

HELSINGIN KAUPUNGIN PELASTUSLAITOS
HELSINGFORS STADS RÄDDNINGSVÄRK

Helsingin pelastustoimen alueen palvelutasopäätös 2013-2016

Pelastuslautakunta 30.4.2013 dnro HEL 2013-004656

Sisällysluettelo

1. Yleistä.....	8
1.1 Palvelutasopäätöksen tarkoitus ja perusteet	8
1.2 Yhteys strategioihin ja suunnitelmiin	8
1.3 Talous	10
1.3.1 Yleinen suhdannetilanne	10
1.3.2 Helsingin kaupungin näkymät.....	11
1.3.3 Arvio tulevasta.....	12
1.3.4 Pelastuslaitoksen käyttötalous	12
1.4 Katsaus palvelutasopäätöskautteen 2009-2012	13
2. Riskianalyysi	15
2.1 Riskianalyysi ja uhkien arviointi	15
2.1.1 Nykytila	15
2.1.2 Tavoite ja kehittämistarpeet	15
2.1.3 Toteutussuunnitelma.....	16
2.2 Poikkeusolojen riskianalyysi	16
2.2.1 Nykytila	16
2.2.2 Tavoite ja kehittämistarpeet	17
2.2.3 Toteutussuunnitelma.....	17
3. Onnettomuuksien ehkäisy	18
3.1 Yleistä.....	18
3.1.1 Nykytila	18
3.1.2 Tavoite ja kehittämistarpeet.....	18
3.1.3 Toteutussuunnitelma.....	18
3.2 Yleinen valvontatyö	19
3.2.1 Nykytila	19
3.2.2 Tavoite ja kehittämistarpeet.....	19
3.2.3 Toteutussuunnitelma.....	20
3.3 Kemikaalivalvonta	20
3.3.1 Nykytila	20
3.3.2 Tavoite ja kehittämistarpeet.....	21
3.3.3 Toteutussuunnitelma.....	22
3.4 Yleisötilaisuuksiin liittyvä valvonta ja tapahtumaturvallisuus	22
3.4.1 Nykytila	22
3.4.2 Tavoite ja kehittämistarpeet.....	23
3.4.3 Toteutussuunnitelma.....	23
3.5 Nuohous	23
3.5.1 Nykytila	23
3.5.2 Tavoite ja kehittämistarpeet.....	24
3.5.3 Toteutussuunnitelma.....	24
3.6 Rakenteellisen paloturvallisuuden ohjaus ja neuvonta	25

3.6.1	Nykytila	25
3.6.2	Tavoite ja kehittämistarpeet	25
3.6.3	Toteutussuunnitelma	26
3.7	Turvallisuusviestintä	26
3.7.1	Nykytila	26
3.7.2	Tavoite ja kehittämistarpeet	27
3.7.3	Toteutussuunnitelma	27
3.8	Omatoiminen varautuminen	28
3.8.1	Nykytila	28
3.8.2	Tavoite ja kehittämistarpeet	28
3.8.3	Toteutussuunnitelma	28
3.9	Palon- ja onnettomuudentutkinta	29
3.9.1	Nykytila	29
3.9.2	Tavoite ja kehittämistarpeet	29
3.9.3	Toteutussuunnitelma	29
4.	Väestönsuojeluun varautuminen	31
4.1	Väestönsuojelun strateginen suunnittelu	31
4.1.1	Nykytila	31
4.1.2	Tavoite ja kehittämistarpeet	31
4.1.3	Toteutussuunnitelma	31
4.2	Väestönsuojelun johtamisjärjestelmä	32
4.2.1	Nykytila	32
4.2.2	Tavoite ja kehittämistarpeet	32
4.2.3	Toteutussuunnitelma	32
4.3	Väestönsuojelun toimintaorganisaation varaukset ja materiaallinen varautuminen	33
4.3.1	Nykytila	33
4.3.2	Tavoite ja kehittämistarpeet	33
4.3.3	Toteutussuunnitelma	34
4.4	Väestön varoittaminen	34
4.4.1	Nykytila	34
4.4.2	Tavoite ja kehittämistarpeet	35
4.4.3	Toteutussuunnitelma	35
4.5	Rakenteellinen suojelu	35
4.5.1	Nykytila	35
4.5.2	Tavoite ja kehittämistarpeet	36
4.5.3	Toteutussuunnitelma	36
5.	Pelastustoiminta	37
5.1	Pelastustoiminnan johtaminen	37
5.1.1.1	Nykytila	37
5.1.1.2	Tavoite ja kehittämistarpeet	38
5.1.1.3	Toteutussuunnitelma	38
5.2	Pelastustoiminta päivittäisissä onnettomuuksissa	39
5.2.1	Muodostelmat	39
5.2.1.1	Nykytila	39
5.2.1.2	Tavoite ja kehittämistarpeet	39

5.2.1.3	Toteutussuunnitelma	39
5.2.2	Toimintavalmius	40
5.2.2.1	Nykytila	41
5.2.2.2	Tavoite ja kehittämistarpeet	42
5.2.2.3	Toteutussuunnitelma	42
5.3	Onnettomuustyyppikohtainen varautuminen	42
5.3.1	Vesipelastustoiminta	42
5.3.1.1	Nykytila	42
5.3.1.2	Tavoite ja kehittämistarpeet	43
5.3.1.3	Toteutussuunnitelma	43
5.3.2	Vaarallisten aineiden onnettomuudet	43
5.3.2.1	Nykytila	43
5.3.2.2	Tavoite ja kehittämistarpeet	44
5.3.2.3	Toteutussuunnitelma	44
5.3.3	Öljyntorjunta	44
5.3.3.1	Nykytila	44
5.3.3.2	Tavoite ja kehittämistarpeet	45
5.3.3.3	Toteutussuunnitelma	45
5.3.4	Liikenneonnettomuudet	45
5.3.4.1	Nykytila	45
5.3.4.2	Tavoite ja kehittämistarpeet	46
5.3.4.3	Toteutussuunnitelma	46
5.3.5	Ilmaliikenneonnettomuudet	46
5.3.5.1	Nykytila	46
5.3.5.2	Tavoite ja kehittämistarpeet	47
5.3.5.3	Toteutussuunnitelma	47
5.3.6	Luonnononnettomuudet ja poikkeukselliset sääilmiöt	48
5.3.6.1	Nykytila	48
5.3.6.2	Tavoite ja kehittämistarpeet	48
5.3.6.3	Toteutussuunnitelma	48
5.3.7	Korkealta pelastaminen	49
5.3.7.1	Nykytila	49
5.3.7.2	Tavoite ja kehittämistarpeet	49
5.3.7.3	Toteutussuunnitelma	50
5.3.8	Pelastustoiminta maanalaisissa tiloissa	50
5.3.8.1	Nykytila	50
5.3.8.2	Tavoite ja kehittämistarpeet	51
5.3.8.3	Toteutussuunnitelma	52
5.4	Suuronnettomuudet	52
5.4.1	Nykytila	52
5.4.2	Tavoite ja kehittämistarpeet	53
5.4.3	Toteutussuunnitelma	53
5.5	Pelastustoiminta poikkeusoloissa	54
5.5.1	Nykytila	54
5.5.2	Tavoite ja kehittämistarpeet	54
5.5.3	Toteutussuunnitelma	55

5.6	Pelastustoiminnan suunnitelmat.....	55
5.6.1.1	Nykytila	55
5.6.1.2	Tavoite ja kehittämistarpeet	56
5.6.1.3	Toteutussuunnitelma	56
5.7	Sammutusvesijärjestelyt	56
5.7.1.1	Nykytila	56
5.7.1.2	Tavoite ja kehittämistarpeet	57
5.7.1.3	Toteutussuunnitelma	57
6.	Yhteistoiminta	58
6.1	Helsingin kaupungin pelastuspalveluneuvottelukunta	58
6.1.1	Nykytila	58
6.1.2	Tavoite ja kehittämistarpeet	59
6.1.3	Toteutussuunnitelma	59
6.2	Ensihoito ja ensivastetoiminta	59
6.2.1	Nykytila	59
6.2.2	Tavoite ja kehittämistarpeet	61
6.2.3	Toteutussuunnitelma	62
6.3	Muut pelastustoimen alueet	62
6.3.1	Nykytila	62
6.3.2	Tavoite ja kehittämistarpeet	63
6.3.3	Toteutussuunnitelma	63
6.4	Öljyntorjunta	63
6.4.1	Nykytila	63
6.4.2	Tavoite ja kehittämistarpeet	64
6.4.3	Toteutussuunnitelma	64
6.5	Merellinen toiminta	64
6.5.1	Nykytila	64
6.5.2	Tavoite ja kehittämissuunnitelma	65
6.5.3	Toimintasuunnitelma	66
6.6	Meripelastus ja MIRG-toiminta (Maritime Incident Response Group).....	66
6.6.1	Nykytila	66
6.6.2	Tavoite ja kehittämistarpeet	67
6.6.3	Toteutussuunnitelma	67
6.7	Onnettomuuksien ehkäisy.....	67
6.7.1	Nykytila	67
6.7.1.1	Paikallinen turvallisuussuunnittelu	67
6.7.1.2	Ilmoitukset ilmeisestä palovaarasta tai onnettomuusriskistä	68
6.7.2	Tavoite ja kehittämistarpeet	68
6.7.2.1	Paikallinen turvallisuussuunnittelu	68
6.7.2.2	Ilmoitukset ilmeisestä palovaarasta tai onnettomuusriskistä	68
6.7.3	Toteutussuunnitelma	68
6.8	Virka- ja asiantuntija-avun antaminen ja pyytäminen	69
6.8.1	Nykytila	69
6.8.2	Tavoite ja kehittämistarpeet	69
6.8.3	Toteutussuunnitelma	69

6.9	Väestönsuojeluun varautuminen	69
6.9.1	Nykytila	69
6.9.2	Tavoite ja kehittämistarpeet	70
6.9.3	Toteutussuunnitelma	70
7.	Resurssit	71
7.1	Pelastuslaitoksen organisaatio	71
7.2	Henkilöstö	71
7.2.1	Nykytila	71
7.2.2	Tavoite ja kehittämistarpeet	72
7.2.3	Toteutussuunnitelma	73
7.3	Kalusto	73
7.3.1	Nykytila	73
7.3.2	Tavoite ja kehittämistarpeet	74
7.3.3	Toteutussuunnitelma	74
7.4	Toimitilat	75
7.4.1	Pelastusasemat	75
7.4.1.1	Nykytila	75
7.4.1.2	Kehittämistarpeet	75
7.4.1.3	Toteutussuunnitelma	76
7.5	Pelastuskoulu	76
7.5.1	Nykytila	76
7.5.1.1	Virkatutkintokoulutus	77
7.5.1.2	Varautumiskoulutus	77
7.5.1.3	Turvallisuusviestintä	77
7.5.2	Tavoite ja kehittämistarpeet	78
7.5.3	Toteutussuunnitelma	78
7.6	Sopimuspalokunnat	78
7.6.1	Nykytila	78
7.6.1.1	Yleistä 78	
7.6.1.2	Sopimuspalokunnat poikkeusoloissa	79
7.6.2	Tavoite ja kehittämistarpeet	79
7.6.3	Toteutussuunnitelma	80
8.	Tukitoiminnot	81
8.1	Tieto- ja viestijärjestelmät	81
8.1.1	Nykytila	81
8.1.2	Tavoite ja kehittämistarpeet	81
8.1.3	Toteutussuunnitelma	82
8.2	Osaamisenhallinta	82
8.2.1	Nykytila	82
8.2.2	Tavoite ja kehittämistarpeet	83
8.2.3	Toteutussuunnitelma	84
8.3	Tutkimus- ja kehittämistoiminta	84
8.3.1	Nykytila	84
8.3.2	Tavoite ja kehittämistarpeet	85
8.3.3	Toteutussuunnitelma	85

9. Kehittämissuunnitelma	87
10. Palvelutason seuranta	89

1. Yleistä

Pelastuslaitos vastaa onnettomuuksien torjunnan valvonta- ja tarkastustehtävistä, palo- ja pelastustoiminnasta, lääkinnällisestä pelastustoiminnasta eli kiireellisestä sairaankuljetuksesta Helsingin kaupungin alueella. Pelastuslaitos vastaa myös Helsingin pelastustoimen poikkeusolojen riskianalyysin ylläpitämisestä ja kehittämisestä sekä poikkeusolojen valmiussuunnittelusta sekä väestönsuojeluvalmiuden suunnittelusta ja kehittämisestä. Lisäksi pelastuslaitos koordinoi Helsingin kaupungin väestönsuojeluun varautumista. Helsingin kaupungin pelastuslaitos koostuu neljästä vastuualueesta, joita ovat operatiivinen osasto, riskienhallinnan osasto, tekninen osasto ja hallinto-osasto.

1.1 Palvelutasopäätöksen tarkoitus ja perusteet

1.7.2011 voimaan astuneen pelastuslain (379/2011) mukaisesti alueen pelastustoimen palvelutaso on määritettävä siten, että se vastaa paikallisia tarpeita ja onnettomuusuhkia. Palvelutasoa määriteltäessä on otettava huomioon myös toiminta poikkeusoloissa. (PeL 28 §) Alueen pelastustoimen on laadittava palvelutasopäätös, jossa on selvitetty alueella esiintyvät uhat, arvioitu niistä aiheutuvat riskit, määritelty toiminnan tavoitteet ja käytettävät voimavarat sekä palvelut ja niiden taso. Palvelutasopäätökseen tulee myös sisältyä suunnitelma palvelutason kehittämisestä. Palvelutasopäätös toimitetaan aluehallintovirastolle. Jos palvelutasopäätös on puutteellinen, aluehallintovirasto voi palauttaa asiakirjan täydennettäväksi. (PeL 29 §)

Tässä palvelutasopäätöksessä määritetään Helsingin kaupungin pelastuslaitoksen tuottamien palvelujen taso vuosina 2013-2016. Se sisältää myös pelastuslaitoksen muiden kuin pelastuslain mukaisten palvelujen tason kuvauksen. Poikkeuksena ensihoito, josta on voimassa erillinen palvelutasopäätös. Palvelutasopäätöksessä kuvataan tuotettujen palvelujen nykytila sekä päätetään tavoitteista ja kehittämistoimenpiteistä. Palvelutasopäätöksen toteutumista arvioidaan vuosittain ja sitä päivitetään tarvittaessa, mikäli toimintaympäristössä tapahtuvat ennakoimattomat muutokset niin vaativat.

Helsingin pelastustoimen alueen palvelutasopäätöksen hyväksyy Helsingin pelastuslautakunta.

1.2 Yhteys strategioihin ja suunnitelmiin

Pelastuslaitoksen visiona on olla alan edelläkävijä, joustava ja jatkuvasti toimintatapojaan arvioiva pelastuslaitos, johon muut vertaavat omaa toimintaansa ja

jonka menestys perustuu tutkittuun tietoon, osaamiseen, yhteistyöhön sekä henkilöstön hyvinvointiin.

Pelastuslaitos ottaa soveltuvin osin huomioon lukuisia kaupungin sisäisiä ja valtakunnallisia strategioita ja ohjelmia pyrkien integroimaan niissä määriteltyjä painopistealueita toimintoihinsa. Seuraavassa on esitelty tärkeimmät strategiat ja ohjelmat ilman tärkeysjärjestystä.

Helsingin strategiaohjelman 2009 – 2012 mukaan Helsinki pääkaupunkina ja seudun keskuksena on kehittyvä tieteen, taiteen, luovuuden ja oppimiskyvyn sekä hyvien palvelujen voimaan perustuva maailmanluokan liiketoiminta- ja innovaatiokeskus, jonka menestys koituu asukkaiden hyvinvoinnin ja koko Suomen hyväksi. Strategiaohjelma on jaettu neljään pääkohtaan: *hyvinvointi ja palvelut; kilpailukyky; kaupunkirakenne ja asuminen sekä johtaminen*. Metropolialuetta kehitetään yhtenäisesti toimivana alueena, jossa on luonnonläheinen ympäristö sekä hyvä asua, oppia, työskennellä ja yrittää. Kaupungin arvot ovat: *asukaslähtöisyys, ekologisuus, oikeudenmukaisuus, taloudellisuus, turvallisuus ja yrittäjämielisyys*.

Kaupungin yhteisstrategiat perustuvat pääkaupunkiseudun yhteisiin visioihin ja strategiaan päämääriin, joiden tavoitteena on kehittää seutua kansainvälisesti kilpailukykyiseksi sekä laadukkaan palvelun ja hyvän kaupunkiympäristön keskeiseksi. Yhteisstrategiat yhteen sovittavat kaupungin omat strategiset tavoitteet ja kaupunkia laeavammat päämäärät. Seutuyhteistyön painopisteinä ovat erityisesti maankäyttö, asuminen, liikenne ja seudulliset palvelut.

Helsingin kaupungin turvallisuusohjelma 2011 – 2014 sisältää neljä painopistealuetta: Yleisen kaupunkitilan turvallisuus; Liikkumisen ja joukkoliikenteen turvallisuus; Yritysten toimintaympäristön ja asioimisen turvallisuus sekä Kaupungin virastojen ja liikelaitosten turvallisuusasioiden koordinaatio. (Helsingin kaupungin keskushallinnon julkaisu 1/2012).

Pelastustoimen strategia 2025:n mukaan pelastustoimen visiona on, että Suomessa on hyvä turvallisuuskulttuuri ja Euroopan kehittynein pelastustoimi. Strategia sisältää neljä päämäärää: *1. Pelastuslaitokset ovat laaja-alaisia turvallisuuden osaajia, joilla on keskeinen rooli paikallisten turvallisuuspalvelujen tuottamisessa ja suunnittelussa yhdessä muiden tahojen kanssa. 2. Onnettomuuksia ehkäistään tehokkaasti ennalta yhteistyössä muiden tahojen kanssa ja että onnettomuuksien ja vahinkojen määrä vähenee olennaisesti. 3. Päätoimisen ja soti-mushenkilöstön määrät ovat tehtävien kannalta riittäviä ja henkilöstö tuntee työnsä mielekkääksi ja hyvin organisoiduksi. 4. Henkilöstöllä on hyvä ammattitaito tehtäviinsä ja että tutkimustoiminta tukee tehokkaasti toimialan päätöksentekoa ja kehittämistä.*

Yhteiskunnan turvallisuusstrategia YTS 2011 sisältää monia uhkamalleja sekä sisäisen turvallisuuden, infrastruktuurin toimivuuteen ja häiriötilanteiden hallintaan liittyviä painopisteitä, jotka liittyvät väistämättä myös pelastustoimintaan sekä onnettomuuksien ehkäisyyn.

Sisäisen turvallisuuden ohjelma III / 2012 sisältää lukuisia toimenpideoitoja, joita myös pelastuslaitoksen tehtävissä tulee ottaa soveltuvin osin huomioon. Pelkästään arjen turvallisuuden haasteet –osio sisältää useita onnettomuuksien torjunnassakin huomioon otettavia toimenpiteitä. (Sisäasiainministeriön julkaisuja 26/2012)

1.3 Talous

1.3.1 Yleinen suhdannetilanne

Tämä tarkastelu perustuu Helsingin kaupungin talousarvioehdotukseen vuodelle 2013 (5.10.2012).

Vuoden 2012 Suomen kokonaistuotannon kasvuksi ennustetaan 1 %. Vaikka työttömyysasteen arvioidaan alentuvan 7,6 prosenttiin, ei 2000-luvun aiempiin vuosiin nähden vaatimaton tuotannon taso riitä ylläpitämään työllisyyden kasvua ja työttömyys kääntyy nousuun vuonna 2013. Vuonna 2014 taloudellinen aktiiviteetti virkoaa ja kaikkien kysyntäerien ennustetaan lisäävän talouskasvua 2 %. On kuitenkin huomattava, että Suomen talouskasvu on todennäköisesti heikkenemässä aikaisemmin toteutuneesta tavanomaisesta tasosta, kun työikäinen väestö on alkanut vähentyä ja myös investointiaste näyttää alentuneen pysyvästi.

Kuntatalouden tila heikkeni keskimääräisesti vuonna 2011 ja vuonna 2012 kuntien verotulojen arvioidaan kasvavan viime vuotta hitaammin. Peruspalvelujen hintaindeksin kasvun ennakoidaan olevan keskimäärin noin 3 % vuosina 2012–2015. Kulutuksen määrän oletetaan ennustejaksolla lisääntyvän vajaalla prosentilla seuraten väestön ikärakenteen ja määrän muutoksesta aiheutuvaa peruspalvelujen kysyntäpainetta. Jos edellä kuvattu tulo- ja menokehitys toteutuu, kuntatalous pysyy lähivuosina selvästi alijäämäisenä ja kuntatalous velkaantuu kiihtyvällä vauhdilla. Kun korkotaso lähtee keskipitkällä aikavälillä nousuun, kiristää se kuntataloutta ja erityisesti pahimmin velkaantuneiden kuntien liikkumavaraa entisestään.

Kuntatalouteen on syntymässä poikkeuksellisen syvä ja kuntatalouden kestävyyttä vaarantava epätasapaino, mikäli alijäämien syvenemiskierrettä ei saada ajoissa katkaistua. Näkymiä heikentää entisestään se, että väestön ikääntymisestä kuntatalouteen kohdistuvat paineet jatkavat kasvuaan myös pidemmällä aika-

välillä. Kuntien talouden kestävä tervehdyttäminen edellyttää, että kunnissa ryhdytään nopeisiin menojen kasvua hillitseviin toimiin jo kuluvan vuoden aikana.

Vuosina 2013–2015 pääpainon tulee peruspalvelubudjetin mukaan olla menojen kasvua hillitsevissä rakenteellisissa toiminna. Henkilöstömenot muodostavat valtaosan kuntatalouden menoista, joten erityisesti palkkamenojen kasvun hillitseminen on peruspalvelubudjetin mukaan välttämätöntä.

1.3.2 Helsingin kaupungin näkymät

Vuosi 2011 oli Helsingin kaupungin taloudessa odotettua myönteisempi. Helsingin verotulot kasvoivat 9,3 %. Kaupungin toimintamenojen kasvua saatiin hillittyä vuoden 2009 noin 6,5 prosentista ja vuoden 2010 noin 3,8 prosentista noin 2,5 prosenttiin vuonna 2011. Vuodesta 2008 Helsingin lainakanta on kuitenkin lähes kaksinkertaistunut nykyiseen noin 1,3 miljardiin euroon. Lainakannan nopean kasvuvauhdin hillitsemiseksi Helsinki on pyrkinyt vuosina 2010 ja 2011 parantamaan palveluntuotannon tuottavuutta hillitsemällä vuosittaisten toimintamenojen kasvua.

Vuonna 2011 verotulojen kasvun ja matalan toimintamenokasvun seurauksena kaupungin vuosikate parani edellisestä vuodesta selvästi. Vuosikatteen paraneemisesta huolimatta kaupungin tulorahoitus ei riitä investointien rahoittamiseen. Ennusteen mukaan toimintamenot uhkaavat vuonna 2012 toteutua 5,9 % edellisvuotta korkeampina ilman liikelaitoksia sekä nettobudjetoituja sisäisiä palveluntuottajia tarkasteltuna. Helsingin ennustettu 5,9 %:n menokasvu on selvästi koko kuntasektorille ennustettua noin 4 %:n menokasvua korkeampi.

Kaupunginvaltuuston 29.4.2009 hyväksymän strategiaohjelman mukaisesti kaupungin toimintamenot tulee sopeuttaa käytettävissä oleviin tuloihin. Strategiaohjelman talouden tasapainoa koskevia toimenpiteitä ovat, että palvelutuotannon menot asukasta kohden nousevat korkeintaan kustannustason nousua vastaavasti, asiakas- ja palvelukohtaisia yksikköhintoja pienennetään ja tilakustannusten osuutta palvelujen kustannuksista pienennetään. Kaikkien toimialojen taloussuunnitelmakautta koskevassa toiminnan suunnittelussa on esitettävä keinot näiden tavoitteiden saavuttamiseksi.

Tarkastuslautakunta toteaa viimeisimmässä arviointikertomuksessaan, että ”Talouden haasteet ovat niin merkittäviä, että toimintamenojen kasvu tulee saada pysähtymään. Tämä voidaan toteuttaa vain poliittisella tasolla, arvioimalla uudelleen palvelutuotannon volyymin, sisältöä, rakennetta ja tuottamistapoja.”

1.3.3 Arvio tulevasta

Yleisessä taloustilanteessa vuonna 2012 ilmenneiden epävarmuuksien vuoksi talouden tulevien kehityskulkujen arvioiminen on erittäin vaikeaa. Talouskasvuun, julkiseen velkaantumiseen ja rahoitusmarkkinoiden toimivuuteen liittyy suuria ja vaikeasti arvioitavia riskejä, jotka toteutuessaan heikentävät työllisyyttä, vähentävät verotuloja ja lisäävät julkisia menoja.

Kaupungin uusien alueiden ja toisaalta olemassa olevien palvelutilojen ylläpitämiseen liittyvät investointihaasteet tulevat jatkumaan koko 2010-luvun. Investointitason tuntuva alentaminen ei näytä mahdolliselta, mikäli halutaan turvata uusien alueiden toteutuksen eteenpäin vieminen. Tämä lisää paineita käyttömenojen kasvun hillitsemiselle. Väestön ikääntymisestä aiheutuvan palvelukustannusten kasvun vuoksi muuta menokasvua joudutaan rajoittamaan. Lainakantaa joudutaan kasvattamaan taloussuunnitelmakauden loppuun asti, mikä on riskialtista kaupungin rahoituksellisen tasapainon kannalta.

Vuodesta 2008 nopeasti kaksinkertaistuneen lainakannan vuoksi menokasvun hillitseminen tuottavuuden parantamiseksi on Helsingin ykköstavoite talouden tasapainottamiseksi. Kaupungin rahoituksellisen aseman turvaamiseksi kaupungin tulee pidättäytyä kaikista menokasvua lisäävistä toimenpiteistä. Tämä edellyttää tuottavuuden parantamista ja priorisointia palvelutuotannossa. Erityisesti lisäkustannuksia aiheuttavista palvelujen laajennuksista tulee pidättäytyä.

Helsingissä joudutaan näiden syiden vuoksi noudattamaan tiukkaa menokuria vuosina 2013–2015. Palvelutuotanto on suunniteltava siten, että toimintamenojen kasvu ei ylitä kustannustason nousua. Kaupungin vuoden 2013 talousarviossa on varauduttu 2,8 % toimintamenojen kasvuun. Kaupungin rahoituksellisen epätasapainon oikaisemiseksi sekä tuottavuuden paranemisen aikaansaamiseksi on toimintamenojen mahdolliseksi kasvuksi vuosille 2014–2015 varattu 2,4 %. Nämä kustannustason nousuun tarkoitetut menomäärärahat on kuitenkin budjetoitu keskitetysti ja niiden suuntaamisesta toimialoille päätetään seuraavien vuosien raamivalmistelun yhteydessä.

1.3.4 Pelastuslaitoksen käyttötalous

Vuoden 2013 talousarvioehdotuksessa pelastuslaitoksen käyttömenoraami on 51,05 miljoonaa euroa, josta palkka- ja muiden henkilöstökulujen osuus on 35,6 miljoonaa euroa. Vuoden 2013 talousarvion alijäämä ratkaistiin irtisanomalla väestösuojia, josta saatiin aikaan vajaan 1 100 000 euron vuosisäästöt. Käyttötalouden pysyvän tasapainon saavuttaminen vuosina 2013-2015 on edelleen haasteellista, mikäli henkilöstön keskimääräinen nettopoistuma pysyy nykyisellä

tasollaan.. Henkilöstön 100 % käytettävyys edellyttäisi henkilöstökuluihin noin 1 400 000 euron lisäystä vuoden 2013 hintatasossa.

1.4 Katsaus palvelutasopäätöskautteen 2009-2012

Sisäasiainministeriön pelastusosasto on asettanut valtakunnalliseksi tavoitteeksi, että 10 % pelastustoimen alueen väestöstä tulee vuosittain turvallisuusopetuksen ja -viestinnän kohteeksi. Palvelutasopäätöskauden 2009-2012 aikana Helsingin pelastuslaitoksen turvallisuuskoulutuskriteerien mukaisten koulutusten määrä oli keskimäärin 5,1 %.

Palotarkastuksen resurssit on kohdennettu nykyisen valvontasuunnitelman mukaisesti riskiperusteisesti.

Pelastustoimen valmiudessa pidettävien yksiköiden ja niiden tavoitemiehityksen tavoitetasoa ei saavutettu. Operatiivista tavoitevuorovahvuutta 3+10+87, josta ensihoito ja kiireellinen sairaankuljetus on laskennallisesti 1+26, ei myöskään saavutettu.

Vuonna 2008 riskialueen I kiireellisistä tehtävistä saavutettiin enintään 6 minuutissa 54 %. Vuonna 2009 tilastointi muuttui (yksikön resurssiluokka ”kiireellinen” otettiin käyttöön) ja saavutettavuusprosentti oli 60 %. Vuonna 2012 saavutettavuusprosentti oli 58 % (tilanne 3.1.2012).

Helsingin väestönsuojelun toimintaorganisaation rakenne ja toiminta uudistettiin suunnitellulla tavalla.

Helsingin johtokeskuksen perustamissuunnitelma pelastuslaitoksen keskuspelastusaseman alaiseen entiseen Helsingin hätäkeskustilaan laadittiin yhteistyössä hallintokeskuksen kanssa.

Kauppakartanokadun yhteisväestönsuojan rakentaminen siirtyi kaupungin rahoitustilanteen vuoksi seuraavankin palvelutasopäätöskauden jälkeiseen aikaan.

Kalliosuojien perusparantamista ei saatu tehostettua siten, että vuodessa kyettäisiin peruskorjaamaan keskimäärin kaksi kalliosuojaa. Palvelutasopäätöskaudella peruskorjattiin Katri Valan ja Torkkelinmäen väestönsuojat, jatkossa saataneen peruskorjattua keskimäärin yksi kalliosuoja vuodessa.

Kaluston määrä ja taso on saatu pysymään hyvällä tasolla. Palvelutasokaudella öljyntorjuntavalmiutta on parannettu kahdella F-luokan (18 m) öljyntorjunta-

aluksella, öljyvahinkojen torjunta-autolla ja neljällä kilometrillä avomeripuomia. Lisäksi ambulanssit, nostolava-auto ja moottoriruiskuja on uusittu.

Pelastusasemien uudisrakentaminen ei ole jatkunut Jätkäsaaren pelastusaseman rakentamisen jälkeen, vaan Lassilan pelastusaseman rakentaminen on jatkoselvityksen alla. Pelastusasemien peruskorjauksia on kuitenkin tehty suunnitelmien mukaisesti siten, että Käpylän pelastusaseman peruskorjaus on tehty ja Erottajan peruskorjaus on valmistumassa vuoden 2013 alussa.

2. Riskianalyysi

2.1 Riskianalyysi ja uhkien arviointi

2.1.1 Nykytila

Helsingin kaupungin pelastuslaitoksella on vuoden 2012 aikana laadittu riskianalyysi, jossa on kartoitettu laajasti pelastuslaitoksen toimintaympäristön ominaispiirteitä ja alueella vallitsevia uhkia sekä arvioitu niiden todennäköisiä kehityssuuntia tulevaisuudessa. Riskianalyyssissa on käsitelty väestön, rakennetun ympäristön sekä liikenteen todennäköistä kehittymistä sekä tarkasteltu erillisinä kokonaisuuksina erityistä tarkastelua vaativia yksittäisiä kohteita, onnettomuustyppejä ja tapahtumia. Tämän lisäksi on tarkasteltu tilastojen valossa tapahtuneita onnettomuuksia, niiden seurauksia sekä tarkasteltu Helsingin eri osien saavutettavuutta sekä laskennallisesti että toteutuneiden toimintavalmiusaikojen perusteella.

Helsingin pelastustoimen alueen riskiluokkajako on laadittu sisäasiainministeriön ”Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohjeen” (21/2012) riskiluokkajakoa noudattaen. Menettelyssä pelastustoimen alue on jaettu 1 km×1 km ruutuihin, jotka on edelleen jaettu neljään riskiluokkaan. Ruudun riskiluokka määräytyy sen asukasluvun ja kerrosalan sekä paikallisesti tehdyn tapahtuneiden onnettomuuksien analyysin sekä erityistä tarkastelua vaativien kohteiden sijoittumisen perusteella. Helsingissä riskiruutuja on yhteensä 722 kpl, joista noin puolet on maa-alueella. Riskianalyyssissa on käyty läpi ruuduittain tapahtuneiden onnettomuuksien lukumäärät, seuraukset sekä ruutuihin sijoittuvat erityistä tarkastelua vaativat kohteet. Erityisen tarkasti on käyty läpi ne ruudut, joissa tapahtuneiden riskiluokan määrittävien onnettomuuksien lukumäärä on viimeisen 5 vuoden aikana ollut vähintään 2 kpl vuodessa ja ne ruudut, jotka viimeisen 3 vuoden aikana on saavutettu pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohjeessa määritellyssä tavoiteajassa alle 50 % kiireellisistä tehtävistä.

2.1.2 Tavoite ja kehittämistarpeet

Tavoitteena on, että riskianalyysin tulokset huomioidaan koordinoitusti pelastuslaitoksen toiminnan suunnittelussa ja palvelujen kohdentamisessa, ja että riskianalyysin tuloksia hyödynnetään eri toimintojen ja osa-alueiden kehittämisessä järjestelmällisesti. Riskianalyysin tulisi olla jatkuvasti päivittyvä dokumentti.

Pelastuslain 43 §:n (379/2011) mukaisesti pelastuslaitoksen tulee seurata onnettomuusuhkien sekä onnettomuuksien määrän ja syiden kehitystä ja niistä tehtävien johtopäätösten perusteella ryhtyä osaltaan toimenpiteisiin onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja niihin varautumiseksi sekä tarvittaessa tehdä esityksiä muille viranomaisille ja tahoille. Kyseinen seurantatyö tehdään osana riskianalyysejä.

Riskianalyysejä tulee syventää ja kehittää edelleen ja riskien sekä toimintaympäristön muutoksia tulee seurata säännöllisesti. Pelastuslaitoksen riskianalyysejä tulee kehittää siten, että ne ovat käytettävissä tehokkaasti toimintojen kohdentamisen apuvälineenä. Riskianalyysejä tulosten perusteella tehdään tarvittaessa esityksiä myös muille viranomaisille ja tahoille.

2.1.3 Toteutus suunnitelma

Pelastuslaitoksen oman tutkimus- ja kehittämistoiminnan sekä riskianalyysejä vahvistamiseksi perustetaan säännöllisesti kokoontuva, pelastuslaitoksen eri ydintoimintojen asiantuntijoista koostuva työryhmä, joka vastaa riskianalyysejä päivittämisestä ja palvelutason perusteiden jatkokehittämisestä.

Osallistutaan valtakunnalliseen riskianalyysejä liittyvään kehitys- ja yhteistyöhön sekä aihepiiriin liittyvien tutkimushankkeiden valmisteluun sekä toteuttamiseen.

2.2 Poikkeusolojen riskianalyysi

2.2.1 Nykytila

Pelastustoimen riskianalyysejä sisältyvän poikkeusolojen riskianalyysejä laatiminen on pelastuslain 28 §:n (379/2011) edellyttämää toimintaa. Poikkeusolojen riskianalyyseissä on arvioitu mahdollisia uhkatekijöitä ja niiden vaikutuksia Helsinkiin. Vuonna 2007 uudistettu poikkeusolojen riskianalyysi koostuu uhkatarkastelusta, riskikohdekartoituksesta sekä vauriomallinnuksesta. Riskianalyysejä uhkatarkastelu laadittiin yhteistoiminnassa sotilasviranomaisten kanssa, hyödyntäen yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamisen strategian uhkamalleja. Uudistustyön yhteydessä sisältöä kehitettiin aikaisempaa analyyttisemmäksi. Poikkeusolojen riskianalyysi on ollut pohjana Helsingin kaupungin suojele suunnitelman uudistamisessa erityisesti johtamisen ja toimintaorganisaation määrittämisessä.

2.2.2 Tavoite ja kehittämistarpeet

Vuonna 2007 uudistettua poikkeusolojen riskianalyysia ylläpidetään ja tarvittaessa päivitetään vastaamaan toimintaympäristössä tapahtuneita muutoksia.

Poikkeusolojen häirtavaikutusanalyysiin johtavien menetelmien kehittämistä seurataan ja osallistutaan tarvittaessa aihepiiriin liittyvään tutkimustyöhön ja hankkeisiin.

Poikkeusolojen riskianalyysin sisältöä kehitetään siten, että riskianalyysiä voidaan hyödyntää laajemmin pelastuslaitoksen valmiussuunnittelussa ja soveltuvien osin normaaliolojen riskianalyysityössä.

2.2.3 Toteutussuunnitelma

Poikkeusolojen riskianalyysi päivitetään.

3. Onnettomuuksien ehkäisy

3.1 Yleistä

3.1.1 Nykytila

Onnettomuuksien ehkäisyn toimintoihin suuntautuvien tehtävien hoitaminen on keskitetty riskienhallintaosastolle valvontayksikköön. Ydintoiminnallisesti onnettomuuksien ehkäisy on jaettu valvontatoimintaan sekä turvallisuusviestintään.

3.1.2 Tavoite ja kehittämistarpeet

Tavoitteena on vahventaa onnettomuuksien ehkäisyn arvopohjaa, monipuolistaa onnettomuuksien ehkäisykeinoja sekä käyttöönottaa pelastuslaitoksen henkilöresursseja onnettomuuksien ehkäisytehtäviin nykyistä laajemmin. Pelastustoimintaan liittyvää heikennysvaikutusta tällä ei ole.

Tavoitteena on vastata riskianalyyseissa tunnistettuihin tarpeisiin vahvennetuilla resursseilla ja monipuolisemmilla onnettomuuksien ehkäisymenetelmillä. Tavoitteen toteutumista seurataan eri osa-alueille suuntautuvien turvallisuuspistemäärien avulla. Turvallisuuspistemäärään vaikuttaa suoritettujen lisäksi suoritteisiin käytetty aika. Lisäksi kehitetään uusia mittareita onnettomuuksien ehkäisytyön tuottavuuden seurantaan.

3.1.3 Toteutussuunnitelma

Selvitetään mahdollisuudet pelastuslaitoksen nykyisten henkilöresurssien puitteissa kohdentaa lisää työaika onnettomuuksien ehkäisytyöhön pelastustoiminnan riittävää operatiivista valmiutta vaarantamatta.

Varmistetaan, että pelastustoimen päällystötutkinnon suorittaneet henkilöt hallitsevat nykyaikaiset onnettomuuksien ehkäisyn menetelmät.

Kehitetään uusia mittareita onnettomuuksien ehkäisytyön tuottavuuden seurantaan.

3.2 Yleinen valvontatyö

Pelastuslaitoksen valvontatehtävästä säädetään pelastuslain (379/2011) 12 luvussa. Pelastuslaitos suorittaa alueellaan palotarkastuksia sekä muita valvontatoimenpiteitä. Olennainen osa valvontatyötä on myös annettujen korjausmääräysten noudattamisen valvonta jälkipalotarkastuksilla. Pelastuslaitoksen on laadittava vuosittain tarkistettava valvontasuunnitelma valvontatehtävän toteuttamisesta (PeL 79 §).

3.2.1 Nykytila

Pelastuslaitoksen suorittama valvontatyö perustui vuonna 2012 ensimmäistä kertaa valvontasuunnitelmaan. Valvontatoimenpiteitä suorittavat riskienhallinnan osaston valvontayksikön palotarkastajat ja turvallisuuskouluttajat.

Valvontatoiminta jakautuu pelastuslaitoksella kolmelle palotarkastusalueelle, joista jokaisella alueella suoritetaan kaikkia valvontatehtäviä. Lisäksi pelastuslaitoksella on tunnistettu muutamia keskeisiä asiakassegmenttejä, joille on nimetty aluetason vastuhenkilö.

Määräaikaisissa palotarkastuksissa pelastuslaitos on käyttänyt työmenetelmänä auditoivaa palotarkastusmallia, joka tekee valvontatapahtumasta perinteistä tarkastusta viestinnällisemmän sekä laadullisesti syvällisemmän. Auditoivan palotarkastusmallin tavoitteena on vaikuttaa valvottavan organisaation turvallisuuskulttuurin kehittymiseen positiivisesti. Osa valvontatyöstä tehdään asiakirjavalvonnan mukaisilla työmenetelmillä.

Valvontatoimintaa on mitattu edellisten vuosien aikana eri valvontatoimenpiteiden määrällä. Määräaikaisten palotarkastusten ja muiden valvontatoimenpiteiden lukumäärille on asetettu tavoitearvot ja ennusteet perustuen käytettävissä oleviin henkilötöyvuosiin. Valvontatyön laatua ja tuloksellisuutta ei ole mitattu.

3.2.2 Tavoite ja kehittämistarpeet

Valvontatoiminnan tulee olla tulevaisuudessa riskiperusteisesti kohdennettua, määrällisesti riittävän laajaa sekä toiminnallisesti laadukasta. Valvontasuunnitelman vuosittaisen tarkastamisen yhteydessä suunnitellaan aina seuraavan vuoden valvonnan painopistealueet.

Pelastuslaitoksen tulee kyetä osoittamaan tulevaisuudessa toimintansa laatu ja tuottavuus myös valvontatyön osalta. Valvontatyön toiminnallista laatua edistään toimintamallien ja osaamisen jatkuvan arvioinnin ja parantamisen kautta.

Merkittävä muutos valvontatyössä on sen muuttuminen maksulliseksi vuonna 2013. Maksullisuusperusteet kuvataan valvontasuunnitelmassa sekä pelastuslaitoksen julkisessa taksaluettelossa.

3.2.3 Toteutussuunnitelma

Valvontasuunnitelma tehdään osana onnettomuuksien ehkäisyn toimintasuunnitelmaa, joka päivitetään vuosittain. Valvontatehtävien määrä kirjataan PRONTO-järjestelmään valtakunnallisen ohjeistuksen mukaisesti.

Valvontatoimenpiteiden sekä turvallisuuskoulutusten määrää sekä tavoitteiden toteumaa seurataan. Valvontatoimenpiteiden laadun ja tuottavuuden mittaus aloitetaan vuoden 2013 alusta.

3.3 Kemikaalivalvonta

Pelastuslaitoksen vastuu kemikaalivalvonnasta säädetään kemikaalilainsäädännössä. Laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta (390/2005) sekä asetus vaarallisten kemikaalien käsittelystä ja varastoinnista (59/1999, muutos 484/2005) määrittävät periaatteet vaarallisten kemikaalien käsittelyyn ja varastointiin sekä niihin liittyvän valvonnan.

3.3.1 Nykytila

Pelastusviranomaisen on valvontaviranomaisen vaarallisten kemikaalien vähäisen teollisen käsittelyn ja varastoinnin, nestekaasun vähäisen teknisen käytön ja varastoinnin, öljylämmityslaitteistojen asennuksen, maanalaisten öljysäiliöiden tarkastuksen sekä räjähteiden varastoinnin osalta. Pelastusviranomaisen erityinen kemikaalivalvonta liittyy pääsääntöisesti toiminnan aloittamiseen, muuttumiseen tai lopettamiseen ilmoitusmenettelyn kautta. Ilmoitusvelvolliset kohteet tarkastetaan valvontasuunnitelman mukaisissa määräaikaissa palotarkastuksissa muun lainsäädännön noudattamisen ohessa.

Pelastuslaitos on edellisen lakimuutoksen jälkeen (2005) pyrkinyt kemikaalivalvonnalla luomaan ajantasaista tilannekuvaa vaarallisten kemikaalien vähäisestä teollisesta käsittelystä alueellaan. Pelastuslaitoksen toimialueella on todennäköisesti kohteita, joissa ei tiedosteta varastoinnin ylittävän ilmoitusrajaa. Tällaisten kohteiden osalta toimintaan puututaan aina havaitessa.

Vuoden loppuun ajoittuva ilotulitteiden myynti-, varastointi- ja käyttösesonkiin liittyvät toimenpiteet on organisoitu osana kemikaalivalvontaa. Vuonna 2011

ilmoituksia pyroteknisten välineiden varastoinnista kaupan yhteydessä vastaanotettiin 63 kpl, joiden johdosta tehtiin vastaava määrä varastointipäätöksiä. Määrän odotetaan jatkossa pysyvän samansuuruisena tai hieman laskevan.

Pelastuslaitos suorittaa yhteistarkastuksia TUKESin kanssa kohteisiin, joissa suoritetaan vaarallisten kemikaalien laajamittaista käsittelyä sekä antaa lausuntoja TUKES:lle liittyen laajamittaisen toiminnan lupahakemuksiin, sisäisiin pelastussuunnitelmiin sekä turvallisuusselvityksiin.

Kemikaalivalvonta on järjestetty siten että jokaisella kolmella palotarkastusalueella on yksi vastuuhenkilö kemikaalitoimintoihin nimettynä. Vastuuhenkilöt valmistelevat alueensa kemikaalipäätökset, suorittavat kemikaalitarkastukset sekä ohjaavat ja tukevat alueen tarkastajia kemikaaleihin liittyvissä kysymyksissä.

3.3.2 Tavoite ja kehittämistarpeet

Vähäisen teollisen käsittelyn ja varastoinnin ilmoitukset vastaanotetaan, niistä tehdään päätökset ja päätökseen liittyvä kemikaalitarkastus suoritetaan. Jo tiedossa olevat kohteet tarkastetaan valvontasuunnitelman mukaisesti.

Vuoden loppuun ajoittuva ilotulitteiden myynti-, varastointi- ja käyttösesonkiin liittyvät toimenpiteet organisoidaan osana kemikaalivalvontaa. Konttivarastointiin kohdistunut räjähdeasetuksen muutos (544/2012) kasvatti konttien suojaetäisyyksiä ja saattaa omalta osaltaan vähentää ilmoituskohteiden määrää jatkossa. Ilotulitteisiin liittyvät käytännöt pyritään jatkossakin yhtenäistämään Uudenmaan pelastuslaitosten kesken mahdollisimman kattavasti. Ilmoitusmenettelyn lisäksi pelastuslaitos on asettanut erinäisiä ampumakieltoalueita, joilla ilotulitteiden käyttö ei ole sallittua. Vuodenvaihteeseen ajoittuvan myynnin valvonnan yhteydessä kiinnitetään huomiota sekä varastoinnin ja myynnin järjestelyihin että ilotulitteiden luovuttamiseen. Jatkossa tulee selvittää myös poliisin mahdollisuudet osallistua myynnin ja varastoinnin valvontaan yhdessä pelastusviranomaisen kanssa.

Myymälähuoneistossa säilytettävien palavien nesteiden osalta lainsäädännön sallimat maksimimäärät ylitetään paikoin Helsingissä. Valvonnan osalta ei ole tehty päätöstä niistä edellytyksistä joilla toiminnanharjoittajalle sallittaisiin suuremmat säilytysmäärät. Palavien nesteiden varastointiin tulee luoda nykyistä selvemmat ja alueellisesti yhtenäiset ehdot, mikäli säilytysmääriä halutaan nostaa.

Pohjavesialueilla sijaitsevien maanalaisten öljysäiliöiden tarkastustoimintaa tulee kehittää.

Nykyiseen lainsäädäntöön liittyvä kokonaisuudistus on käynnissä parhaillaan. Tässä vaiheessa ei vielä voida tarkkaan arvioida, miten muuttuva lainsäädäntö tulee vaikuttamaan pelastuslaitoksen suorittamaan kemikaalivalvontaan. Joitain lisävastuita pelastusviranomaisille olisi näillä näkymin siirtymässä kemikaalivalvonnan suhteen uudessa lainsäädännössä. Tulossa olevat muutokset tullaan ottamaan toiminnassa ja henkilöstön osaamisessa huomioon.

3.3.3 Toteutussuunnitelma

Palavien nesteiden varastointiin luodaan nykyistä selvemmat ja alueellisesti yhtenäiset ehdot.

Suunnitellaan toimenpiteet pohjavesialueilla sijaitsevien öljysäiliöiden tarkastustoiminnan kehittämiseksi.

Tehdään yhteistyötä TUKESin kanssa kohteissa, joissa suoritetaan vaarallisten kemikaalien laajamittaista käsittelyä.

3.4 Yleisötilaisuuksiin liittyvä valvonta ja tapahtumaturvallisuus

3.4.1 Nykytila

Helsingissä järjestetään erilaisia yleisötilaisuuksia ja tapahtumia ympäri vuoden. Pelastussuunnitelma on valtioneuvoston asetuksen pelastustoimesta (PeA 3§) mukaisesti laadittava yleisötapahtumista, joissa arvioidaan olevan läsnä samanaikaisesti vähintään 200 henkilöä, käytetään avotulta, ilotulitteita tai muita pyroteknisiä tuotteita taikka erikoistehosteina palo- ja räjähdysvaarallisia kemikaaleja, tapahtumapaikan poistumisjärjestelyt poikkeavat tavanomaisesta tai tapahtuman luonne aiheuttaa erityistä vaaraa ihmisille. Pelastussuunnitelma tulee toimittaa pelastuslain (16 §, 379/2011) mukaan pelastusviranomaiselle viimeistään 14 vuorokautta ennen tapahtumaa. Pelastusviranomainen voi hyväksyä, että suunnitelma toimitetaan tätä myöhemmin.

Pelastussuunnitelmaveloitteisia tapahtumia järjestetään Helsingissä päivittäin. Suuremmissa tapahtumissa yleisön määrä voi nousta kymmeneen tuhansiin. Merkittävimpiä suurten yleisötilaisuuksien pysyviä tai tilapäisiä tapahtumapaikkoja on Helsingissä 30.

Pelastuslaitoksella on yleisötapahtumien valvontaan nimettynä neljä palotarkastajaa. Yhteistyössä heidän kanssaan toimivat operatiivisen osaston kaksi nimettyä edustajaa sekä tarvittaessa ensihoidon yhteyshenkilö.

3.4.2 Tavoite ja kehittämistarpeet

Tavoitteena on, että kaikista pelastussuunnitteluelvoitteisista yleisötapahtumista tulee tieto pelastuslaitokselle riittävän ajoissa ja että pelastusviranomaisen asiakirjavalvonta tulee toteutettua riittävällä tasolla. Vuoden 2012 kokemusten perusteella suurimmasta osasta pelastussuunnitteluelvoitteisia yleisötapahtumia saadaan tieto viranomaisyhteistyön tai kaupungin sisäisen yhteistyön kautta selkeästi alle 14 vuorokautta ennen tapahtumaa, jolloin palotarkastajilla ei ole mahdollisuutta käydä läpi asiakirjaprosessia ennen tapahtuman alkamista. Lisäksi on useita pelastussuunnitteluelvoitteisia yleisötapahtumia, joista tietoa ei tule lainkaan tai tapahtumasta saadaan tieto jälkikäteen. Yleisötilaisuuksien valvontaa käytettäviä resursseja tulee lisätä, jotta lakisääteinen valvontatehtävä voidaan suorittaa nykyistä paremmalla palvelutasolla. Tällä hetkellä osa yleisötilaisuuksista jää kokonaan ilman valvontatoimenpiteitä. Resurssilisäyksen vaikutusta arvioidaan seuraamalla ilman toimenpiteitä jääneiden yleisötilaisuuksien määrää.

3.4.3 Toteutussuunnitelma

Yleisötapahtumien valvontaan kohdennetaan lisää tähän tehtävään perehtynyttä henkilöstöä.

Yleisötapahtumiin liittyvät pyrotekniikkailmoitukset sekä nestekaasun käytön valvonta hoidetaan osana yleisötilaisuuksien valvontaa.

3.5 Nuohous

3.5.1 Nykytila

Pelastuslain (59 §, 379/2011) mukaan alueen pelastustoimi päättää nuohouspalvelujen järjestämisestä alueellaan. Helsingissä nuohouksista vastaavat kolme yksityistä yritystä, jotka ovat tehneet nuohoussopimuksen Helsingin kaupungin pelastuslaitoksen kanssa. Nykyinen nuohoussopimuskausi on voimassa vuoden 2015 loppuun asti. Sopimuskauden päättyessä pelastuslaitoksella on optio kahden vuoden jatkosopimukseen. Kaupunki on jaettu kolmeen nuohousalueeseen:

- Itäinen alue: Vuosittain nuohottavien kiinteistöjen määrä: 7400
- Keskinen alue: Vuosittain nuohottavien kiinteistöjen määrä: 6000
- Läntinen alue: Vuosittain nuohottavien kiinteistöjen määrä: 5800

Nuohousyritykset suorittavat nuohousalueillaan pelastuslainsäädännön edellyttämät tulisijojen sekä savuhormien nuohous- ja puhdistustyöt. Nuohoojamestarit antavat tarvittaessa nuohoukseen sekä tulisijoihin ja savuhormeihin liittyviä asiantuntijalausuntoja.

3.5.2 Tavoite ja kehittämistarpeet

Piirinuohoojat toimittavat pelastuslaitokselle nuohouspalvelusopimuksessa mainituin määrävälein raportit suorittamistaan nuohouksista. Näin kontrolloidaan suunnitellun nuohousvolyymin toteutuminen vuositasolla. (PeL 62 §.)

Pelastuslaitos tiedottaa kuntalaisia nuohoustyön vaaditusta sisällöstä ja lakisääteisistä velvoitteista. Palautejärjestelmä ja säännöllinen yhteydenpito piirinuohoojien kanssa ovat keskeinen osa laadunvalvontaa. Pelastuslaitos reagoi palautteisiin olemalla yhteydessä ensisijaisesti kyseisen alueen piirinuohoojaan, sekä suorittamalla tarvittaessa paikanpäällä tarkastuksen.

Nuohoustyön suorittajilta edellytetään pelastuslain 63 §:n (379/2011) mukainen pätevyys. Piirinuohoojat ovat velvollisia ilmoittamaan sopimuskauden aikana tapahtuvista henkilövaihdoista sekä toimittamaan tarvittavat tutkintotodistukset.

Pelastuslaitos on jatkuvassa yhteydessä piirinuohoojiin ja reagoi heidän antamiinsa pelastuslain 61 §:n (379/2011) mukaisiin ilmoituksiin tulisijojen ja hormien ja kattoturvalaitteiden vioista ja puutteista. Pelastusviranomaisen tekee tarvittavat viranomaispäätökset ilmoitusten perusteella.

3.5.3 Toteutussuunnitelma

Nuohouspalvelujen toteutumista valvotaan nuohoojien määrävälein toimittamien raporttien ja asiakaspalautteen perusteella.

Nuohouskohderekisterin valvontaan kehitetään menettelyt.

3.6 Rakenteellisen paloturvallisuuden ohjaus ja neuvonta

3.6.1 Nykytila

Rakenteellinen paloturvallisuuden ohjaus ja neuvonta kohdentuu uudis- ja korjausrakentamiseen. Pelastuslaitos konsultoi asiantuntijaroolissa sekä rakennusvalvontaviranomaisia että kaupunkisuunnitteluvirastoa. Asiakastapahtumia on vuosittain noin 1 200 kpl ja määrä on kasvava etenkin erityisprojektien osalta.

Rakenteellisen paloturvallisuuden ohjaukseen ja neuvontaan on nimetty 6 palotarkastajaa. Maanalaisen rakentamisen osalta tehdään tiivistä yhteistyötä operatiivisen toimialan kanssa.

Haasteellisten suurien projektien edellyttämä työpanos on kaventanut perusrakentamiseen annettavan neuvonnan ja ohjauksen mahdollisuuksia. Resurssipulan vuoksi rakenteellisen paloturvallisuuden ohjausta ja neuvontaa antavien palotarkastajien tavoitettavuus ei ole asiakkaan kannalta riittävällä tasolla.

Pelastuslaitoksella on pysyvä edustus rakennusvalvontaviraston teknisessä neuvottelukunnassa.

3.6.2 Tavoite ja kehittämistarpeet

Tavoitteena on vaikuttaa rakennusten paloturvallisuuteen jo suunnittelu- ja kaavoitusvaiheessa.

Suuriin erillisprojekteihin tulisi nimetä päätoimiset henkilöt. Tulevaisuudessa on tiedossa useita maanalaiseen rakentamiseen sekä korkeaan rakentamiseen liittyviä suuria hankkeita, joihin ei ole olemassa selkeitä rakennusmääräyksiä ja joihin perehtyminen vaatii merkittävää panosta myös pelastuslaitokselta. Suurimpia hankkeita lähiajanjaksolla ovat mm. Länsimetro, Pisara-rata, Keski-Pasilan korkean rakentamisen alue, Meilahden sairaalan huoltokatu, Eduskuntatalon maanalaisten tilojen peruskorjaus ja huoltopihan rakentaminen sekä Kalasataman keskus. Lisäksi on käynnissä myös useita tunnelihankkeita, kuten Sörnäistentien tunneli, Jokeri2-tunneli, Linnanrakentajantien tunneli, Länsiväylän kattaminen sekä Itäväylän kattamisen suunnittelu.

Rakenteellisen paloturvallisuuden erityisosaamista tulee vahventaa ja laajentaa. Tavoitteena on, että pelastusviranomaisen ammattitaito olisi samalla tasolla kuin rakennusliikkeiden käyttämällä paloalan konsulteilla. Ammattitaitoisen henkilöstön saatavuutta ja pysyvyyttä pelastuslaitoksella tulee tukea.

Lisääntyneen rakenteellisen paloturvallisuuden ohjauksen ja neuvonnan kysynnän sekä rakentamiseen liittyvien erillisprojektien aiheuttama resurssitarve tulisi korjata kohdentamalla ohjaukseen ja neuvontaan 2 htv lisää. Tämän lisäksi mm. Pisara-rataprojektille tarvitaan erillinen projektiorganisaatio, joka vaatii palvelutasopäätöksikaudella keskimäärin 1,5 htv vuosittaisen resursoinnin.

3.6.3 Toteutussuunnitelma

Säilytetään toimiva yhteistyö sekä rakennusvalvontaviranomaisten että kaupunkisuunnitteluviraston kanssa.

Lisääntyneen rakenteellisen paloturvallisuuden ohjauksen ja neuvonnan kysynnän sekä rakentamiseen liittyvien erillisprojektien aiheuttamaan resurssitarpeeseen etsitään ratkaisuja.

3.7 Turvallisuusviestintä

3.7.1 Nykytila

Paloturvallisuusopetukseen, alkusammutuskoulutukseen ja poistumisharjoituksiin keskittynyt turvallisuuskoulutus kohdistetaan riskiperusteisesti. Kohteeksi valikoidaan erityisesti sellaisten toimijoiden henkilökuntaa, joiden vastuulla on lapsia, ikääntyneitä tai muuten heikentyneen toimintakyvyn omaavia henkilöitä, ja joiden toimintavastuu on sitä kautta korostunut. Pääpaino on kunnallisen toiminnan tukemisessa.

Turvallisuusviestintä kohdistetaan sekä alueen asukkaisiin että riskiperusteisesti valikoituihin kohderyhmiin. Työvälineinä toimivat mm. internet, media sekä erilainen tapahtumatoiminta. Turvallisuusviestintään keskittyy päätoimisesti suunnittelija ja 8 turvallisuuskouluttajaa. Lisäksi siihen osallistuvat mm. Pelastuskoulu, sopimuspalokunnat sekä palotarkastajat.

Turvallisuusviestinnän yhteistyötä tehdään lähialueiden pelastuslaitosten kanssa. Helsinki osallistuu kansalliseen yhteistyöhön mm. Turvallisuusviestinnän verkoston, sekä Turvallisuusviestintätyöryhmän edustajien avulla. Paikallinen yhteistyö toimii sopimuspalokuntien, piirinuohoojien, SPEK:n, HELPE:n sekä kaupungin eri toimijoiden kanssa.

Turvallisuuskoulutuksen määrää seurataan PRONTO:n avulla, laadullinen seuranta toteutetaan tyytyväisyyskyselyjen avulla.

3.7.2 Tavoite ja kehittämistarpeet

Pelastustoimen valistuksen ja neuvonnan tavoitteena on, että ihmiset tunnistavat erilaiset vaaran aiheuttajat, osaavat ehkäistä onnettomuuksia ja toimia oikein onnettomuustilanteissa.

Tavoitteena on tunnistaa riskianalyyseissa tunnistettujen tekijöiden ja ryhmien sisällä oleva tarkempi alajako ja kohdentaa asiakaslähtöistä turvallisuusviestintää kaikkein korkeariskisimpiin toimintoihin. Asumisen turvallisuus tulee saattaa tehokkaammin turvallisuusviestinnän piiriin.

Helsingin pelastuslaitoksen tavoitteena on, että turvallisuusviestintää suuntaavat päätökset, ohjelmat ja strategiset asiakirjat viedään myös käytäntöön, läpi pelastuslaitoksen organisaation. Kansallisissa ohjelmissa (mm. STO III, SM TTS 2012-2016) nimetyt riskiryhmät ja tavoitteet edellyttävät Helsingin väestörikaalla alueella suurempia resursseja ja monipuolisempia toimintatapoja kuin laitos tällä hetkellä käyttää.

Turvallisuusviestinnän tuottavuuden ja laadun mittaamiseen tulee kehittää uusia mittareita.

Turvallisuusviestintä tulee saada paremmin koordinoituksi toiminnaksi etenkin sähköisten viestimien osalta. Turvallisuusviestinnän tarkoituksenmukaiset osiot tulisi yhdistää pelastuslaitoksen yleiseen tiedotus- ja viestintätoimintaan.

3.7.3 Toteutussuunnitelma

Viestintäkynnystä lasketaan ja lisätään vuorovaikutteisuutta ja osallistavaa kansalaisyhteistyötä, työkaluina mm. media- ja verkkoviestintä, viranomaisyhteistyö, kolmannen sektorin yhteistyö ja jalkautuminen.

Turvallisuusviestinnän tuottavuuden ja laadun mittaamiseen kehitetään uusia mittareita.

Valmistellaan vuoden 2013 aikana toimintaa ohjaava turvallisuusviestintästrategia.

3.8 Omatoiminen varautuminen

3.8.1 Nykytila

Pelastussuunnitelmavelvollisia ohjataan vastuunkantoon omatoimisen varautumisen toimien valvonnalla sekä turvallisuusviestinnällä. Yksityisten henkilöiden ja muiden tahojen ohjaus toteutetaan turvallisuusviestintää käyttäen. Omatoimista varautumista ohjaavaa ja tukevaa palvelua annetaan lisäksi päivystävän palotarkastajan, sekä laitoksen verkkosivujen materiaalin kautta.

Pelastuslaitos järjestää yhdessä Helsingin Pelastusliitto ry:n kanssa omatoimiseen varautumiseen liittyvää koulutusta. Helsingin väestönsuojelun aluejaon mukaista poikkeusolojen omatoimisen varautumisen johtamista ja siihen kuuluvien henkilöiden koulutusta kuvataan kappaleissa 4. Väestönsuojeluun varautuminen sekä 7.5 Pelastuskoulu.

3.8.2 Tavoite ja kehittämistarpeet

Tavoitteena on, että alueella toimivilla yrityksillä ja yksityishenkilöillä on saatavilla riittävästi omatoimiseen varautumiseen liittyvää tietoa ja materiaalia, voidakseen omalta osaltaan varautua henkilöiden, omaisuuden ja ympäristön suojaamiseen vaaratilanteessa sekä ryhtymään tarvittaessa omatoimisiin toimenpiteisiin onnettomuustilanteessa.

Varautumisvelvollisten toteuttamien toimien sekä pelastuslaitoksen neuvonnan, ohjauksen ja koulutuksen toteutumisen seuranta tulee kehittää.

3.8.3 Toteutussuunnitelma

Käynnistetään hanke, joka edistää riskiperusteisesti valittujen alueiden asuin-kiinteistöjen omatoimista varautumista.

Kehitetään uusia toimintamalleja omatoimisen varautumisen koulutukseen, ohjaukseen ja turvallisuusviestintään. Sähköisen median käyttöä omatoimisen varautumisen ohjaamisessa tehostetaan.

Kehitetään menettelyt omatoimisen varautumisen tuottavuuden ja laadun mittaamiseen.

3.9 Palon- ja onnettomuudentutkinta

Pelastuslain 41 §:n (379/2011) mukaan pelastuslaitoksen on suoritettava palontutkinta. Palontutkinnan tavoitteena on vastaavien onnettomuuksien ehkäisy ja vahinkojen rajoittaminen sekä pelastustoiminnan ja toimintavalmiuksien kehittäminen.

3.9.1 Nykytila

Helsingin pelastuslaitoksella palon- ja onnettomuudentutkintaa tehdään palon- ja onnettomuudentutkintaryhmän toimesta virka-aikana. Työhön on resursoitu tällä hetkellä n. 1,0 htv, josta on pysytty käyttämään vain 0,6 htv. Toimintaa ohjaa valvontayksikön päällikkö.

Palon- ja onnettomuudentutkinnasta on olemassa vuonna 2012 hyväksytty ohje ”Helsingin kaupungin pelastuslaitoksen palon- ja onnettomuudentutkinta”, jossa kuvataan mm. toimet tutkinnan käynnistämiseksi. Tutkintaa tehdään soveltuvin osin yhteistyössä operatiivisen henkilöstön, poliisin ym. viranomaisten kanssa. Palon- ja onnettomuudentutkinnalle tehdään vuosittain suunnitelma.

3.9.2 Tavoite ja kehittämistarpeet

Tavoitteena on, että kaikki pelastustoimen resurssi- ja onnettomuustilasto PRONTO:n onnettomuusselosteet on täytetty oikein ja ajallaan ja niissä on arvioitu onnettomuuden syy. Saatuja tutkintatietoja tulee hyödyntää pelastustoimessa, alueellisessa ja valtakunnallisessa tiedottamisessa sekä ohjeistuksen ja ope- tuksen kehittämisessä. Onnettomuustutkintaa on kehitettävä edelleen vastaamaan pelastustoimen alueen tarpeita.

Tavoitteena on tutkia kaikki tutkintakynnyksen ylittävät palot ja onnettomuudet ja tuottaa entistä tehokkaammin tapahtuneista onnettomuuksista tuotettua tietoa hyödynnettäväksi onnettomuuksien ehkäisytyössä, kuten pelastuslain 43 § (379/2011) velvoittaa. Jotta kaikki tarvittavat palot ja onnettomuudet voitaisiin tutkia, tehtävään nimetyt resurssit tulisi hyödyntää täysimääräisesti. Palon- ja onnettomuudentutkintaa voidaan kehittää ympärivuorokautiseksi toiminnaksi, jolloin siihen on mahdollisuus yhdistää monia onnettomuuksien ehkäisyyn muita tehtäväosioita.

3.9.3 Toteutus suunnitelma

Onnettomuuden- ja palontutkintaan koulutettua ja perehtynyttä tutkintaryhmää

ylläpidetään ja sen toimintaa kehitetään. Muuta henkilöstöä koulutetaan otta-
maan huomioon tutkinnalliset seikat toiminnassaan.

Osallistutaan valtakunnallisen palontutkintaohjeistuksen mukaisten tutkintojen
suorittamiseen. Lisäksi voidaan tutkia muut alan kannalta tärkeät tulipalot ja
toimialaan kuuluvat onnettomuudet, erityisesti jos niillä on merkitystä turvalli-
suustason kohottamisen kannalta.

PRONTO –selosteille ja palontutkintaraporteille järjestetään laadunvalvontaa.
Palon- ja onnettomuuden tutkinnan raportointia ja tilastollisten havaintojen tekoa
kehitetään siten, että tutkinnan tuloksena saadaan entistä enemmän johtopäätök-
siä ja toimintaa ohjaavaa informaatiota.

4. Väestönsuojeluun varautuminen

4.1 Väestönsuojelun strateginen suunnittelu

4.1.1 Nykytila

Väestönsuojelun strateginen suunnittelu on pelastuslain 64 §:n (379/2011) sekä valmiuslain 12 §:n (1552/2011) edellyttämää toimintaa. Helsingissä väestönsuojelun strategisia suunnitelmia on kolme:

- Helsingin kaupungin suojelusuunnitelma, joka uudistettuna otettiin käyttöön 1.1.2010. Siinä on esitetty pelastustoimen ja kunnan vastuulla olevat väestönsuojelujärjestelyt Helsingin kaupungissa.
- Rakenteellisen suojelun suunnitelma, joka on päivitetty vuonna 2007. Se käsittelee muun muassa väestön suojaustarvetta ja väestönsuojatilannetta alueittain.
- Poikkeusolojen evakuointisuunnitelma, jonka päivitystyö on käynnissä. Siinä selvitetään keskeiset toimenpiteet evakuointiin varautumisessa ja evakuoinnin toteuttamisessa.

4.1.2 Tavoite ja kehittämistarpeet

Väestönsuojelun suunnittelun tulee linkittyä normaaliolojen pelastuspalvelusuunnitelmiin ja siten muodostaa yhtenäinen ihmisten, omaisuuden sekä ympäristön suojaamisen ja pelastamisen järjestelmä. Väestönsuojelun kehittämisessä oleellisia alueita ovat yhtenäinen johtamisjärjestelmä, sijoitettavaksi soveltuvat henkilöt, toiminnan edellyttämät varaukset, koulutus, ihmisten suojaaminen sekä CBRN-tiedustelu ja puhdistustoiminta. Pelastamiseen, raivaamiseen, ensiapuun ja huoltoon harjaannutaan osittain jo normaalioloissa. Tästä huolimatta ne vaativat erityishuomion toimintaa kehitettäessä.

4.1.3 Toteutussuunnitelma

Väestönsuojelun strategiset suunnitelmat ylläpidetään sekä tarvittaessa päivitetään vastaamaan toimintaympäristössä tapahtuneita muutoksia. Suunnitelmien valmistelussa huomioidaan se, että niiden on annettava perusteet tarkemmalle toiminnan sekä hankkeiden jatkosuunnittelulle.

4.2 Väestönsuojelun johtamisjärjestelmä

4.2.1 Nykytila

Väestönsuojelun johtamisjärjestelmän ylläpitotyö sisältää johtohenkilöstön varautumisen ja kouluttamisen lisäksi johtamisprosessin kehittämisen, johtamispaikkojen valmiuden ylläpidon ja kehittämisen sekä johtamiseen tarvittavien teknisten tukijärjestelmien ylläpidon ja kehittämisen.

Poikkeusoloissa pelastustoiminnan johtamista varten perustetaan pelastustoimen johtokeskus, suojelupiirien johtokeskusten operaatiokeskukset ja toiminta-alueiden johtaelimet. Lisäksi oma-toimisen varautumisen johtamista varten perustetaan suojelupiirien johtokeskusten piiritoimistot, suojelulohkojen johtokeskukset ja suojelualalohkojen johtamispaikat. Johtokeskuksiin on sijoitettu noin 1800 henkilöä.

4.2.2 Tavoite ja kehittämistarpeet

Väestönsuojelun johtamisjärjestelmää kehitetään Helsingin kaupungin suojelusuunnitelmassa kuvatulla tavalla. Tavoitteena on, että johtamiseen liittyvät järjestelyt on yhteen sovitettu pelastuslaitoksen suuronnettomuus- ja öljyntorjuntasuunnitelmien johtamisjärjestelmien kanssa.

Johtamisjärjestelmän kehittäminen edellyttää johtokeskusten tietojärjestelmäteknisen perusparantamisen sekä irtaimiston ja joidenkin suojien osalta myös suoja-tekniikan perusparantamisen. Näiden toteuttamisesta tulee laatia tarvittavat suunnitelmat.

Kaupungin ja pelastustoimen poikkeusolojen johtamistilan sijoittaminen keskuspelastusaseman alapuolisiin suojattuihin tiloihin tulee ratkaista ja toteuttaa käyttäjävaatimusmäärittelyn mukaisesti yhdessä Helsingin kaupungin hallintokeskuksen kanssa.

Johtamis- ja viestisuunnitelmat sekä johtokeskusohjeistot tulee uusida ja johtokeskushenkilöstölle tulee järjestää riittävä koulutus.

4.2.3 Toteutussuunnitelma

Pelastuslaitos ylläpitää ja kehittää pelastuspalvelun kanssa yhteen sovitettua väestönsuojelun johtamisjärjestelmää. Johtamisjärjestelmän kehittämissuunni-

telma laaditaan palvelutasopäätöksen voimassaoloaikana.

Keskuspelastusaseman alaiseen entiseen Helsingin hätäkeskustilaan sijoitettava Helsingin johtokeskuksesta tehdään toteutussuunnitelma ja kustannusarvio yhteistyössä Helsingin kaupungin hallintokeskuksen kanssa.

Johtohenkilöstön varaukset tarkistetaan kerran vuodessa.

4.3 Väestönsuojelun toimintaorganisaation varaukset ja materiaallinen varautuminen

4.3.1 Nykytila

Pelastuslain 64 §:n (379/2011) sekä valmiuslain 120 §:n (1552/2011) mukaiset väestönsuojelun muodostelmat ja perustamisvastuut on määritetty. Toimintaorganisaatio kuvataan Helsingin kaupungin suojelusuunnitelmassa. Varatun henkilöstön koulutus on esitetty luvussa 7.5.1.2 Varautumiskoulutus.

Pelastuslain 92 §:n (379/2011) mukaista henkilöiden varaamista varten on käytettävissä pelastuslaitoksen hallinnoima väestönsuojelun henkilöstösuunnittelun tietojärjestelmä (VSS-HESU). Vastuu varauksista on perustajavirastoilla Helsingin kaupungin suojelusuunnitelman mukaisesti. Ohjelmiston käyttökoulutus on annettu virastojen yhteyshenkilöille. Henkilövaraukset tehdään tai päivitetään kyseiseen järjestelmään kerran vuodessa suoraan perustajavirastojen toimesta pelastuslaitoksen ohjeistamana ja valvomana.

Kalliosuojien edellyttämät henkilövaraukset ovat vanhentuneet. Toimitila- ja ajoneuvovaraukset päivitetään tarvittaessa. Pääsääntö on, että kaupungin omistamat tilat ja ajoneuvot ovat myös poikkeusoloissa käytettävissä.

Perustajavirastot hankkivat ja ylläpitävät perustamisvastuullaan olevia väestönsuojelun muodostelmia ja omaa suojeluorganisaatiotaan varten tarvittavan materiaalin. Materiaalitarpeen uudelleenmäärittäminen on käynnissä pelastuslaitoksen koordinoimana.

4.3.2 Tavoite ja kehittämistarpeet

Tavoite on, että henkilövaraukset tehdään tai päivitetään tietojärjestelmään (VSS-HESU) kerran vuodessa suoraan perustajavirastojen toimesta pelastuslaitoksen ohjeistamana ja valvomana.

VSS-HESU:n auditoinnin yhteydessä ilmeni, että järjestelmä on tietoteknisiltä ratkaisuiltaan tulossa elinkaarensa päähän. Järjestelmän uusimiseen liittyvä selvitystyö tulee käynnistää.

Kalliosuojien toimintavalmiutta kehitettäessä tulee ratkaista eri vaihtoehdot henkilöiden varaamiseksi ja kouluttamiseksi.

Materiaalisen varautumisen osalta tulee tehdä koko väestönsuojeluorganisaation materiaalitarvemäärittely valmiiksi. Mahdollisen erikoismateriaalin hankintasuunnitelmat tulee laatia perustajavirastoissa. Raskas konekaluston käytettävyys poikkeusoloissa tulee selvittää.

Pelastuslaitoksen hallinnoima väestönsuojelumateriaalin varastointi keskitetään huomioiden operatiiviset tarpeet.

4.3.3 Toteutussuunnitelma

Käynnistetään VSS-HESU-järjestelmän uudistustyön selvitys. Selvitetään mahdollisuudet yhdistää VSS-HESU ja operatiivisen henkilöstösuunnittelujärjestelmä (HESU) samaan järjestelmään.

Kartoitetaan eri vaihtoehdot kalliosuojien organisaation edellyttämien henkilöiden varaamiseksi.

Materiaalitarvemäärittelyä jatketaan yhdessä perustajavirastojen kanssa.

4.4 Väestön varoittaminen

4.4.1 Nykytila

Pelastuslaitoksen tulee huolehtia pelastuslain 27 §:n ja 64 §:n (379/2011) mukaisesti alueellaan väestön varoittamisesta vaara- ja onnettomuustilanteessa sekä siihen tarvittavasta hälytysjärjestelmästä. Väestön oikea-aikainen suojaaminen edellyttää varoitusjärjestelmiä, joiden suorituskyky vastaa uhkia ja niiden etenemisnopeutta. Oikea-aikainen ja vaikuttava varoittaminen edellyttää useiden varoittamismenetelmien yhtäaikaista hyödyntämistä. Käytössä olevista varoitusjärjestelmistä pelastuslaitoksen vastuulla on kehittää ja ylläpitää kykyä varoittaa väestöä kiinteiden ulkohälyttimien, liikuteltavien ulkohälyttimien sekä kaiutinautojen avulla.

Kiinteiden ulkohälyttimien (38 kpl) teoreettinen kuuluvuusalue kattaa laskennallisesti 63 % Helsingin väestöstä ja 60 % alueen vaarallisten aineiden kohteista. Kolmella liikuteltavalla väestöhälyttimellä voidaan tarpeen mukaan täydentää kuuluvuusaluetta paikallisesti. Kaiutinautojen käyttö väestön varoittamisessa rajoittuu lähinnä väestön tiedottamiseen, sillä kaiutinautot eivät sovellu laajalle alueelle sijoittuneiden suurten ihmismäärien varoittamiseen.

4.4.2 Tavoite ja kehittämistarpeet

Kiinteän väestöhälytinjärjestelmän katvealueiden kattamisen sekä laitteiden ikääntyvän tekniikan johdosta järjestelmälle laaditaan kehittämissuunnitelma. Pelastuslaitoksen autokalustoon liitettävien kuulutusratkaisujen tehostamista tutkitaan.

4.4.3 Toteutussuunnitelma

Ulkohälytinjärjestelmän kuuluvuusalueita dokumentoidaan subjektiivisilla kuuluvuustarkasteluilla vuonna 2013. Kiinteän ulkohälytinjärjestelmän kehittämissuunnitelma laaditaan palveluskauden aikana. Päivityshankinnat toteutetaan erillisen suunnitelman mukaan.

4.5 Rakenteellinen suojele

4.5.1 Nykytila

Väestönsuojien rakentaminen ja kunnostaminen ovat pelastuslain 71 §:n, 72 §:n ja 77 §:n (379/2011) sekä yhteiskunnan turvallisuusstrategian edellyttämää toimintaa. Helsingin kaupungin pelastuslaitoksen hallinnassa tai hoitovastuulla on yli 50 kallioväestönsuojaa. Niiden yhteenlaskettu pinta-ala on n. 250 000 m² ja ne tarjoavat suojapaikan n. 140 000 hengelle. Vanhimmat on rakennettu 1940-luvulla ja suurin osa on peräisin 1960 - 1970-luvuilta. Suojien teknisiä laitteita huolletaan säännöllisesti, mutta ennakkohoitojen järjestelmällinen suorittaminen ei ole toteutunut äkillisten huoltotarpeiden lisääntymisen ja henkilöresurssien riittämättömyyden takia. Järjestelmälliseen peruskorjaamiseen ei ole päästy rahoituksen merkittävän heikennyksen seurauksena.

Vuonna 2005 käynnistettiin väestönsuojien kuntoarvioiden tekeminen systemaattisen peruskorjausohjelman laatimista varten. Tällä hetkellä kuntoarvio on

tehty yhteensä 37 väestönsuojasta. Suojien peruskorjausjärjestys suunniteltiin vuoden 2008 aikana.

Väestönsuojarakentamisen neuvonta toteutetaan rakenteellisen paloturvallisuuden neuvonnan yhteydessä. Talosuojien ja kalliosuojien tarkastaminen toteutuu palotarkastusten yhteydessä.

4.5.2 Tavoite ja kehittämistarpeet

Tavoitteena on saada vuosittain kaksi kallioväestönsuojan peruskorjausta käyntiin. Väestönsuojien peruskorjausinvestointien taso on tulevana vuosina noin 2 miljoonaa euroa pienempi kuin tarve edellyttää. Esitys on noin 3 miljoonaa euroa / vuosi tarpeen ollessa 5-6 miljoonaa euroa. Peruskorjaus sykli on liian pitkä ja romuttaa väestönsuojien kunnon ja käytettävyyden.

Pelastuslaitokselle ei ole osoitettu määrärahoja väestönsuojien uudisrakentamiseen tulevana vuosina lainkaan. Vakavimpana puutteena on Kauppakartanonkadun väestönsuojan rakentamatta jättäminen, koska kaupunki on sitoutunut tekemään sen jo yli 30 vuotta sitten.

Väestön suojaamisessa suojapaikkatilanteen kehittymisen rinnalla on erityisesti huomioitava väestön suojaamisen järjestelmän kokonaisuuden toimintakuntoisuus, jossa itse suoja on osatekijä. Tämä edellyttää käyttö- ja huoltohenkilöstöä sekä käyttövaroja.

Väestönsuojarakentamisen neuvontaa tulee kehittää nimeämällä tehtävään päätoiminen henkilö.

Talosuojien toiminnallisen kunnon seuranta tulee tehostaa.

4.5.3 Toteutussuunnitelma

Palvelutasopäätöskaudella peruskorjataan Karstulantien ja Niemenmäen kalliosuojat.

Pelastuslaitos esittää, että Kauppakartanonkadun väestönsuojan rakentaminen aloitetaan palvelutasokauden lopulla.

Selvitetään talosuojien toiminnallisen kunnon seurannan tehostamismahdollisuudet ja käynnistetään tarvittavat toimenpiteet.

5. Pelastustoiminta

5.1 Pelastustoiminnan johtaminen

5.1.1.1 Nykytila

Muodostelmien johtaminen

Pelastusyksikköä johtaa tehtävään koulutettu henkilö, yksikönjohtajana pyritään pitämään alipäällystötutkinnon suorittanut viranhaltija, jos tämä ei ole mahdollista silloin yksikönjohtajana toimii operatiivisen viran haltija joka on käynyt ns. ”varaesimieskoulutuksen”. Pelastusyksikön johtaja johtaa omaa pelastusyksikköä sekä pelastusyksikölle alistettuja vahvennuksia.

Pelastusjoukkueen johtajana toimii päivystävä palomestari tai hänen määräämänsä muu henkilö. Ensimmäisenä onnettomuuspaikalle saapuneen pelastusyksikön johtaja toimii tarvittaessa pelastusjoukkueen johtajana, kunnes päivystävä päällystöviranhaltija tai hänen määräämänsä henkilö ottaa tilanteen johdettavakseen. Pelastusjoukkueen ja -komppanian johtajalla on aina oltava vähintään päällystötutkinto sekä riittävä käytännön kokemus pelastustoiminnasta.

Pelastuskomppanian johtajana toimii päivystävä palomestari P30 tai hänen määräämänsä päällystötutkinnon suorittanut henkilö. Pelastuskomppanian ja sitä suurempien pelastusmuodostelmien toiminta jaetaan kaistoihin, näiden johtajina toimivat pelastustoiminnan johtajan määräämät palomestarit, pelastusyksiköiden johtajat tai muut pelastushenkilöstöön kuuluvat henkilöt. Pelastuskomppanian ja –yhtymän johtamista tukemaan perustetaan esikuntamuodostelma, jonka kokoonpanon ja tehtävät päättää pelastuskomentaja tai hänen määräämänsä sijainen.

Pelastuslaitoksen päivystys järjestetään siten, että säädetyt toimintavalmiusajat saavutetaan. Pelastuslaitos seuraa erilaisten onnettomuustyyppien määriä sekä analysoi riskialueiden kehittymistä pelastusalueellaan. Toimintavalmiuden arvioinnissa otetaan huomioon riskialueiden ja -kohteiden muodostuminen.

Pelastuslaitoksen hälytysvasteet on rakennettu siten, että lähin tarkoituksenmukaisin pelastusyksikkö hälytetään ensisijaisesti onnettomuuspaikalle.

Muodostelmien johtaminen ja tavoittamisjärjestelyt päivittäisonnettomuuksissa sekä suuronnettomuuksissa on kuvattu Pelastustoiminnan yleisohjeessa (46/2008) ja Pelastustoiminnan johtamisen yleisohjeessa (25/2010).

Tilannekuvan ylläpitäminen

Tilannepaikalle perustetaan toiminta-alueen johtoelin, joka pitää yllä tilannekuvaa. Tarvittaessa keskuspelastusasemalle perustetaan pelastuspalvelun johtokeskus. Tilannekuvan luomisessa hyödynnetään Merlot-sovellusta, jonka avulla voidaan tarkastella kohdekortteja ja seurata yksiköiden sekä tarvittaessa jopa yksittäisen virve-puhelimen sijoittumista. Sovellus sisältää lisäksi toimintaympäristön infrastruktuuriin liittyviä tietoja. Tärkeä osa tilannekuvan dokumentointia on tilanapäiväkirja, jonka avulla saadaan kuva pelastustoimen johtajan päätöksistä ja tilannepaikalla tapahtuneista muutoksista. Sen lisäksi toiminta-alueen johtolimessä ja johtokeskuksessa hyödynnetään useita muiden tahojen ylläpitämiä järjestelmiä.

5.1.1.2 Tavoite ja kehittämistarpeet

Tavoitteena on, että pelastustoiminnan johtamistyö on laadukasta ja tasalaatuisia. Tavoitteen saavuttamiseksi tulee panostaa johtamiskoulutuksiin ja harjoitukseen sekä selvittää mahdollisuus näyttökokeiden käyttöönottamiseksi.

Tilannekuvan ylläpito on pelastustoiminnan nopeimmin kehittyvä osa-alue. Kehitystyössä tulee olla jatkuvasti aktiivinen ja tarkastella kriittisesti, mitkä sovelusvaihtoehdot ja mikä osa järjestelmien kautta saatavasta informaatiosta tuovat todellista lisäarvoa pelastustoiminnan johtajalle.

Tällä hetkellä haasteena on eri viranomaisten yhteisen tilannekuvan ylläpitäminen, johon ei ole olemassa yhtenäistä järjestelmää. Koska eri viranomaisia säätelevät erilaiset salassapitosäännökset, yhteisen tilannekuvan tulisi olla suuntaa antava. Valmisteilla oleva KEJO-sovellus antaa todennäköisesti mahdollisuuden eri viranomaisten yhtenäisen tilannekuvan luomiselle. KEJO-järjestelmän pitäisi olla valmis tuotantokäyttöön vuonna 2016.

5.1.1.3 Toteutussuunnitelma

Johtamiskoulutusta ja harjoituksia järjestetään säännöllisesti.

Selvitetään mahdollisuudet toteuttaa näyttökokeita pelastustoiminnan johtajille.

Osallistutaan aktiivisesti tilannekuvan ylläpitoon tarkoitettujen järjestelmien kehittämistyöhön.

5.2 Pelastustoiminta päivittäisissä onnettomuuksissa

5.2.1 Muodostelmat

5.2.1.1 Nykytila

Operatiivista päällystöstä on jatkuvassa valmiudessa vähintään kolme henkilöä, yksi päivystävän päällikön pätevyuden omaava ja kaksi päivystävän palomestarin pätevyuden omaavaa.

Pelastusyksiköitä on valmiudessa 9 kpl ja niiden tavoitevahvuus on 1+5 (esimies+miehistö), minimivahvuuden ollessa 1+3. Operatiivisten yksiköiden miehityksestä ja hälytysvalmiudesta on olemassa pelastuslaitoksen ohje Operatiivisten yksiköiden miehitys ja yksiköiden hälytysvalmius (41/2011). Näillä vahvuuksilla saadaan muodostettua muodostelmat yksikkölähdöstä aina heikennettyyn komppanialähtöön. Täyden komppanian kokoon saamiseksi tarvitaan lisää vähintään yksi operatiivisen päällystötason henkilö.

5.2.1.2 Tavoite ja kehittämistarpeet

Pelastusyksiköiden tavoitevahvuus on 1+5 (esimies+miehistö). Käytännössä siihen ei ole päästy.

Muodostelmien kokoamisaikavaatimuksista tulisi laatia ohje.

5.2.1.3 Toteutus suunnitelma

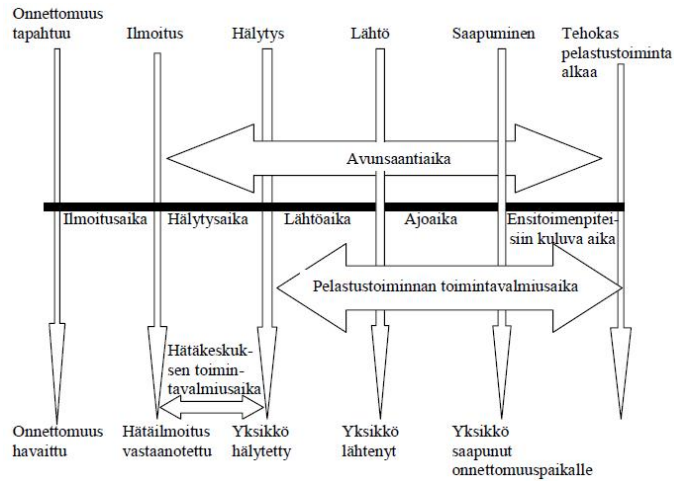
Järjestetään toiminta niin, että pelastusyksiköiden minimivahvuutta 1+3 kyetään ylläpitämään pääasiassa ilman ylityötä. Samalla huolehditaan siitä, että minimivahvuus ei ole enimmäisvahvuus. Mahdollisuuksien mukaan tavoitellaan tavoitevahvuutta 1+5 vähintään suuririskisimpinä aikoina.

Muodostelmien kokoamisaikavaatimuksista laaditaan ohje.

5.2.2 Toimintavalmius

Sisäasiainministeriön ”Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohjeen” (12/2012) mukaisesti pelastustoimen alue päättää palvelutasopäätöksessään pelastustoiminnan aloittamisesta seuraavien reunaehtojen sisällä:

- *I riskiluokassa* tavoitteena on, että ensimmäinen yksikkö on onnettomuuspaikalla 6 minuutin kuluessa siitä, kun se on vastaanottanut hälytyksen. Tavoitteena on myös, että pelastustoiminnan toimintavalmiusaika olisi korkeintaan 11 minuuttia ja avunsaantiaika olisi korkeintaan 13 minuuttia. Joukkuelähdössä pelastusjoukkueen tulisi olla pelastustoiminnan johtajaa lukuun ottamatta paikalla 20 minuutin kuluessa siitä, kun ensimmäinen yksikkö on vastaanottanut hälytyksen.
- *II riskiluokassa* tavoitteena on, että ensimmäinen yksikkö on onnettomuuspaikalla 10 minuutin kuluessa siitä, kun se on vastaanottanut hälytyksen. Tavoitteena on myös, että pelastustoiminnan toimintavalmiusaika olisi korkeintaan 14 minuuttia ja avunsaantiaika olisi korkeintaan 16 minuuttia. Joukkuelähdössä pelastusjoukkueen tulisi olla pelastustoiminnan johtajaa lukuun ottamatta paikalla 30 minuutin kuluessa siitä, kun ensimmäinen yksikkö on vastaanottanut hälytyksen.
- *III riskiluokassa* tavoitteena on, että ensimmäinen yksikkö on onnettomuuspaikalla 20 minuutin kuluessa siitä, kun se on vastaanottanut hälytyksen. Tavoitteena on myös, että pelastustoiminnan toimintavalmiusaika olisi korkeintaan 22 minuuttia ja avunsaantiaika olisi korkeintaan 24 minuuttia. Joukkuelähdössä pelastusjoukkueen tulisi olla pelastustoiminnan johtajaa lukuun ottamatta paikalla 30 minuutin kuluessa siitä, kun ensimmäinen yksikkö on vastaanottanut hälytyksen.
- *IV riskiluokan* asutuilla alueilla tehokas pelastustoiminta voi alkaa pidemmänkin ajan kuluessa kuin I - III-riskiluokissa. Jos pelastustoimintaa ei kyetä aloittamaan alle 40 minuutissa, on kyseisillä alueilla kiinnitettävä erityistä huomiota ihmisten omatoimiseen varautumiseen.

Kuva 1. Toimintavalmiusaikakäsitteet (Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohje, sisäasiainministeriö 12/2012)

5.2.2.1 Nykytila

Vuosina 2009-2011 ensimmäisen yksikön toimintavalmiusajan keskiarvo (uuden pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohjeen mukaisissa) riskiluokan I ruuduissa oli 5 min 50 s ja riskiluokan I ruuduissa tapahtuneista kiireellisistä tehtävistä 63 % saavutettiin ensimmäisellä yksiköllä enintään 6 minuutissa. Riskiluokan II ruuduissa tapahtuneista kiireellisistä onnettomuuksista 88 % saavutettiin ensimmäisellä yksiköllä enintään 10 minuutissa ja riskiluokan III 81 % enintään 20 minuutissa. Saavutettavuudessa on kuitenkin aluekohtaisia eroja ja Helsingissä on yhteensä 58 kpl riskiluokan I ruutua sekä 2 kpl riskiluokan II ruutua, joissa pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohjeen (Sisäasiainministeriö 12/2012) ensimmäiselle yksikölle asetettu toimintavalmiusaikatavoite täyttyi alle 50 %:ssa kiireellisistä tehtävistä vuosina 2009-2011. Heikosti saavutettavat alueet ovat sijoittuneet eri puolille Helsinkiä ja niissä tapahtuneita onnettomuuksia on analysoitu muita alueita tarkemmin palvelutasoa määritettäessä. Tämän hetkisen arvion mukaan saavutettavuustavoitteen alittuminen ei olennaisesti heikennä Helsingin pelastustoimen alueen kokonaisturvallisuutta keskimääräisen tavoittamisajan kuitenkin ollessa riskiluokan I ruuduissa ensimmäisellä yksiköllä 5 min 50 s vuosina 2009-2011 ja vuonna 2012 5 min 58 s (tilanne marraskuussa 2012). Alueille voidaan lisäksi soveltuvien osin ja olemassa olevien resurssien puitteissa kohdentaa onnettomuuksien ehkäisyn toimenpiteitä.

5.2.2.2 Tavoite ja kehittämistarpeet

Tavoitteena on, että kiireellisistä onnettomuuksista vähintään 60 % saavutetaan vahvuudella 1+3 riskiluokassa I 6 minuutissa, riskiluokassa II 10 minuutissa ja riskiluokassa III 20 minuutissa.

5.2.2.3 Toteutus suunnitelma

Pelastustoiminnan toimintavalmius pidetään sillä tasolla, että

- riskiluokan I alueilla tapahtuneista kiireellisistä onnettomuuksista vähintään 60 % saavutetaan enintään 6 minuutissa vahvuudella 1+3.
- riskiluokan II alueilla tapahtuneista kiireellisistä onnettomuuksista vähintään 60 % saavutetaan enintään 10 minuutissa vahvuudella 1+3.
- riskiluokan III alueilla tapahtuneista kiireellisistä onnettomuuksista vähintään 60 % saavutetaan enintään 20 minuutissa vahvuudella 1+3.

Toimintavalmiusajan ja onnettomuuksista aiheutuneiden vahinkojen korrelaatiota tutkitaan aktiivisesti. Tämän perusteella arvioidaan tarvetta nostaa pelastustoiminnan tuottavuutta yksiköiden hajautusta tai hälytysvastetta kehittämällä.

5.3 Onnettomuustyyppikohtainen varautuminen

5.3.1 Vesipelastustoiminta

5.3.1.1 Nykytila

Vesipelastustoiminnalla tarkoitetaan veden pinnalta tai pinnan alta tapahtuvaa ihmisen, eläimen tai omaisuuden pelastamista sekä vesillä tapahtuvaa ympäristövahinkojen torjuntaa. Helsingin kaupungin pelastuslaitoksen kaikilla pelastusyksiköillä on pintapelastusvalmius. Jatkovaa vesisukellusvalmiutta on ylläpidetty Erottajan pelastusasemalla maaliskuuhun 2011 asti, jolloin pelastusaseman peruskorjaus alkoi. Tämän jälkeen vesisukellusvalmiutta on ylläpidetty Jätkäsaaren pelastusasemalla.

5.3.1.2 Tavoite ja kehittämistarpeet

Pintapelastustoiminta on järjestetty koko alueen kattavaksi. Jatkuvaa vesisukellusvalmiutta ylläpidetään yhdellä pelastusasemalla.

5.3.1.3 Toteutussuunnitelma

Kaikilla pelastusyksiköillä on pintapelastusvalmius. Jatkuvaa vesisukellusvalmiutta ylläpidetään Erottajan pelastusasemalla.

5.3.2 Vaarallisten aineiden onnettomuudet

5.3.2.1 Nykytila

Pelastuslaitos varautuu vaarallisten aineiden onnettomuuksiin osallistumalla kuljetusreittien, käyttökohteiden ja varastointialueiden suunnitteluun ja riskienhallintaan. Vaarallisten aineiden onnettomuuksien varalta pelastuslaitoksella on laadittu vuonna 2010 valmistunut kemikaalisukellusohje, joka sisältää operatiiviset toimintamallit vaarallisten aineiden onnettomuuksissa.

Vaarallisten aineiden onnettomuuksiin varaudutaan päivittäisvalmiudella. Onnettomuuksissa tarvittavia suojarusteita ja kalustoa on sijoitettu jokaiselle pelastusasemalle. Keskisuurten ja suurten vaarallisten aineiden onnettomuuksien varalta Helsingin pelastuslaitos on kehittänyt yhteistoimintasuunnitelmia ympäröivien pelastuslaitosten kanssa sekä hankkinut yhteistä kalustoa, kuten raskaan kemikaalitorjuntayksikön (RKU3058). Sen lisäksi Helsingin pelastuslaitoksella on henkilöpuhdistusjärjestelmä, joka on sijoitettuna Herttoniemen pelastusasemalle. Tämän järjestelmän käyttöönottoon ja tilanteen aikaiseen hallintaan liittyvä koulutus on kesken. Tämän lisäksi pelastuslaitos on luonut yhteistoimintamalleja eri viranomaisten ja asiantuntijatahojen kanssa sekä järjestää omalle henkilöstölleen laaja-alaisesti koulutusta vaarallisiin aineisiin liittyen.

Rikollisia CBRNE (chemical, biological, radiological, nuclear, explosives) – tilanteita varten on olemassa eri viranomaisten kanssa luodut yhteiset toimintamallit. Pelastuslaitos osallistuu aktiivisesti aiheutta koskevien eri tahojen järjestämiin koulutuksiin sekä tiedottaa ja kouluttaa niiden perusteella henkilöstöään edelleen.

5.3.2.2 Tavoite ja kehittämistarpeet

Tavoitteena on, että vaarallisten aineiden onnettomuuksien vasteet on määritelty oikein, kalustoa on riittävästi, se on toimintakuntoista ja henkilöstöllä on riittävä koulutus sen käyttämiseen. Operatiivisen päällystön koulutusta vaarallisten aineiden onnettomuuksien hallintaan tulisi lisätä.

Vaarallisten aineiden onnettomuuksiin liittyvää ilmais- ja mittauskalustoa tulee kehittää mm. kaasumaisten aineiden tunnistamisen ja ilmaisun osalta. Vaarallisten aineiden onnettomuuksien koulutuksessa käytettävät kemikaalisuoja-asut tulee uusia vastaamaan todellisessa onnettomuustilanteessa käytettäviä asuja.

CBRNE-tilanteiden osalta tavoitteena on kyetä tunnistamaan tilanteet sekä niiden vakavuusaste. Tälle tehtäväsektorille tulisi mahdollisuuksien mukaan resursoida lisähenkilöstöä sekä koulutukseen että olemassa olevan ja hankittavan kaluston kehittämiseen. CBRNE-tilanteissa viranomaisyhteistyö on merkittävässä asemassa ja muodostaa toiminnalle sen rungon.

5.3.2.3 Toteutussuunnitelma

Normaali- ja poikkeusolojen uhkakuvien mukaisiin CBRNE-tilanteisiin liittyvää tiedustelu- ja puhdistusvalmiutta kehitetään koulutus- ja muiden suunnitelmien mukaisesti sekä osaamisen että välineistön osalta.

5.3.3 Öljyntorjunta

5.3.3.1 Nykytila

Helsingin pelastuslaitoksen öljyntorjunnan perusasiakirja on voimassa oleva Helsingin pelastustoimen alueen öljyntorjuntasuunnitelma, jossa määrätään Helsingin kaupungin virastojen ja laitosten kaluston ja henkilöstön käytöstä öljyvahinkotilanteessa. Helsingin kaupungin öljyntorjuntakalusto on pääosin keskitetty Santahaminassa sijaitsevalle öljyntorjuntavarikolle. Lisäksi öljyntorjunnan kalustoa ensitoimintaa varten on hajasijoitettu kaupungin alueelle. Helsingin edustan saariston alueelle on asennettu kiinteät öljyntorjuntapuomien kiinnityslenkit.

5.3.3.2 Tavoite ja kehittämistarpeet

Pelastustoimen vastuualueella Suomenlahden saariston koko torjuntakapasiteetin voidaan katsoa riittävän 20 % kokonaistarpeesta huonon sään vallitessa ja epä-edullisilla tuulensuunnilla. Vastaavasti koko Suomen saariston kapasiteetin on arvioitu olevan 40 % kokonaistarpeesta. Kehittämisen pääasiallinen kohde on ulkosaaristossa tapahtuvan torjuntakyvyn kasvattaminen sekä pelastuslaitoksen oman että kumppanien kanssa toteutettavan öljynpysäytyskyvyn kehitys avomerelle. Lisäksi on kehitettävä henkilöstön merenkulkutaitoja.

Suomen ympäristökeskuksen Öljyntorjuntavalmius Merellä työryhmän loppuraportissa (ÖTVA 41/2007) ja Suomenlahden Rannikon Öljyntorjuntavalmiuden Selvityksessä (SRÖTVA 2008) on määritelty tavoitteet pelastuslaitosten öljyntorjuntavalmiudelle. Selvitysten mukaan Helsingin pelastuslaitos ei tällä hetkellä omaa suunniteltua omaa ympärivuotista torjuntakykyä avomerellä, oman torjunta-alueen rajalla sekä ulkosaaristossa. Erityisesti kylmänä vuodenaikana, jolloin öljyvahingon riski on korkeimmillaan, meriöljyntorjuntavalmiudessa on vakavia puutteita. Mikäli öljyvahingon sattuessa joudutaan turvautumaan rantapuhdistukseen, sen kulut ovat kymmen- tai satakertaiset verrattuna meritorjuntaan. Riittävän ympärivuotisen öljyntorjuntavalmiuden saavuttamiseksi tulisi investoida suuruusluokaltaan laivaluokan rajalla oleviin aluksiin ja lauttoihin. Öljynsuojarahaston kyseiseen kalustoon suunnatun korvauksen ehtona on merenkulun ammattilaisen rekrytoiminen pelastuslaitoksen palvelukseen.

5.3.3.3 Toteutussuunnitelma

Öljyntorjuntavalmiutta ei voida kasvattaa nykyisestä tasosta, mikäli siihen ei saada olennaiselta osalta kaupungin ulkopuolista rahoitusta.

5.3.4 Liikenneonnettomuudet

5.3.4.1 Nykytila

Liikenneonnettomuustehtävät hoidetaan pääsääntöisesti operatiivisen toiminnan päivittäisellä valmiudella. Pelastusyksiköissä on käytössä liikenneonnettomuuksissa tarvittava perusvälineistö, jonka lisäksi Jätkäsaaren pelastusasemalle sijoitetussa pelastusyksikössä (HE205) on erikoiskalustoa metro- ja raitiovaunuonnettomuuksissa tarvittaviin pelastustehtäviin. Laajempi valikoima erityisvälineistöä ja nostokalustoa on Kallion pelastusasemalle sijoitetussa raskaassa pelastusyksikössä (HE105). Vuoden 2013 alusta Jätkäsaaren pelastusasemalla

oleva pelastusyksikkö HE205 siirtyy Erottajan pelastusasemalle ja yksikkö muuttuu operatiiviselta ominaisuudeltaan vesipelastus-, vaarallisten aineiden onnettomuuksien, tieliikenne-, sekä raideliikenneonnettomuuksien kalustoyksiköksi. Yksikkö ei kuulu hätäkeskuksen ensivasteiden piiriin kuin vesisukellus- ja vaarallisten aineiden onnettomuuksien osalta.

Pelastuslaitoksen tieliikennepelastaminen on järjestelmällisen kehitystyön tuloksena saatu erittäin korkealle laatutasolle sekä henkilöstön osaamisen että pelastuskaluston osalta. Myös työturvallisuusnäkökohtiin on kohdistettu erityistä huomiota. Tieliikennepelastamisen kehitystyössä on keskitytty mm. pysymään mukana autoteknologian kehityksessä, joka on nopeaa ja kohdistuu merkittävästi myös turvajärjestelmiin ja varustukseen. Kehitystyön viimeaikainen panostuksen kohde on ollut raskas ajoneuvokalusto ja siihen liittyvät pelastustekniset asiat.

5.3.4.2 Tavoite ja kehittämistarpeet

Tavoitteena on ylläpitää saavutettua tasoa liikennepelastamisessa. Ns. vaihtoehtoisilla energianlähteillä toimivien ajoneuvojen teknologian ja ajoneuvokannan yleistymistä sekä autojen turvavarusteisiin liittyvän teknologian kehittymistä tulee seurata. Raskaaseen ajoneuvokalustoon liittyviä pelastusteknisiä ja taktisia malleja tulee kehittää.

5.3.4.3 Toteutus suunnitelma

Liikennevälineiden kehitystä seurataan aktiivisesti, jotta toimintatavat ja kalusto pysyvät ajan tasalla.

5.3.5 Ilmaliikenneonnettomuudet

Helsingin pelastustoimen alueella sijaitsee Helsinki-Malmin lentoasema, joka on lentosuoritteiltaan Suomen toiseksi vilkkain lentokenttä. Lentoaseman toiminta on koulutuspainotteista. Vuosittaiset liikennemäärät vaihtelevat 40 000 ja 50 000 laskeutumisen välillä.

5.3.5.1 Nykytila

Lentoaseman pelastustoiminnasta vastaa ICAO:n määräysten mukaisesti Finavian oma pelastusyksikkö AR1041 miehittettynä kahdella henkilöllä. Helsingin pelastuslaitos on lisännyt kentän myös omiin vasteisiinsa. Nykyisin kentällä

liikennöivät pienkoneet ja helikopterit, joiden henkilömäärät vaihtelevat välillä lentäjä ja 1-3 matkustajaa.

Lennonjohdon hälytyskeskukselle antama ilmoitus lento-onnettomuudesta tai lento-onnettomuusvaarasta lisää paikalle tulevien pelastus- ja ensihoitoyksiköiden määrää huomattavasti. Vaaratilanteita on vuositasolla keskimäärin noin 20, henkilövahinkoihin johtaneita tilanteita on viimeisen kymmenen vuoden aikana ollut kolme ja kuolemaan johtaneita ei yhtään. Vaikka liikennemäärät ovat suuret, kentän toiminta on tarkoin johdettua ja usein koneessa on mukana lennonopettaja. Lennonjohto on normaalisti auki klo 9.00–18.30. Kello 18.30–22.00 ja 8.00–9.00 kenttä on ns. korpikenttä (lentokoneet voivat nousta ja laskeutua, mutta lennonjohto ei valvo), klo 22.00–8.00 kenttä on kokonaan kiinni.

5.3.5.2 Tavoite ja kehittämistarpeet

Helsinki-Malmin lentoaseman turvallisuustaso on nykyisin hyvä ja onnettomuudet pystytään hoitamaan lentokentän alueella ja myös sen läheisyydessä. Liikennemäärät eivät kasva tulevaisuudessa ja ilmailumääräykset määrittelevät kentän turvallisuustason. Jos konetyypit tai henkilömäärät lentokoneissa lisääntyvät on asiaa tarkasteltava uudestaan. Samoin jos kentän kuva muuttuu koulutustoiminnasta säännölliseen reittikonetoimintaan.

Nykyinen yhteistyö tapahtuu Finavian ja pelastuslaitoksen välillä ja harjoitukset ovat määräysten mukaiset.

5.3.5.3 Toteutussuunnitelma

Jatketaan ilmaliikenteen pelastustoimintaa yhteistyössä Finavian kanssa Helsinki-Malmin lentoasemalla ilmailumääräysten mukaisesti. Finavian ja pelastuslaitoksen uudet työntekijät perehdytetään pelastustoimintaan ennen työtehtäviin siirtymistä.

Osaamisen hallintaan panostetaan teoriaopetuksella ja käytännön harjoituksilla. Ennalta sovitut teoria- ja käytännön jaksot ovat vuosisuunnitelmissa sekä pitkän aikavälin suunnitelmissa. Näihin koulutustilaisuuksiin osallistuvat kaikki tahot, jotka ovat vastuussa lentopelastustoiminnasta (Finavia/kunnossapito, lennonjohto, poliisi ja pelastuslaitos).

5.3.6 Luonnononnettomuudet ja poikkeukselliset sääilmiöt

5.3.6.1 Nykytila

Suurimpaan osaan luonnononnettomuuksista ja poikkeuksellisten sääilmiöiden aiheuttamista tehtävistä varaudutaan päivittäisvalmiudella. Enemmän pelastustoiminnan resursseja vaativissa tilanteissa päivittäisvalmiutta täydennetään sopimuspalokuntien yksiköillä. Poikkeuksellisia tilanteita varten on luotu Helsingin kaupungin pelastuspalvelujärjestelmä, joka koostuu pelastuspalveluneuvotte-lukunnasta ja siihen liittyvien virastojen ja laitosten resursseista. Pelastustoimin-nan johtaja, joka toimii yleisjohtajana moniviranomaisonnettomuuksissa, voi hyödyntää pelastuspalveluorganisaatiota tilanteeseen parhaiten sopivalla ko-koonpanolla.

Kaikilla pelastusasemilla on käytössään sähköiset ja paperiset tulvakartat. Pelas-tuslaitoksen käyttöön valmistuu vuonna 2013 uudet entistä tarkemmat laserkei-lauksella tehdyt tulvakartat.

5.3.6.2 Tavoite ja kehittämistarpeet

Tavoitteena on luonnononnettomuuksien tai poikkeuksellisten sääilmiöiden ai-heuttamissa tehtävissä käynnistää torjuntatoimet riittävän ennakoidusti, jotta itse toiminnan tulos ei kärsi viiveistä. Tärkeää on, että pelastusviranomaisen saa tiedon uhkaavasta tilanteesta mahdollisimman aikaisessa vaiheessa.

Kansalaisten omatoimista varautumista luonnononnettomuuksiin sekä poikkeuk-sellisiin sääilmiöihin tulisi tukea ja tehostaa parantamalla pelastuslaitoksen tie-dotustoimintaa.

Pelastustoiminta luonnononnettomuuksien ja poikkeuksellisten sääilmiöiden aiheuttamissa tehtävissä on yleensä useiden viranomaisten ja muiden organisaatioiden yhteistyötä. Pelastustoiminnan viiveettömän käynnistämisen edellytyk-senä on, että tilanteen johtajalla on käytössään ajantasainen tieto eri virastojen vastuualueista, käytettävissä olevista resursseista sekä yhteystiedoista.

5.3.6.3 Toteutussuunnitelma

Osallistutaan kiinteistöille ja kansalaisille suunnatun tulviin varautumisohjeen valmisteluun yhteistyössä kaupungin muiden virastojen kanssa.

5.3.7 Korkealta pelastaminen

5.3.7.1 Nykytila

Pelastuslaitos varautuu pelastamaan ihmisiä korkealta tai syvältä (kuiluista, kaivannoista, ym.) ns. tavanomaisella kalustolla, eli nostolava-autojen avulla sekä erilaisten köysiteknikoiden avulla. Pelastusteknisenä apuvälineenä nostolava-auton käyttäminen on aina etusijalla, sen ollessa mahdollista. Pelastuslaitoksella on jatkuvassa valmiudessa vähintään kaksi ja enintään neljä nostolava-/puomitikasyksikköä. Keskuspelastusaseman nostolavayksikön nostokorkeus on 61 m, Erottajan ja Haagan pelastusasemille sijoitettujen puomitikasyksiköiden 32 m ja Mellunkylän pelastusaseman puomitikasyksikön 42 m.

Aina kohdetta ei pystytä saavuttamaan nostolava-autoilla eikä edes kannettavilla irtotikkailla. Tällainen tilanne on usein mm. sisäpihoilla, ylikorkeissa rakennuksissa, mastoissa, työmaanoistureissa, satamalaitteissa sekä esimerkiksi Linnanmäen huvipuistossa. Tämän kaltaisissa kohteissa pelastuslaitos varautuu korkealta pelastamiseen hyödyntämällä nykyaikaisia köysiteknikoita ja kalustoa. Pelastuslaitoksella on kehitetty mm. vaativan köysiavusteisen pelastamisen tekniikoita, kalustoa sekä osaamisenhallintaa nykyvaatimuksia vastaavalle tasolle. Tälle ns. PVT-II tasolle on erikoistunut kaksi pelastusyksikköä osana muuta normaalia toimintaansa. Lisäksi Keskuspelastusaseman pelastusyksikössä on ns. hyppytyyny. Tämän lisäksi kaikissa pelastusyksiköissä on ns. PVT-I kalusto ja perusosaaminen, joka tarkoittaa jokaisen pelastajan omaa putoamissuojausta sekä normaaleiden tulipalon sammutustyössä tarvittavien köysiteknikoiden hallitsemista tavanomaisissa tehtävissä, kuten myrskypuun raivauksessa. Pelastuslaitos on ainoa päivystävä taho Helsingin kaupungissa, jolla on kyky suoriutua kuvatun kaltaisista köysiteknikoita vaativista pelastustehtävistä.

Pelastuslaitoksella mahdollisuus hyödyntää myös rajavartiolaitoksen päivystävää meripelastushelikopteria sekä maavoimien päivystävää kuljetushelikopteria esim. ihmisten evakuoinnissa korkeista rakennuksista tai pelastushenkilöstön siirtämisessä kohteeseen.

5.3.7.2 Tavoite ja kehittämistarpeet

Helsinkiin ollaan rakentamassa lähitulevaisuudessa useita huomattavan korkeita rakennuksia, joita tähän mennessä rakennuskannassamme on ollut vain muutamia. Näiden rakennusten henkilöturvallisuuteen liittyviä määräyksiä ollaan osittain kansallisella tasolla vasta luomassa. Tavoite on, että pelastuslaitos osallistuu vahvasti kyseisten rakennusten suunnitteluprosessiin yhteistyössä rakennusvalvonnan kanssa siten, että henkilöturvallisuus sekä pelastustoiminnan edellytyk-

set täytyvät riittävällä tavalla. Yli 16-kerroksisissa rakennuksissa on harkittava tapauskohtaisesti se, onko kohteeseen vaadittava toimintaedellytykset helikopteripelastamiselle. Muussa tapauksessa ylikorkeiden rakennusten pelastusjärjestelyt korkealta pelastamisen osalta tukeutuvat ainoastaan rakennusmääräysten mukaisiin teknisiin ratkaisuihin, eivät niinkään pelastuslaitoksen varautumiseen.

5.3.7.3 Toteutussuunnitelma

Osallistutaan kiinteästi korkeiden rakennusten suunnitteluprosessiin yhteistyössä rakennusvalvonnan kanssa siten, että henkilöturvallisuus sekä pelastustoiminnan edellytykset täytyvät riittävällä tavalla.

Harkitaan tapauskohtaisesti, onko yli 16-kerroksisiin rakennuksiin vaadittava toimintaedellytykset helikopteripelastamiselle. Selvitetään yli 16-kerroksisten rakennusten sammutus- ja pelastusmenetelmät ja huomioidaan ne osaamisenhallinnassa.

5.3.8 Pelastustoiminta maanalaisissa tiloissa

5.3.8.1 Nykytila

Helsingissä on tällä hetkellä noin 420 erilaista maanalaista tilaa ja tunnelia sekä yli 300 km erilaisia tunneleita. Yhteensä maanalaisia tiloja on rakennettu lähes 10 miljoonaa kuutiometriä. Nykyiset maan alle rakennetut kohteet liittyvät yhdyskuntatekniseen huoltoon, liikenteeseen ja pysäköintiin, energiaan ja vesihuoltoon, väestönsuojeluun, varastointiin ja monikäyttötiloihin.

Pelastuslaitos on varautunut maanalaisten tilojen ja tunneleiden onnettomuuksiin ja tulipaloihin sekä henkilöstön asiantuntijuuden kuin kaluston osalta. Pelastuslaitoksella on oma asiantuntijaryhmä maanalaisten tilojen onnettomuuksille ja tulipaloille, jossa muiden töiden ohella työskentelee sekä operatiiviselta että riskienhallinnan osastoilta yhteensä seitsemän henkilöä. Asiantuntijaryhmän tehtävänä on vastata pelastusviranomaisen näkökulmasta kaikesta maanalaiseen rakentamiseen liittyvästä ja maan alle muutoin sijoittuvasta toiminnasta sekä metroa koskevista paloturvallisuusasioista.

Jokaisessa pelastusyksikössä on tarvittavat perusvarusteet vaativien savusukellustehtävien suorittamiseen maanalaisissa tiloissa. Lisäksi erikoiskalustona on käytettävissä Mellunkylän pelastusasemalle sijoitetut kaksi mönkijää peräkärriineen, Malmin pelastusasemalle sijoitettu mönkijä peräkärriellä ja Käpylän pelastus-

tusasemalle sijoitettu suurtehotuuletin. Tarvittaessa Länsi-Uudenmaan pelastuslaitokselta on pyydettävissä toinen vastaava suurtehotuuletin. Myös metron erityispiirteet on huomioitu sähköturvallisuuden ja vaunujen nostomahdollisuuksien osalta.

Maanalaisten tilojen pelastustoiminnalle on laadittu toimintaohjeita keskeisten kohteiden osalta. Kaikkien tarkoituksenmukaisten kohteiden osalta ohjeistusta ei kuitenkaan vielä ole.

5.3.8.2 Tavoite ja kehittämistarpeet

Pelastuslaitoksen maanalaisten tilojen asiantuntijaryhmän tärkeimpänä tavoitteena on pitää huolta siitä, että kaupunkilaisten turvallista käyttöä maanalaisia tiloja ja mahdollisen onnettomuuden tai tulipalon sattuessa myös pelastushenkilöstöllä on riittävät toimintaedellytykset suoritua tehtävistään vaativissa kohteissa.

Monimuotoisen maanalaisen rakentamisen mukanaan tuoma problematiikka liittyy mm. kiinteistöjen monimutkaisen ja erityispiirteitä sisältävän paloturvallisuustekniikan yhteensovittamiseen, toimivuuteen ja luotettavuuteen. Järjestelmien testaamiseen ja normaalikäytön aikaiseen harjoitteluun on tulevaisuudessa keskityttävä.

Tavoitteena on kouluttaa Erottajan ja Jätkäsaaren pelastusasemista maanalaisten tilojen ja tunneleiden tulipaloihin erikoistuvat pelastusasemat. Ainoastaan keskuksen pelastusasemien kouluttaminen ei kuitenkaan jatkossa riitä, sillä esim. Pisara-rata tulee sijoittumaan laajalle alueelle, jolloin myös muita pelastusasemia on koulutettava toimimaan tehokkaasti maan alla.

Maanalaisen osaamisenhallinnan leviämisen myötä sekä uusien tunnelihankkeiden sijoituksessa eri puolille Helsinkiä, nykyinen kalusto jää riittämättömäksi. Keskeisin kalustotarve on kaksi uutta mönkijää peräkärriineen, joiden avulla tulevat tietunneli- ja ratatunnelihankkeet pystytään turvallisesti viemään pelastustoiminnan kannalta rakennusvaiheen läpi. Kalustollisesti myös happilaitteiden tuotekehityksen seuraamista on jatkettava aktiivisesti.

Uudiskohteiden suunnittelu ja toteutusvaiheet vievät paljon aikaa ja pelastuslaitoksen mukana oleminen eri projekteissa on erityisen tärkeää. Tulevia projekteja on paljon ja maanalaisen rakentamisen asiantuntijaryhmän koko on pieni suhteessa tulevien projektien lukumäärään. Muun muassa suunnittelun alla oleva Pisara-ratatunneli tulee vaatimaan oman projektiorganisaation riittävine varainhenkilöineen nykyisille asiantuntijoille.

Ihmisten ikääntyminen tuo kehittämistarpeita, sillä tulevien kohteiden syvyys vaikuttaa oleellisesti myös omatoimiseen poistumiseen. Pelastuslaitoksen on otettava tulevaisuudessa huomioon omassa varautumisessaan ja toimintasuunnitelmissaan ikääntyvien henkilöiden määrä maanalaisessa julkisessa liikenteessä.

5.3.8.3 Toteutus suunnitelma

Maanalaisten tilojen ja tunneleiden paloturvallisuuden ja yleisen turvallisuustason kehityssuuntia seurataan ja hyväksi todetut menetelmät otetaan osaksi pelastuslaitoksen toimintamalleja. Kansainvälisiä suhteita niin maailman tiejärjestössä PIARC:ssa kuin EFSTG:ssä (European Fire Service Tunnel Group) ylläpidetään aktiivisesti.

Maanalaisten tilojen pelastustoiminnalle laaditaan toimintaohjeet keskeisten kohteiden osalta. Yhteistoimintaa Länsi- ja Keski-Uudenmaan pelastuslaitosten kanssa tiivistetään. Toimintaohjeet pyritään laatimaan yhteensopiviksi naapuripelastuslaitosten kanssa.

5.4 Suuronnettomuudet

5.4.1 Nykytila

Suuronnettomuuksia ja niiden uhkatilanteita varten on laadittu Helsingin, Länsi-, Keski- ja Itä-Uudenmaan pelastustoimen alueilla noudatettava ”Pelastustoiminnan johtamisen yleisohje”, joka tukee alueiden yhteisten pelastusresurssien hälyttämistä, kokoamista, koordinoitua ja johtamista mainituissa tilanteissa.

Alueen päivittäisvalmiudessa olevien yksiköiden lähtöaika kiireellisiin hälytystehtäviin on 60 sekuntia. Sopimuspalokuntien toimintavalmius ja vahvuudet määritellään erillisillä sopimuksilla.

Alueen pelastusmuodostelmien lisäksi hälytetään Helsingin kaupungin alueella tapahtuviin suuronnettomuuksiin tarvittaessa Helsingin kaupungin pelastuspalveluneuvottelukunta (PEPANK) sekä kaikki Helsingin kaupungin pelastuspalvelu (PE-PA) organisaatioon kuuluvat virastot ja laitokset. Tuolloin hälytetään tarvittaessa myös pelastuslaitoksen operatiivisen osaston vapaavuorolla oleva henkilökunta sekä teknisen-, hallinnon- ja riskienhallinnan osastojen henkilökunta pelastuslaitoksen toimipisteisiin.

Muodostelmien kokonaisvahvuus on tuolloin noin 2 500 henkilöä ja kokoamis-aika on alkaen päivittäistoimintavalmiudesta ulottuen PEPA-virastojen ja -laitosten toimintavalmiuteen, joka virka-aikana on noin neljä tuntia ja virka-ajan ulkopuolella noin kuusi tuntia.

Helsingin, Länsi-, Keski- ja Itä-Uudenmaan pelastustoimen alueilla tapahtuviin suuronnettomuuksiin perustettavien muodostelmien hälyttäminen toteutetaan alueen pelastustoiminnan johtamisen yleisohjeen sekä alueen pelastusmuodostelmien käytöstä tehdyn yhteistoimintasopimuksen perusteella.

Muodostelmien huoltotoiminnat sekä pelastustoiminnassa tarvittava kalusto ja materiaali hankitaan alueen pelastustoiminnan johtamisen yleisohjeen mukaisesti. Kaluston ja lisämateriaalin käyttöön ottamisesta päättää toimintaa johtava viranomainen.

Vastuu suuronnettomuustilanteisiin ja väestönsuojeluun varautumisessa on hajautettu operatiiviselle ja riskienhallinnan osastoille. Joitakin varautumisen yhteen sovittavia toimia on toteutettu tai käynnissä.

5.4.2 Tavoite ja kehittämistarpeet

Tavoitteena on, että pelastuslaitoksessa on toimiva valmiudennostojärjestelmä suuronnettomuudessa tarvittavien resurssien hälyttämiseksi.

On huolehdittava, että suuronnettomuustilanteessa on käytettävissä riittävä määrä tarvittavan toimintakyvyn omaavaa henkilöstöä.

Suuronnettomuusharjoituksia toteutetaan määräväliajoin muun muassa metroon ja maanalaisiin tiloihin liittyvissä kohteissa. Kohteissa, joihin on laadittu sisäasiainministeriön asetuksen (406/2011) edellyttämä ulkoinen pelastussuunnitelma, pidetään harjoitus vähintään joka kolmas vuosi.

Tavoitteena on, että Helsingin kaupungin Turva-sivusto saadaan käyttöön.

Tavoitteena on muodostaa eri uhkamalleihin soveltuvat yhtenäiset Helsingin pelastustoimen varautumisen ja toimintavalmiuden järjestelyt.

5.4.3 Toteutussuunnitelma

Kehitetään suuronnettomuuksien edellyttämää toimintamallia vapaavuorojen

hälyttämiseksi.

Selvitetään sähköisen median käyttömahdollisuuksia suuronnettomuustilanteesta tiedottamisessa.

Järjestetään vähintään yksi maanalaisiin tiloihin sijoittuva suuronnettomuusharjoitus vuosittain.

Kohteissa, joihin on laadittu ulkoinen pelastussuunnitelma, pidetään harjoitukset kolmen vuoden välein.

Perustetaan selvitystyöryhmä, jonka tehtävänä on vuoden 2013 aikana selvittää suuronnettomuus- ja poikkeusolojen valmiuksien väliset rajapinnat, kriittiset tekijät ja miten varautuminen eri uhkamalleihin on tarkoituksenmukaisinta organisoida pelastuslaitoksessa.

5.5 Pelastustoiminta poikkeusoloissa

5.5.1 Nykytila

Pelastustoimintaa suoritetaan eri turvallisuustilanteissa normaaliolojen käytäntöjen mukaisesti ja pelastustoimen resursseja lisätään tilanteen vaatimalla tavalla. Poikkeusoloissa pelastustoimintaa tehostetaan perustamalla normaaliolojen valmiutta suurempi määrä pelastusmuodostelmia pelastuslaitoksen ja sopimuspalokuntien henkilöstöstä. Staran perustamia raivausmuodostelmia käytetään pelastusmuodostelmien tukena sammutus- ja pelastustehtävissä.

Poikkeusolojen pelastustoimintaa koordinoidaan pelastustoimen johtokeskuksesta. Suojelupiirien johtokeskukset ja toiminta-alueiden johtoelimet johtavat pelastusmuodostelmia omilla alueillaan. Toimintakyvyn turvaamiseksi ja resurssien tehokkaan käytön mahdollistamiseksi muodostelmat hajautetaan kaupungin alueelle.

Pelastusmuodostelmien edellyttämät henkilö- ja tilavaraukset ovat ajan tasalla. Pelastusmuodostelmien materiaalityö on käynnissä.

5.5.2 Tavoite ja kehittämistarpeet

Pelastustoimen johtokeskuksen ja suojelupiirin operaatiokeskuksen tehtäväkuvat laaditaan ja sijoitettu henkilöstö perehdytetään tehtäviin.

Raivaustoimintaa sortuma-alueella harjoitellaan säännöllisesti pelastuslaitoksen ja Staran toteuttamana. Sopimuspalokunnat perehdytetään myös raivaustoimintaan.

Sopimuspalokuntien sijoitettu henkilöstö perehdytetään poikkeusolojen tehtäviin.

Pelastusmuodostelmien poikkeusolojen materiaaliatarve huomioidaan toiminnan suunnittelussa.

5.5.3 Toteutussuunnitelma

Päivitetään johtokeskuksissa toimiva henkilöstö sekä laaditaan tehtäväkuvaukset.

Koulutussuunnitelmaan kirjataan säännöllisesti toteutettavat raivausharjoitukset ja sopimuspalokuntien perehdytys poikkeusolojen tehtäviin.

Pelastustoiminnan kalustohankintojen valmistelussa huomioidaan poikkeusolojen tarve.

5.6 Pelastustoiminnan suunnitelmat

5.6.1.1 Nykytila

Helsingin kaupungin pelastuslaitoksen valmiussuunnitelma on päivitetty vuonna 2011 Helsingin kaupunkikonsernin valmiusohjetta mukailleen.

Helsingin, Länsi-Uudenmaan, Keski-Uudenmaan ja Itä-Uudenmaan pelastuslaitoksilla on yhteinen suuronnettomuussuunnitelma.

Pelastuslaitoksen tulee tehdä suunnitelma sammutusveden hankinnasta ja toimitamisesta yhteistyössä pelastustoimen alueeseen kuuluvien kuntien ja vesihuoltolaitosten/vesilaitosten kanssa. Sammutusvesisuunnitelman hyväksyy alueen pelastustoimi. (PeL 30 §)

Pelastuslaitos ylläpitää Helsingin kaupungin pelastuspalvelun perussuunnitelmaa, jossa kuvataan suuronnettomuuksien varalta kaupungin virastojen ja laitosten yhteistoimintaa ja hälyttämistä sekä koulutusta. Pelastuspalveluorganisaatiot

huolehtivat kukin omista tätä perussuunnitelmaa täydentävistä toimialasuunnitelmistaan.

Pelastuslaitos päivittää erityistä vaaraa aiheuttavien kohteiden ulkoiset pelastussuunnitelmat (SM asetus 406/2011, PeL 48 §).

5.6.1.2 Tavoite ja kehittämistarpeet

Pelastustoiminnan suunnitelmat pidetään ajan tasalla.

5.6.1.3 Toteutussuunnitelma

Valmiussuunnittelu on pelastuslaitoksen kaikkiin toimintoihin liittyvä jatkuva prosessi, jonka kirjallinen dokumentaatio päivitetään tarvittaessa.

Laaditaan yhteistyössä Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymän vesihuollon edustajien kanssa Helsingin kaupungin sammutusvesisuunnitelma.

Helsingin kaupungin pelastuspalvelun perussuunnitelma päivitetään.

Ulkoiset pelastussuunnitelmat päivitetään kolmen vuoden välein.

5.7 Sammutusvesijärjestelyt

Pelastuslain (379/2011) 30 §:n mukaan pelastuslaitoksen tulee tehdä suunnitelma sammutusveden hankinnasta ja toimittamisesta (sammutusvesisuunnitelma) yhteistyössä pelastustoimen alueeseen kuuluvien kuntien ja pelastustoimen alueella toimintaa harjoittavien vesihuoltolaissa (119/2001) tarkoitettujen vesihuoltolaitosten, sekä näille vettä toimittavien vesilaitosten kanssa.

5.7.1.1 Nykytila

Nykytilanteessa Helsingin kaupungin vesihuollosta vastaavana vesihuoltolain 6 §:n (119/2001) mukaisena vesihuoltolaitoksena toimii Helsingin seudun ympäristöpalvelut-kuntayhtymän vesihuolto (HSY Vesi). Sammutusveden toimittamiseen kuuluu veden hankinta ja johtaminen vesihuoltolaitoksen verkostoon kuuluviin paloposteihin ja sammutusvesiasemille sekä palopostien ja sammutusvesiasemien kunnossapito ja huolto.

5.7.1.2 Tavoite ja kehittämistarpeet

Pelastustoiminnan tarpeena on yleisten sammutusvedenottoaikkujen järjestäminen niin, että kaupungin alueella on vettä saatavissa enintään 150 metrin etäisyydellä. Pelastuslaitoksen tehokkaan, turvallisen ja tarkoituksenmukaisen operatiivisen pelastustoiminnan turvaamiseksi Helsingin kaupungin alueella on pidettävä yllä nykyisiä vesijohtoverkoston kuuluvia paloposteja sekä huolehdittava niiden kunnossapidosta ja huollosta. Sammutusveden tarve perustuu olemassa olevan operatiivisen vedenkuljetuskaluston, Helsingin kaupungin riskianalyysin ja teoreettisen laskennallisen sammutusvesitarpeen tarkasteluihin.

Nykytilan arviossa Helsingin kaupungin vesijohtoverkosto on kattava. Kehittämistarpeena on huollon ja kunnossapidon lisäksi myös vesijohtoverkoston sähköisten tallenteiden saaminen pelastuslaitoksen käyttöön johtamisjärjestelmien sekä toimintasuunnitelmien tarkistamiseksi, kehittämiseksi ja ylläpitämiseksi.

Lisärakentamis- ja korjaustoiminnassa kehittämistarpeena ovat vesijohtoverkoston, sekä palopostiverkoston rakenteellisen yhdenmukaisuuden saavuttaminen ja ylläpitäminen pelastuslaitoksen sammutuskaluston standardien mukaisesti, sammutusvesisuunnitelmassa esitetyllä tavalla.

Helsingin kaupungin sammutusvesijärjestelyiden tavoitetilaksi pelastuslaitos näkee tiiviin yhteistyön Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymän vesihuollon kanssa sammutusvesisuunnitelman toimiessa strategisena asiakirjana ja toiminnan ohjaajana. Erityiskohteissa, kuten teollisuus- ja satama-alueilla, sekä ratapihoilla sammutusvesijärjestelyiden mitoitus tulee perustua pelastusviranomaisen, toimivaltaisen lupaviranomaisen tai vakuutusyhtiön vaatimukseen, viranomaisyhteistyöhön, jossa pelastusviranomaisen määrittelee toiminnallisen sammutusveden tarpeen.

5.7.1.3 Toteutussuunnitelma

Sammutusvesijärjestelyitä tarkistetaan ja kehitetään säännöllisesti yhteistyössä pelastuslaitoksen ja HSY Veden kanssa.

6. Yhteistoiminta

6.1 Helsingin kaupungin pelastuspalveluneuvottelukunta

6.1.1 Nykytila

Pelastuspalvelulla tarkoitetaan eri viranomaisten ja vapaaehtoisten järjestöjen suorittamia toimia, joilla pyritään ihmishenkien ja omaisuuden suojaamiseen ja pelastamiseen sekä vahinkojen rajoittamiseen ja lieventämiseen onnettomuus- ja vaaratilanteessa. Pelastuspalveluneuvottelukunta vastaa pelastuslain 35 §:ssä (379/2011) mainittua johtoryhmää. Pelastuspalveluun kuuluvat myös valmiuden ylläpitämiseksi tarvittavat suunnittelu-, koulutus- ja muut valmistelutoimet. Pelastuspalvelu on siten yläkäsite joka sisältää viranomaisten ja vapaaehtoisten yhteistoiminnan toimintatilanteessa sekä varautumisen tähän. Helsingin pelastuspalvelun toimeenpano-organisaatioon kuuluvat: pelastuspalveluneuvottelukunta, pelastustoiminnan johtaja, pelastuspalvelujohtokeskus ja pelastuspalveluorganisaatiot.

Helsingin kaupungin pelastuspalveluneuvottelukunnan (PEPANK) tehtävänä on ohjata ja valvoa Helsingin kaupungin pelastuspalvelun toimeenpano-organisaatioon kuuluvien viranomaisten, virastojen ja laitosten sekä vapaaehtoisten järjestöjen suuronnettomuuksien torjuntaa koskevaa suunnittelua ja yhteistoimintaa sekä avustaa pelastustoiminnanjohtajaa toimintatilanteessa.

Suuronnettomuustilanteessa pelastuspalveluneuvottelukunta tai osa siitä kokoontuu puheenjohtajan, varapuheenjohtajan, pelastuskomentajan, poliisikomentajan tai pelastustoiminnan johtajan kutsusta Helsingin pelastuspalvelun johtokeskukseen (HelPepaJoke) ja osallistuu pelastuspalvelun koordinoituun toimeenpanoon. Pelastuspalveluneuvottelukunta tai sen osa muodostaa Helsingin pelastuspalvelun johtokeskuksen johtoryhmän, jonka tehtävänä on avustaa pelastustoiminnan johtajaa tilanteen kulloinkin vaatimassa laajuudessa.

Helsingin kaupungin pelastuspalvelun suunnittelun tarkoituksena on järjestää ja varustaa Helsingin kaupungin pelastuspalvelun operatiivinen toimintavalmius siten, että viranomaisten ja yhteisöjen kesken saavutetaan tehokas valmius kaupungin alueella suuronnettomuuksien ja vaaratilanteiden varalta. Pelastuslaitos huolehtii tämän suunnitelman valmistelusta ja ylläpidosta sekä sitä koskevien asioiden esittelystä pelastuspalveluneuvottelukunnalle koska yleinen pelastuspalvelu oleelliselta osaltaan nojautuu pelastuslakiin (379/2011) ja asetukseen

(VNA pelastustoimesta). Pelastuspalveluorganisaatiot huolehtivat kukin omista tätä perussuunnitelmaa täydentävistä toimialasuunnitelmistaan.

6.1.2 Tavoite ja kehittämistarpeet

Tavoitteena on, että kaikki virastot ja laitokset avustavat pelastuslaitosta suuronnettomuuksissa kaikin mahdollisin resurssein. Haasteena on ylläpitää liikelaitosten ja osakeyhtiöiden sitoutumista pelastuspalvelutoimintaan.

Tavoitteena on, että pelastuspalvelutoimintaan osallistuvat virastot ja laitokset sekä yhteistoimintaviranomaiset ylläpitävät toimialasuunnitelmat ja yhteystietoluettelot ajan tasalla.

Pelastuspalvelutoimintaan osallistuvien virastojen ja laitosten yhteistoimintaa pelastuslaitoksen kanssa tulisi laajentaa kattamaan myös onnettomuuksien ehkäisy.

6.1.3 Toteutussuunnitelma

Ylläpidetään ja kehitetään yhteistyötä pelastuspalveluorganisaatioiden kanssa. Pelastuspalveluorganisaation toiminnan tehostamiseksi luodaan sähköinen järjestelmä, jonka tavoitteena on parantaa organisaatioiden välistä tiedonkulkua, tilannekuvan ylläpitoa, vaarailmoitusten välittämistä sekä toimintaohjeiden ja tilastoinnin dokumentointia. Järjestelmä mahdollistaa reaaliaikaisen tilanteen kehittymisen seurannan.

Pelastuslaitos valvoo toimialasuunnitelmien ja yhteystietoluetteloiden ajantasaisuutta.

Selvitetään pelastuspalvelutoimintaan osallistuvien virastojen ja laitosten mahdollisuudet laajentaa yhteistoimintaa kattamaan myös onnettomuuksien ehkäisyyn liittyvät asiat.

6.2 Ensihoito ja ensivastetoiminta

6.2.1 Nykytila

Pelastuslaitoksella ja HUS:illa on yhteistyösopimus ensihoitopalveluiden järjestämisestä. Pelastuslaitos järjestää ensihoitopalvelun omakustannusperiaatteella.

Tavoitteena on toteuttaa ensihoitopalvelut laadukkaasti ja taloudellisesti sekä turvata palvelun toteutuksen edellytykset ja häiriötön ensihoitovalmius.

HUS vastaa ensihoidon palvelutasopäätöksen laatimisesta ja valvonnasta. Sairaanhoidopiirin laatimassa palvelutasopäätöksessä määritellään ensihoitopalvelun järjestämistapa, palvelun sisältö, ensihoitopalveluun osallistuvan henkilöstön koulutus, valmius, tavoitteet potilaan tavoittamisajasta ja muut alueen ensihoitopalvelun järjestämisen kannalta tarpeelliset seikat.

HUS vastaa sairaanhoidopiirin vastuulla olevasta ensihoitopalvelun järjestämisestä alueellaan. HUS toteuttaa ensihoitolääkäripäivystyksen, ensihoidon vastuulääkäripalvelut, muut lääkärijohtoiset asiantuntijapalvelut, palvelutasosuunnitelun sekä vastaa ensihoidon sähköisestä potilaskertomusjärjestelmästä.

Pelastuslaitos toteuttaa yhteistoimintasopimuksen sekä palvelutasopäätöksen mukaisen ensihoitopalvelukokonaisuuden. Pelastuslaitos vastaa ensihoitoorganisaatiosta, henkilöstöhallinnosta, valmiuden ylläpidosta, kalustosta ja ajoneuvoista sekä viestiliikennejärjestelmistä. Pelastuslaitos ylläpitää EFQM-laatuja järjestelmää, jonka avulla toiminnan laatua on mahdollista seurata ja kehittää. Pelastuslaitoksen ensihoitohenkilöstö on pelastuslaitoksen palveluksessa ja työ- tai virkasuhteessa Helsingin kaupunkiin. Pätevyysvaatimuksina noudatetaan STM:n ensihoitopalveluasetuksen ja HUS:n ensihoidon palvelutasopäätöksen vaatimuksia huomioiden siirtymäajan säännökset.

Ensihoitopalveluasetuksen mukaisesti HUS:n päivystävä ensihoitolääkäri johtaa toiminta-alueensa ensihoitopalvelun tilannekohtaista lääketieteellistä toimintaa ja vastaa hoito-ohjeiden antamisesta alueen ensihoidon kenttäjohtajalle ja muulle ensihoidon henkilöstölle. Kenttäjohtaja toimii ensihoidon vastuulääkärin ja päivystävän ensihoitolääkärin alaisuudessa. Päivystävä ensihoitolääkäri toimii operatiivisesti kenttäjohtajan toiminnallisena esimiehenä.

Pelastuslaitoksen tarvitsema kalusto ja varusteet ovat pelastuslaitoksen hallinnassa ja pelastuslaitos vastaa niiden hankinnoista ja tarvittavista investoinneista. Pelastuslaitos vastaa ensihoitopalvelun tarvitsemien tilojen hankkimisesta tai vuokraamisesta.

Sopimustasolla ensihoitopalvelun järjestäminen toteutetaan yhteistoiminnassa, lisäksi toteutetaan yhteistoimintaa hallinnon ja operatiivisen toiminnan eri tasoilla. Keskeisimmät yhteistyön osa-alueet ovat ensihoidon vastuulääkärin ja pelastuslaitoksen tiivis yhteistoiminta, koulustoittoiminta, palvelutasosuunnittelu, laadunhallinta- ja potilasturvallisuustyö sekä ensihoidon suuronnettomuusyhteistyöryhmän toiminta. Operatiivisista yksiköistä keskuspelastusasemalta käsin toimivan lääkäriyksikön toiminta toteutetaan yhteistoimintana siten, että pelastuslaitos

vastaa yksikön miehistöstä, ajoneuvosta ja varusteista ja HUS päivystävästä lääkäristä. HUS:lla on oikeus sijoittaa yksikköön myös sairaanhoitaja.

Terveydenhuoltolain 40 § 4. kohdan mukaan ensihoitopalveluun sisältyy osallistuminen alueellisten varautumis- ja valmiussuunnitelmien laatimiseen suuronnettomuuksien ja terveydenhuollon erityistilanteiden varalle yhdessä muiden viranomaisten ja toimijoiden kanssa. Koko HUS:ssa varautumis- ja valmiussuunnittelua kokonaisuutena koordinoi valmiustyöryhmä. Ensihoitopalvelun toiminta suuronnettomuustilanteissa rakentuu päivittäiseen ensihoitovalmiuteen. Kukin pelastuslaitos vastaa toistaiseksi itse sille kuuluvan varautumisen kustannuksista vaikka varautuminen olisi keskitettyä koko HYKS aluetta varten. Varautumisen (ml. koulutus ja harjoitukset) aiheuttamat kustannukset sisällytetään vuosittaiseen talousarvioon. Toiminta CBRNE tilanteissa perustuu terveydenhuollon, pelastustoimen ja muiden viranomaisten valmiuteen. Tunnistamisen ja ilmaisimien sekä hoitolaitosten ulkopuolella tapahtuvan henkilöpuhdistuksen (dekontaminaatio) osalta HUS tukeutuu pelastustoimen valmiuksiin. Henkilöpuhdistus kuuluu pelastustoimen tehtäviin eikä HUS vastaa sen järjestämisestä tai sen aiheuttamista kustannuksista. HUS toimii asiantuntijana henkilöpuhdistukseen liittyvissä lääketieteellisissä näkökohdissa. Sekä HUS että pelastuslaitokset ylläpitävät järjestelmää, minkä avulla kukin organisaatio voi kutsua ensihoitohenkilöstöä hätätöihin suuronnettomuus- ja muissa vastaavissa tilanteissa.

6.2.2 Tavoite ja kehittämistarpeet

Tavoitteena on toteuttaa pelastuslaitoksen ja HUS:n yhteistyösopimusta omakustannusperiaatteella.

HUS:n palvelutasopäätös määrittelee kuinka suuri osuus kunkin riskiluokan väestöstä pyritään tavoittamaan eri tehtäväkiireellisyysluokissa. Pelastuslaitos pyrkii saavuttamaan nämä tavoitteet. Tavoitteena on hallitun kehitystyön kautta ja lääketieteellisin perustein nostaa tavoittamisosuuksia lähivuosien aikana sekä laskea yksiköiden tehtäväsidonaisuutta ja sitä kautta huolehtia henkilöstön jakamisesta. Tavoitteeseen pääsy edellyttää ensihoidon valmiuden lisäämistä ja uusien asemapaikkojen perustamista. Tavoitteen toteutumista arvioidaan seuraamalla väestön tavoittamisosuuksia eri riski- ja tehtäväkiireellisyysluokissa, tavoittamisaikojen ja tehtäväsidonaisuuden kehittymistä sekä sydänpysähdyspotilaiden selviytymistuloksia.

Potilaiden saavuttamisen kannalta huonoin tilanne on Malminkartanon alueella. Saavutettavuuden parantamisen takia Lassilan aseman rakentaminen tulisi toteuttaa suunnitellulle paikalle.

6.2.3 Toteutussuunnitelma

Erottajan ambulanssin (HE1322) ja Haagan ambulanssin (HE1331) valmiudet muutetaan ympärivuorokautiseksi ja ensihoidon kenttäjohtajan yksikkö miehittää kahdella henkilöllä. Tämä edellyttää 18 uuden viran perustamista.

Lassilan asema rakennetaan suunnitellulle paikalle. Laajasalon ja Sipoon liitosalueen uusille asemille sijoitetaan myös uusi ambulanssi.

Edellä mainittujen suunnitelmien toteuttaminen edellyttää, että niitä koskeva lisärahoitus saadaan sekä HUSin yhteistoimintasopimukseen että pelastuslaitoksen käyttötalous- ja investointiraamiin.

6.3 Muut pelastustoimen alueet

6.3.1 Nykytila

Helsingin pelastuslaitos tekee valtakunnallista yhteistyötä muiden pelastustoimen alueiden kanssa pelastusjohtajien kesken sekä eri palvelualueilla pelastuslaitosten yhteisessä verkostossa. Päivittäinen yhteistyö sekä pelastustoiminnassa että onnettomuuksien ehkäisyssä toteutuu pääasiassa Länsi-Uudenmaan, Keski-Uudenmaan ja Itä-Uudenmaan pelastustoimen alueiden kanssa. Onnettomuuksien ehkäisyyn liittyvää suunnittelu-yhteistyötä tehdään tiiviisti edellä mainittujen aluepelastuslaitosten kanssa toimintojen yhdenmukaistamiseksi ja hyvien käytänteiden vaihtamiseksi. Pelastustoiminnan suunnittelu, hätäkeskuksen ohjeistaminen erityistilanteisiin ja suuronnettomuustilanteisiin Uudenmaan alueella, valmiuden ylläpito ja naapuriaputoimintojen yhteistyö perustuu pelastuslainsäädäntöön ja pelastustoiminnan yhteistoimintasopimuksiin.

Pelastustoimen alueen rajat ylittävästä yhteistoiminnasta on sovittu yhteistoimintasopimuksella Helsingin, Itä-, Keski- ja Länsi-Uudenmaan pelastuslaitosten kanssa. Sopimuksen tarkoituksena on tukea alueiden yhteisten pelastustoiminnan resurssien koordinoitua ja johtamista. Pelastuslaitokset vastaavat eri toimialojen ohjeiden yhteensovittamisesta ja yleisten pelastustoimintaan liittyvien ohjeiden laatimisesta. Pelastustoimen vasteiden ohjeistamisesta huolehtivat pelastuslaitokset alueillaan. Muut yhteistoimintaviranomaiset ja -toimialat vastaavat omien vasteidensa ohjeistamisesta. Lisäksi voimassa on lääkinnällisen pelastustoimen yleisohje suuronnettomuustilanteissa.

6.3.2 Tavoite ja kehittämistarpeet

Tavoitteena on ylläpitää hyväksi todettua yhteistoimintaa muiden pelastustoimen alueiden kanssa. Yhteistoiminnan tulee kattaa tarkoituksenmukaisin osin koko pelastuslaitos ylimmästä johdosta pelastuslaitoksen ydintoimintoihin asti.

6.3.3 Toteutussuunnitelma

Naapurialueiden pelastuslaitosten kanssa jatketaan yhteistyötä pelastustoiminnassa sekä pelastustoiminnan ja onnettomuuksien ehkäisyn suunnittelussa, seurannassa ja valmiuden kehittämisessä.

Yhteistyötä muiden pelastuslaitosten kanssa jatketaan myös valtakunnallisella tasolla.

6.4 Öljyntorjunta

6.4.1 Nykytila

Öljyvahingossa torjuntatoimet tapahtuvat Helsingin pelastustoimen alueen voimassa olevan öljyntorjuntasuunnitelman mukaisesti, pelastuspalvelujärjestelmään tukeutuen. Tällöin toimintaan osallistuu useita keskeisiä virastoja, laitoksia ja muita yhteistyökumppaneita, joiden kanssa on sovittu yhteistoiminnasta öljyntorjunnassa.

Suuren alusöljyvahingon akuuttivaiheessa tarvittava torjuntahenkilöstö on varattu Helsingin kaupungin pelastuslaitoksen ja muiden virastojen henkilöstöstä sekä sopimuspalokuntien hälytettävissä olevasta henkilöstöstä. Pitkäkestoisessa torjunta- ja puhdistusoperaatiossa joudutaan rekrytoimaan suuri määrä lisähenkilöstöä väliaikaisesti Helsingin kaupungin palvelukseen. Tällöin toimitaan ”Suuröljyonnettomuuden henkilöstö- ja taloushallinto”-ohjeen mukaisesti, joka on astunut voimaan 28.12.2011 (45/2011/PEL).

Öljyntorjuntaa voidaan Helsingin pelastuslaitoksen vastuualueella tehostaa tarvittaessa virka-avulla tai muutoin, esim. sopimuksiin perustuen. Merkittävimmät yhteistyöviranomaiset ja – tahot ovat: Suomen ympäristökeskus (SYKE), Uudenmaan ELY- keskus, Puolustusvoimat, Rajavartiolaitos, Suomenlahden rannikon pelastuslaitokset ja Meritaito sekä Maanpuolustuskoulutusyhdistys MPKY. Näiden lisäksi voidaan tukeutua muihin, esimerkiksi yksityisiin palveluntarjoajiin, jotka voivat tuottaa tarvittavat toiminnot.

Edellä mainittuja valmiusjärjestelyjä täydentää ohje- Suomenlahden alueen alusöljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjunnan yhteistoimintasuunnitelma jonka perusteella torjunta-apua varaudutaan antamaan ja vastaanottamaan yli kuntarajojen.

6.4.2 Tavoite ja kehittämistarpeet

Öljyntorjunta on järjestetty öljyntorjuntasuunnitelman mukaisesti.

Kehitettäviä toimintoja ovat mm. öljyisen jätteen logistiikkaan liittyvät palvelut, joiden järjestäminen ei pitkäkestoisessa ja laajamittaisessa torjuntatilanteessa onnistu kaupungin omin resurssein.

6.4.3 Toteutussuunnitelma

Öljyntorjuntavalmiutta ei voida kasvattaa nykyisestä tasosta, mikäli siihen ei saada olennaiselta osalta kaupungin ulkopuolista rahoitusta.

6.5 Merellinen toiminta

6.5.1 Nykytila

Helsingin kaupungin merialue käsittää 500 km² josta puolet on avomerta, 315 saarta ja 110 km rantaviivaa. Sipoon liitosalue kasvatti merellistä vastuualuetta vuonna 2009. Yhteistoimintasopimusten puitteissa käytetään kalustoa ja miehistöä myös kaupungin rajojen ulkopuolella.

Pelastuslaitoksen merellä tapahtuva toiminta käsittää pelastuslaitoksen aluskalustolla suoritettavat palo- pelastus- lääkintä- ja öljyntorjuntatehtävät. Helsingin pelastuslaitos on varautunut meripelastustehtäviin solmimalla yhteistoimintasopimuksen Suomenlahden merivartioston kanssa. Pelastuslaitoksen meriyksiköt ovat sopimuksen perusteella varautuneet toimimaan merionnettomuuksissa koko Suomenlahden meripelastusalueella Helsingin pelastuslaitoksen meritoimintaa ohjaavat lait, asetukset, suunnitelmat ja ohjeet on esitetty seuraavissa dokumenteissa: Helsingin pelastustoimen alueen meritoimintaohje (4/11PEL), Pelastuslaitoksen merellisten yksiköiden hälytysvasteet (53/10PEL) ja Helsingin pelastustoimen alueen öljyvahinkojen torjuntasuunnitelma.

Pelastuslaitoksella on neljä toimivaa meriasemaa Kaivopuistossa, Suomenlinnassa, Laivalahdessa ja Vuosaaren Porslahdessa (väliaikainen meriasema). Pelastuslaitoksen öljyntorjuntavarikko Santahaminassa tukee osaltaan lisäksi

alusöljyvahinkojentorjuntaa. Meriasemien sijainnit on suunniteltu kattamaan Helsingin merialueet mahdollisimman optimaalisella toimintavalmiudella.

Vuonna 2011 aloitettiin Helsingin, Keski-Uudenmaan, Länsi-Uudenmaan ja Itä-Uudenmaan pelastustoimialueiden pelastusjohtajien esityksestä työryhmätoiminta joka tähtää alueen merellisen yhteistoiminnan tehostamiseen. Työryhmä on kartoittanut käytettäviä resursseja ja jatkossa vastesuunnittelusta sovitaan niin, että meritoimintaresursseja hyödynnetään tehokkaammin kyseisten pelastustoimialueiden merialueilla.

Suomenlahden merivartioston kanssa tehdyn yhteistoimintasopimuksen hengessä päällystössä on koulutettu raja- ja merivartiokoulun OSC –kursseilla (On Scene Commander) ja yksikön päälliköitä SRU –kursseilla (Sea Rescue Unit). Yhteistoimintaa harjoitellaan vuosittain useissa meripelastusharjoituksissa.

6.5.2 Tavoite ja kehittämissuunnitelma

Tavoitteena on hoitaa pelastustoimen lakisääteiset tehtävät (öljyntorjuntatehtävien lisäksi) Helsingin merialueella. Vasteet suunnitellaan lähimmän yksikön periaatteella naapurialueiden aluskalustoa hyödyntäen.

Merkittävän haasteen tulevaisuudessa muodostaa aluskaluston telakkatoiminnan järjestäminen, koska nykyiset telakointimahdollisuudet poistuvat ja korvaavia palveluja ei ole tiedossa. Tavoitteena on saada Ruusuniemeen meritoimintaan osallistuvien virastojen ja laitosten yhteinen tukikohta- ja valmiustelakka.

Aluskaluston hankinnat on suunniteltu yhdessä öljyntorjuntaprosessin kanssa. Alushankinnat näkyvät öljyntorjunnan investointisuunnitelmissa.

Meritoiminnan henkilöstöstrategiaa on suunniteltu vuoteen 2015 saakka. Tällä hetkellä rekisterissä on 75 henkilöä joista n. 40 henkilöä osallistuu aktiivisesti alusten miehityksiin. Eläkkeelle siirtyy 5 vuoden aikana 5 henkilöä ja muihin tehtäviin siirtyy n. 5-15 henkilöä vuoteen 2015 mennessä. Koulutustarvetta on kartoitettu ja päädytty siihen että, nykyisen valmiuden ylläpitoon (n. 35 kpl laivuri/koneenhoitajaa) tähtäävä koulutustarve on n. 3-5 henkilöä vuosittain.

Toiminta-alueen laajentuminen (kotimaanliikennealue III) sekä aluskaluston kokoluokan kasvattaminen (mm. I-lk:n hankinta) edellyttää nykytilaa tehokkaampaa osaamisenhallintaa.

6.5.3 Toimintasuunnitelma

Selvitetään Ruusuniemen kanavan tukikohta- ja valmiustelakan rakentamismahdollisuudet.

Alusmiehistölle järjestetään taso- ja näyttökokeet vuosittain.

Alusmiehistölle järjestettävä koulutus ja harjoitukset toteutetaan pääosin osana öljyntorjuntasuunnitelmaan sisältyvää koulutusta.

6.6 Meripelastus ja MIRG-toiminta (Maritime Incident Response Group)

6.6.1 Nykytila

Kasvava alusliikenne Suomenlahden itäosiin sekä risteävä matkustajaliikenne erityisesti Helsingin ja Tallinnan välillä vaikuttaa alusonnettomuusriskin kasvuun Helsingin edustalla merkittävästi. Kasvaneen riskin ja meripelastustehtävien erityispiirteiden sekä lakisääteisen velvoitteen takia pelastuslaitokselle on koulutettu kansainväliset merenkulun määritelmät täyttävä meripelastuksen erikoiskoulutettu pelastusryhmä, MIRG-ryhmä (Maritime Incident Response Group). Meripelastushelikoptereihin tukeutuva MIRG-toiminta täydentää pelastuslaitoksen aluskalustolla tapahtuvaa toimintaa.

Pelastuslaitoksen on meripelastuslain (1145/2001) velvoitteen perusteella osallistuttava rajavartiolaitoksen johtamiin, merellä tapahtuviin ja pelastustoimen erikoisosaamista vaativiin tehtäviin, kuten laivapaloihin. Lakisääteisen velvoitteen lisäksi pelastuslaitoksella ja Suomenlahden merivartiostolla on ollut yhteistoimintasopimus vuodesta 1994 lähtien. Yhteistoimintasopimuksen toiminta-alue käsittää koko Suomenlahden meripelastusalueen. Sopimuksen tarkoituksena on kehittää yhteistoimintaa ja valmiuksia vaativien pelastustehtävien suorittamisessa. Pelastuslaitoksen MIRG-ryhmä on sijoitettu Malmin pelastusasemalle ja se on jatkuvassa valmiudessa, kuten myös toimintaan koulutetut ryhmä- ja joukkueenjohtajat. MIRG-toiminta on kansallista ja velvoittaa lähettämään ryhmän myös oman kunnallisen pelastustoimialueensa ulkopuolelle ja jopa naapurimaidemme vesialueille. MIRG-toimintaa ohjaa kansallinen sisäasiainministeriön alainen ohjausryhmä. Pääosan MIRG-toiminnan kustannuksista maksaa toimintaan osallistuva pelastuslaitos.

6.6.2 Tavoite ja kehittämistarpeet

MIRG-toimintaan osallistuville pelastuslaitoksille on luotu oma peruskoulutusjärjestelmä sekä miehistön, että päällystön osalta. Koulutuksen antaa Raja- ja Merivartiokoulu (RMVK). Tällä hetkellä uuden kansallisen koulutuksen kurssija on ollut vasta yksi, lokakuussa 2012. Tulevaisuudessa on tavoitteena lähettää jokaiselle kurssille maksimaalinen määrä henkilöstöä, siten että ennen vuotta 2020, pelastuslaitoksella on uuden järjestelmän mukaan koulutettua ja varustettua, välittömässä lähtövalmiudessa olevaa miehistöä 18 henkilöä.

6.6.3 Toteutussuunnitelma

Pyritään täyttämään vuosittain pelastuslaitokselle osoitetut koulutuspaikat MIRG-miehistö sekä MIRG-päällystökursseilla.

6.7 Onnettomuuksien ehkäisy

6.7.1 Nykytila

Pelastuslain (379/2011) edellyttämää onnettomuuksien ehkäisyyn liittyvää yhteistyötä tehdään tiiviisti eri viranomaisten, vapaaehtoisjärjestöjen, yhdistysten sekä asukkaiden kanssa. Keskeinen toimintamalli on paikallinen turvallisuussuunnittelu. Pelastuslaitos tekee tiivistä yhteistyötä myös Helsingin kaupungin keskushallinnon turvallisuus- ja valmiusyksikön kanssa sekä muiden kaupungin virastojen ja laitosten kanssa. Pelastuslaitos on vuodesta 2011 alkaen suunnannut lisäksi yhden henkilön työpanoksen sosiaalivirastoon paloturvallisuuteen liittyviin ohjaus- ja neuvontatehtäviin. Pelastuslaitos on lisäksi panostanut koulurakennusten paloturvallisuuden kehittämiseen yhdessä opetusviraston kanssa vuodesta 2008 alkaen. Pelastuslaitos on tehnyt useiden vuosien ajan monipuolisesti yhteistyötä myös Helsingin poliisilaitoksen kanssa.

6.7.1.1 Paikallinen turvallisuussuunnittelu

Pelastuslain 42 §:n (379/2011) mukaan pelastuslaitoksen tulee onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja turvallisuuden ylläpitämiseksi toimia yhteistyössä muiden viranomaisten sekä alueella olevien yhteisöjen ja asukkaiden kanssa sekä osallistua paikalliseen ja alueelliseen turvallisuussuunnittelutyöhön. Helsingin kaupungissa paikallista turvallisuussuunnittelua ja –yhteistyötä ohjaa kaupunginjohtaja, poliisikomentaja sekä pelastuskomentaja. Kaupunkitason työn koordinointi tapahtuu keskushallinnon turvallisuus- ja valmiusyksikössä. Pelastuslaitos osallis-

tuu tiiviisti turvallisuussuunnittelun organisointiin yhdessä turvallisuus- ja valmiusyksikön kanssa. Pelastuslaitos on lisäksi ollut mukana sekä Itäisen suurpiirin että Koillisen alueen turvallisuussuunnittelun johtoryhmissä ja työryhmissä sekä laatimassa Koillisen suurpiirin turvallisuusanalyysia, joka valmistui touku-kuussa 2012.

6.7.1.2 Ilmoitukset ilmeisestä palovaarasta tai onnettomuusriskistä

Pelastuslain 42 §:n (379/2011) mukaan, mikäli viranomaiset virkatoimiensa ohessa havaitsevat tai muutoin saavat tietää rakennuksessa, asunnossa tai muussa kohteessa ilmeisen palonvaaran tai muun onnettomuusriskin, heidän tulee mahdollisten salassapitosäännösten estämättä ilmoittaa asiasta alueen pelastusviranomaiselle. Ilmoitusvelvollisuus koskee myös kuntaa, muuta julkisyhteisöä ja näiden palveluksessa olevaa henkilöstöä sekä hoitolaitoksen ylläpidosta ja palvelu- ja tukiasumisen järjestämisestä huolehtivaa toiminnanharjoittajaa ja tämän palveluksessa olevaa henkilöstöä. Pelastuslaitoksella ei ole tällä hetkellä vakioitua menettelyä ilmoitusten käsittelyä varten.

6.7.2 Tavoite ja kehittämistarpeet

6.7.2.1 Paikallinen turvallisuussuunnittelu

Tavoitteena on aktiivinen paikallisen turvallisuussuunnittelun yhteistyö eri viranomais- ja järjestötaojen kanssa. Pelastuslaitos pyrkii linkittämään pelastustoiminnan näkökulmat selkeämmin pelastuslaitoksen omaan paikalliseen turvallisuussuunnittelutyöhön sekä sisäisen turvallisuuden ohjelman ja kaupungin turvallisuusohjelman toteuttamiseen.

6.7.2.2 Ilmoitukset ilmeisestä palovaarasta tai onnettomuusriskistä

Tavoitteena on, että ilmoitukset vastaanotetaan ja tarvittaviin toimenpiteisiin voidaan ryhtyä. Ilmoitusten vastaanottoon ja käsittelyyn on luotava vakioidut menettelyt ja riittävä ohjeistus.

6.7.3 Toteutussuunnitelma

Yhteistyötä vapaaehtoissektorin kanssa lisätään paikallisessa turvallisuussuunnittelutyössä.

Laaditaan ilmeistä palovaaraa tai onnettomuusriskiä koskevien ilmoitusten vastaanottoon ja käsittelyyn vakioidut menettelyt ja ohjeistus.

6.8 Virka- ja asiantuntija-avun antaminen ja pyytäminen

6.8.1 Nykytila

Pelastuslain 49 §:n (379/2011) mukaan valtion ja kunnan viranomaiset ja laitokset ovat velvollisia antamaan pyynnöstä pelastusviranomaisille toimialaansa kuuluvaa tai siihen muuten soveltuvaa virka-apua.

Pelastuslain 50 §:n (379/2011) mukaan pelastusviranomainen voi antaa toimialaansa soveltuvaa virka-apua valtion tai kunnan viranomaisen ja laitoksen laissa säädetyn tehtävän suorittamiseksi.

Pyyntöjä esitetään jonkin verran ja ne ratkaistaan tapauskohtaisesti.

6.8.2 Tavoite ja kehittämistarpeet

Pelastuslaitokselle tulisi luoda vakioidut menettelyt virka- ja asiantuntija-avun pyytämisestä (PeL 49 §).

Pelastuslaitokselle tulisi luoda ohjeistus siitä, miten pelastuslain 50 §:ää (379/2011) sovelletaan yleisimmin esiintyvien pyyntöjen osalta.

6.8.3 Toteutussuunnitelma

Luodaan ohjeistus virka- ja asiantuntija-avun pyytämisestä sekä pelastusviranomaisen antamasta virka-avusta muille viranomaisille yleisimmin toistuvien pyyntöjen osalta.

6.9 Väestönsuojeluun varautuminen

6.9.1 Nykytila

Väestönsuojeluun varautuminen on poikkeusoloissa tapahtuvan toiminnan suunnittelua ja etukäteen tapahtuvia valmisteluja. Näitä ovat muun muassa henkilöstön varaaminen ja kouluttaminen, johtamis-, valvonta- ja hälytysjärjestelmien ylläpito sekä varautuminen pelastustoimintaan ja evakointeihin. Tämä edellyt-

tää laajaa yhteistyötä pelastustoimen, kaupungin virastojen ja liikelaitosten, yhteistoimintaviranomaisten sekä järjestöjen kanssa. Yhteistoiminta toteutetaan pelastuslain 47 §:n ja 64 §:n (379/2011) mukaisesti pelastuslaitoksen johtamana ja yhteen sovittamana.

6.9.2 Tavoite ja kehittämistarpeet

Pelastuslaitos tekee yhteistyökumppaneiden kanssa suunnitelmallista ja oikea-aikaista yhteis-työtä sekä pyrkii syventämään väestönsuojelutietoutta. Väestönsuojelunvalmiuteen osallistuvat tahot ylläpitävät väestönsuojeluun liittyvät suunnitelmat ja toimenpiteet.

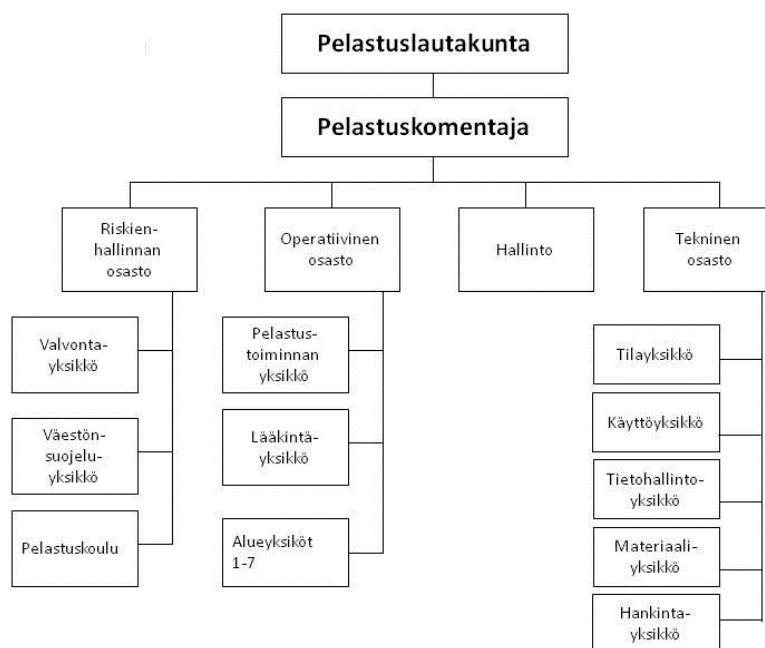
6.9.3 Toteutussuunnitelma

Pelastuslaitos johtaa ja yhteen sovittaa väestönsuojeluun varautumisen edellyttämän yhteistoiminnan.

7. Resurssit

7.1 Pelastuslaitoksen organisaatio

Vuonna 2012 Helsingin kaupungin pelastuslaitos koostuu neljästä vastuualueesta, joita ovat operatiivinen osasto, riskienhallinnan osasto, tekninen osasto ja hallinto-osasto. Osastot puolestaan koostuvat eri yksiköistä (ks. kuva alla).

Kuva 2. Pelastuslaitoksen organisaatio vuonna 2012.

7.2 Henkilöstö

7.2.1 Nykytila

Pelastuslaitoksella on vuonna 2012 käytettävissään 694 vakanssia. Syyskuun 2012 lopun tilanteessa henkilöstöä oli palkkalistoilla yhteensä 693. Vuoden 2011 lopun tilanteeseen verrattuna henkilöstön määrä on kasvanut 10 henkilöllä ja vakanssit ovat käytännössä täynnä (taulukko 1).

Taulukko 1. Vakanssien ja henkilöiden määrä osastoittain.

		Vakanssit	Henkilöt	Tyhjät
30.9.2012	Hallinto	15	13	2
	Tekninen	99	98	1
	Riskienhallinta	66	65	1
	Operatiivinen	514	517	-3
	Yhteensä	694	693	1
	<hr/>			
31.12.2011	Hallinto	16	14	2
	Tekninen	99	96	3
	Riskienhallinta	66	61	5
	Operatiivinen	514	512	2
	Yhteensä	695	683	12

Vuoden keskimääräinen henkilöstömäärä oli 690 vuonna 2011. Henkilöstön eläkepoistuman arvioidaan olevan 6-9 henkilöä vuodessa vuosina 2013-2016. Sairaslomat, opintovapaat ja virkavapaat edellyttävät riittävän sijaisreservin ylläpitoa, jotta päivittäisen toiminnan edellytykset voidaan turvata.

7.2.2 Tavoite ja kehittämistarpeet

Vuoden 2013 talousarvioehdotuksessa pelastuslaitokselle ei ole ehdotettu yhtään uutta vakanssia. Helsingin kaupungin nykyisessä taloustilanteessa ei lisävakansseja sisälly myöskään vuosien 2014-2015 taloussuunnitelmiin. Lisävakanssien puuttuessa Erottajan pelastusaseman henkilöstö on jaettu Erottajan ja Jätkäsaaren asemille. Henkilöstön jaksamisen ja operatiivisen suorituskyvyn kannalta tilanne on pidemmällä tähtäimellä kestämaton ja sen korjaamiseksi tarvitaan 32 uutta pelastustoiminnan vakanssia.

Kruunuvuoren uudella asuinalueella riskit kasvavat väestömäärän kasvaessa merkittävästi vuoden 2016 jälkeen ja pelastuslaitoksen suunnitelmissa on ollut rakentaa Laajasaloon uusi pelastusasema. Rakentaminen on tällä hetkellä ajoitettu vuosille 2018- 2019. Uuden aseman henkilöstötarpeet ajoittuvat siten tämän palvelutasopäätöksen tarkastelujakson ulkopuolelle.

Onnettomuuksien ennaltaehkäisyyn tulisi kohdentaa lisäresursseja laitoksen kokonaistuottavuuden lisäämiseksi.

Pelastuslaitoksella on käynnissä monivuotinen hanke, jonka tavoitteena on tuottaa malleja ikääntyvien palomiesten uran jatkamiseksi pelastustoimen tuottavissa tehtävissä eläkeikään saakka.

Tukitoimintojen ja johdon tuen vaatimat henkilöresurssit tulisi kohdentaa tehokkaasti ja priorisoidusti.

7.2.3 Toteutussuunnitelma

Henkilöstön tuottava käyttö pelastustoimen eri tehtävissä selvitetään ja tarvittaessa resurssien kohdentamista muutetaan nykyisestä.

Selvitetään mahdollisuudet keventää ja madaltaa hallinnollista päätöksentekoa ja sitä kautta saada tukiresurssit entistä tuottavampaan käyttöön.

Henkilöstösuunnittelu ja urakehitysmallit toteutetaan kokonaisvaltaisesti ja tuottavasti.

Ikähankeeseen kautta pyritään kehittämään korvaavia tehtäviä ikääntyville palomiehille.

7.3 Kalusto

7.3.1 Nykytila

Kaluston nykytila on hyvä. Operatiivisen valmiuden taso ylläpidetään peruskalustohankinnoilla. Jos tarvittavia korvaushankintoja joudutaan lykkäämään, se vaikuttaa kalustoa rapauttavasti ja nostaa ylläpito- ja käyttökustannuksia. Tilanteen ylläpito edellyttää, että kaluston tunnistettuja ja testattuja kiertoaikoja noudatetaan. Toimiva ja ehjä kalusto on ensiarvoisen tärkeä työturvallisuustekijä. Henkilöön terveyteen vaikuttavia seikkoja tutkitaan yhä enemmän ja saadut tulokset vaikuttavat päätöksentekoon materiaalisuunnittelussa ja toimintavoissa.

Helsingin pelastuslaitoksella on käytössään ajoneuvokalustoa taulukon 2 mukaisesti.

Taulukko 2. Ajoneuvokalusto.

Ajoneuvotyyppi	Lukumäärä
Sammutusauto	9
Varasammutusauto	3
Pelastuskoulun sammutusauto	4
Säiliöauto	3
Puomitikasauto	4
Sisäpihatikasauto	1
Varapuomitikasautot	1
Raivausauto	2
Johtoautot	3
Varajohtoauto	1
Konttiauto	4
Telamaasturi	1

7.3.2 Tavoite ja kehittämistarpeet

Palo- ja pelastuskaluston tärkeimpiä investointeja suunnitelmakaudella ovat pioneeriauton, kahdeksan pelastusyksikön ja niiden kaluston sekä Suomenlinnan ambulanssin ja lääkäriyksikön hankinta. Kahdeksan pelastusyksikön investointi on korvaushankinta ja välttämätön tehdä. Uudet yksiköt sijoitetaan ensilähtöön seitsemäksi vuodeksi, jolloin nykyiset siirretään vara-autoiksi tai pelastuskoulun käyttöön seuraavaksi seitsemäksi vuodeksi. Edelleen vara-autot luovutetaan sopimuspalokuntien käyttöön vähintään seitsemäksi vuodeksi.

Tavoitteena on toteuttaa toiminnanohjausjärjestelmä, jonka avulla kaluston sijainti tunnistetaan reaaliajassa ja mm. tarvittavat määräaikaishuollot voidaan tehdä järjestelmällisesti ja suunnitellusti aikataulussa.

Hankinnoissa pyritään löytämään turvallisia ja taloudellisesti tehokkaita ratkaisuja. Korvaushankintoja suoritetaan tarpeen mukaan.

Öljyntorjuntakaluston lisäykset on esitetty Helsingin pelastustoimen alueen öljyntorjuntasuunnitelman käyttö- ja hankintasuunnitelman tarkistamisen yhteydessä vuosille 2013 – 2017.

7.3.3 Toteutussuunnitelma

Talousarvioehdotuksen mukaisesti pioneeriauton, lääkäriyksikön sekä Suomen-

linnan ambulanssin hankinta toteutetaan vuonna 2013. Pelastusyksikköjen investointi on taloussuunnitelman mukaisesti jaettu kahdelle vuodelle 2014 – 2015. Investointien toteuttaminen vaatii kaikkien investointimäärärahojen käyttökohdeiden priorisointia.

7.4 Toimitilat

7.4.1 Pelastusasemat

7.4.1.1 Nykytila

Pelastuslaitoksella on Erottajan pelastusaseman peruskorjauksen valmistuttua vuoden loppuun mennessä käytössään yhdeksän pelastusasemaa: Keskuspelastusasema, Jätkäsaaren pelastusasema, Erottajan pelastusasema, Haagan pelastusasema, Käpylän pelastusasema, Malmin pelastusasema, Herttoniemen pelastusasema, Mellunkylän pelastusasema sekä Suomenlinnan pelastusasema.

7.4.1.2 Kehittämistarpeet

Pelastuslaitos tehostaa tilahallintaansa luopumalla ydintoimintojen kannalta vähemmän tärkeitä tiloista. Erottajan pelastusaseman peruskorjaus oli lähes valmis vuoden 2012 lopussa. Korjauksen valmistuessa Erottajan henkilökunta hajautetaan Erottajan ja Jätkäsaaren asemille.

Pelastusasemien tärkein investointi palvelutasopäätöskaudella on vuonna 1961 valmistuneen Haagan pelastusaseman peruskorjauksen toteuttaminen. Pelastusaseman nykykunnosta teetettiin hankesuunnittelua varten perusteellinen kuntotutkimus ja rakennuksen tilojen toiminnallisuuden kehittämistarpeet selvitettiin hankkeen tarveselvitysvaiheessa.

Jo palvelutasopäätöksen täydennysosassa vuonna 2007 tunnistettiin tarve siirtää Malmin pelastusasema riskeihin nähden keskeisemmälle sijaintipaikalle. Syksyllä 2012 on käynnissä kartoitus ja tarveselvitys sopivasta tontista. Uusi asema on suunniteltu rakennettavaksi vuosina 2016 – 2017.

Laajasalon pelastusaseman rakentamistarve liittyy olennaisesti Kruunuvuoren rannan rakentamiseen. Kruunuvuoren alueella riskit kasvavat väestömäärän kasvaessa merkittävästi vuoden 2016 jälkeen. Rakentaminen on tällä hetkellä ajoitettu vuosille 2018- 2019.

Kivikon varikon / pelastusaseman rakentaminen siirtyy vuosikymmenen loppupuolelle. Sen merkitys tulee olemaan erityisen suuri Latokartanon alueen palvelutasolle. Aseman tehokas toiminta edellyttää, että liittymät Kivikonlaidan, Latokartanon ja Kehä I:n välillä toteutetaan suunnitellusti.

Helsingin kaupungin meritoiminnassa mukana olevien virastojen ja laitosten hanketta yhteisestä meritoimintavarikosta suunnitellaan edelleen. Aluskaluston valmiustelakointiin sekä korjaus- ja huoltotoimintaan tarkoitettu varikko tulisi sijoittamaan Vuosaaren sataman läheisyydessä Ruusuniemen kanavassa.

Ensihoidon palvelutasopäätöksessä on suunniteltu ambulanssiaseman rakentamista Lassilan alueelle. Tämän toteutuessa on samalle asemalle tarkoituksenmukaista sijoittaa myös pelastustoimen yksiköitä ja henkilöstöä, ja siten parantaa Lassilan alueen tällä hetkellä heikkoa toimintavalmiutta ja samalla lisätä onnettomuuksien ehkäisyn kapasiteettia alueella sekä nostaa kaupungin välitöntä suuronnettomuusvalmiutta.

7.4.1.3 Toteutussuunnitelma

Haagan pelastusaseman peruskorjaus toteutetaan vuosina 2014-2015. Peruskorjauksen käynnistäminen edellyttää, että kaupunginvaltuusto hyväksyy hanke-suunnitelman kustannusarvioineen 10,7 M€ Mikäli Lassilaan tulee rakennettavaksi asema ensihoidon palveluiden tarpeisiin, esitetään samalle asemalle sijoitettavaksi myös pelastustoimen valmiutta.

7.5 Pelastuskoulu

7.5.1 Nykytila

Varmistaakseen tarvittavan henkilöstön saatavuus ja korkeatasoinen osaaminen eri tehtävissä, pelastuslaitos ylläpitää omaa oppilaitostaan osana riskienhallinnan osastoa. Pelastuskoulun keskeisiä tehtäviä ovat virkatutkintokoulutus, kaupungin virastojen henkilöstön varautumiskoulutus, ennaltaehkäisevä turvallisuusviestintä sekä laitoksen henkilöstön osaamisenhallinnan ja täydennyskoulutuksen toteuttamisen tukeminen. Pelastuskoulu tukee myös osaltaan sopimuspalokuntien sekä yhteistyöviranomaisten koulutusta.

7.5.1.1 Virkatutkintokoulutus

Pelastuslaitoksen operatiivisen henkilöstön rekrytointi perustuu laitoksen henkilöstösuunnitteluun ja Pelastuskoulun koulutuskapasiteettiin. Näin katetaan mm. viranhaltijoiden luonnollinen poistuma ja mahdollisten lisävirkojen täyttö. Pelastuskoulu rekrytoi vuosittain yhden 15 oppilaan kurssin. Kurssin järjestämistarpeesta päättää laitoksen operatiivinen osasto. Kurssin kesto on kaksi vuotta. Ensihoitoasetuksen mukaisen pätevyyden saavuttaakseen valmistuvat pelastajat jatkavat opiskeluaan oppisopimusmuotoisesti noin vuoden ajan.

Tarvittaessa laitoksen operatiivisen henkilöstön rekrytointivaje katetaan Pelastuskoulun järjestämällä perehdytyskursseilla, joiden pääsyaatimuksena ovat pelastajatutkinto ja ensihoitoasetuksen mukainen terveydenhuollon ammattitutkinto. Pelastuskoulu järjestää alipääallystökurssin pääsääntöisesti joka toinen vuosi. Kurssin järjestämistarpeesta päättää viimekädessä laitoksen operatiivinen osasto.

7.5.1.2 Varautumiskoulutus

Pelastuskoulu toteuttaa pelastuslaitoksen väestönsuojeluyksikön määrittämien perusteiden mukaisesti Helsingin kaupungin virastojen varautumiskoulutusta. Koulutus suunnitellaan väestönsuojeluyksikön kanssa vastaamaan suojelusuunnitelman edellyttämää valmiutta. Resurssien mahdollisimman tehokkaan käytön varmistamiseksi koulutukseen luodaan vuosittain selkeät painopistealueet ja koulutus kohdennetaan tämän mukaisesti. Koulutussuunnittelussa huomioidaan virastojen resurssit ohjata henkilöstöään koulutuksiin niiden ydintoimintojen siitä kärsimättä.

Pelastuskoulu tukee pelastuspalvelujärjestelmän toimijoiden koulutusta sekä kriittisen infrastruktuurin kanssa toimivien virastojen ja liikelaitosten oman palvelutuotannon turvaamisen edellyttämien henkilöresurssien osaamisen ylläpitoa ja kehittämistä.

Pelastuskoulu tekee yhteistyötä varautumiskoulutusta antavien järjestöjen kanssa ja tukee näitä oman osaamisensa kehittämisessä.

7.5.1.3 Turvallisuusviestintä

Pelastuskoulu järjestää turvallisuusviestinnän oppilastöinä paloturvallisuuskoulutusta noin 12 000 helsinkiläiselle lapselle ja nuorelle vuosittain. Paloturvallisuuskoulutus sisältää peruskouluissa pidettäviä oppitunteja, esikouluryhmissä pidettäviä oppitunteja sekä alkusammutusharjoituksia ammattiin opiskeleville. Pelastuskoulu järjestää Pelastusopiston pelastajaoppilaille viikon mittaisen tur-

vallisuusviestinnän jakson Helsingissä. Tämä toistuu neljä kertaa vuodessa. Vastavuoroisesti Pelastuskoulun kurssit pääsevät harjoittelemaan Pelastusopiston harjoitusalueelle. Pelastuskoulu on aktiivinen toimija turvallisuusviestinnän kehittämistyössä valtakunnallisesti. Pelastuskoululla on myös näkyvä rooli valtakunnallisessa TUVI -työryhmässä. Pelastuskoulu tuottaa ja kehittää uusia turvallisuusviestinnän oppimateriaaleja yhteistyökumppaneiden kanssa.

7.5.2 Tavoite ja kehittämistarpeet

Tavoitteena on kehittää toimintaa jatkuvan parantamisen periaatteella. Osaamisenhallinnasta huolehditaan kannustamalla kouluttajia ammatillisen osaamisen jatkuvaan päivittämiseen ja pedagogisiin opintoihin. Koulutuksessa hyödynnetään pelastuslaitoksen harjoitusalueita. Kaluston osalta tukeudutaan pelastuslaitoksen operatiivisen kaluston kierrätykseen.

7.5.3 Toteutussuunnitelma

Osallistutaan aktiivisesti pelastuslaitoksen harjoitusalueen kehittämisen suunnitteluun.

Pelastajakoulutus auditoidaan vuonna 2013. Auditoivana tahona toimii opetushallitus.

Uutta pelastajakurssia ei poikkeuksellisesti aloiteta vuonna 2013.

Laaditaan Pelastuskoulun toimintasuunnitelma vuosittain.

7.6 Sopimuspalokunnat

7.6.1 Nykytila

7.6.1.1 Yleistä

Helsingissä on 15 sopimuspalokuntaa, jotka ovat sijoittuneet tasaisesti Helsingin kaupungin alueelle. Sopimuspalokunnat toimivat pelastuslaitoksen vakinaisen operatiivisen henkilöstön apuna palokuntasopimuksissa määritellyllä tavalla. Sopimuspalokunnat toimivat ensivasteperusteisesti eläinpelastustehtävissä, luonnononnettomuuksissa ja maastopaloissa. Muissa operatiivisissa tehtävissä ne ovat tukitoimintoja suorittavia yksiköitä.

Sopimuspalokuntaverkko on riittävä Helsingissä vuosittain tapahtuviin onnettomuustyypppeihin ja niiden riskeihin ja laajuuksiin nähden. Sopimuspalokuntien henkilöstön toimintakykyä seurataan vuosittain terveystarkastuksilla, kuntotesteillä, toimintakyvyn arvioinneilla, henkilökohtaisilla sekä yksikkötasoisilla valmiuskokeilla ja osaamisen tasoa mittaavilla tehtävillä.

Pelastuslaitoksen operatiivinen osasto tarkistaa vuosittain helsinkiläisten sopimuspalokuntien laatuluokituksen, jonka perusteella sopimuspalokunnat jaetaan tukipalokuntiin ja reservipalokuntiin. Laatuluokitus määräytyy sopimuspalokunnan toimintavalmiuden, henkilöstön toimintakyvyn sekä käytettävissä olevan kaluston perusteella.

Sopimuspalokunnat osallistuvat turvallisuusviestintä- ja valistustoimintaan järjestämällä vuosittain erilaisia turvallisuuskoulutustilaisuuksia oman vpk-alueensa vaikutuspiirissä. Sopimuspalokuntien korvaukseen oikeuttava valistuskoulutus tai neuvontatehtävätapahtuma voi olla aiheisällöltään alkusammutuskoulutus, paloturvallisuusluento, omatoimisen varautumisen koulutus, hätäensiapu, poistumisharjoitus tai jokin näihin verrattava tapahtuma.

7.6.1.2 Sopimuspalokunnat poikkeusoloissa

Sopimuspalokuntien henkilöstön ja kaluston käytettävyys korostuu poikkeusoloissa ja sopimuspalokunnilla on suuri merkitys Helsingin kaupungin pelastuslaitoksen poikkeusolojen valmiudessa. Voimassaolevien suunnitelmien mukaan pelastuslaitoksen perustamisvastuulla olevia pelastuskomppanioita kyetään miehittämään kolmesta neljään sopimuspalokuntien henkilöstöllä.

Sopimuspalokuntien miehistöön kuuluu myös ikääntyneitä henkilöitä, jotka eivät fyysisen kuntonsa puolesta enää sovellu varsinaiseen sammutustoimintaan ja pelastustyöhön. Heidän osaamisensa tulisi hyödyntää osoittamalla heille sopimuspalokuntien kautta tehtäviä yleisen väestönsuojelun organisaatiossa.

7.6.2 Tavoite ja kehittämistarpeet

Tavoitteena on, että Helsingin 15 sopimuspalokunnan valmius pidetään nykytasolla. Sopimuspalokuntien tulee sopimuksissa määritellyllä tavalla kyetä savusukellustehtäviin rakennuspaloissa, korkean paikan työskentelyyn, eläinpelastukseen, maastopalojen ja öljyntorjuntaan sekä merelliseen toimintaan ja pinta-pelastustehtäviin.

Luonnononnettomuuksien lisääntyminen sekä operatiivisen toiminnan tehtävien painopisteen muutos perinteisistä sammutustehtävistä pelastustehtäviin liikenteessä ja yhteiskunnan teknistyvässä kaupunki-infrastruktuurissa on huomioitava

sopimuspalokuntien kehittämisessä, osaamisessa, kalustossa ja erikoistumisessa entistä enemmän. Uusien tehtäväkokonaisuuksien aiheuttama koulutustarve tulee huomioida talouden ja henkilöstön suunnittelussa siten, että pelastuslaitos voi tukea sopimuspalokuntien koulutusta.

Sopimuspalokuntien tehtävien monimuotoisuutta tulee kehittää koko pelastustoimen tehtäväalueella.

7.6.3 Toteutussuunnitelma

Sopimuspalokuntien osaamisen tasoa ja monipuolisuutta pyritään nostamaan koulutuksin ja harjoituksin. Sopimuspalokuntatoimintaa jatketaan arvioiden yhteiskunnan muuttumisesta aiheutuvat tarpeet.

Sopimuspalokuntia voidaan käyttää myös pienessä mittakaavassa sammutustoimintaan, silloin kun se katsotaan tarkoituksenmukaiseksi eikä se aiheuta kohtuutonta vaaraa. Mahdollisuuksien mukaan sopimuspalokuntien toimintaa pyritään kasvattamaan.

Sopimuspalokuntatoimintaa tehdään yhteistyössä erityisesti kaupungin nuorisotoimen ja syrjäytymisen vastaisia toimia harjoittavien kolmannen sektorin organisaatioiden kanssa

8. Tukitoiminnot

8.1 Tieto- ja viestijärjestelmät

8.1.1 Nykytila

Pelastuslaitoksen tietojärjestelmien ja -verkkojen suunnittelusta, hankinnoista, toteutuksesta ja ylläpidosta sekä elektroniikkalaitteiden, hälytys- ja kuulutuslaitteiden sekä eri esitysjärjestelmien huollosta vastaa pelastuslaitoksen teknisen osaston tietohallintoyksikkö. Toiminnan suuntaviivat ja tavoitteet otetaan pelastuslaitoksen ydinprosessien syötteistä, pelastuslaitoksen visiosta ja strategiasta sekä toimintasäännöstä.

Uusimpiin keskeisiin hankkeisiin kuuluvat palvelinympäristön virtualisointi, datavarmennusjärjestelmän kehittäminen, pelastusviranomaisten yhteisen turvallisuusverkon suunnitteluun osallistuminen, pelastuslaitoksen oman sisäisen turvallisuusverkon luominen ja liittäminen osaksi valtakunnallista verkkoa, pelastuslaitoksen oman sisäisen teknisen tuotantoverkon luominen, operatiivisen Merlot Opto- johtamisohjelmiston kehittäminen tablettitietokoneisiin, virve – ja merlot-järjestelmien mukauttaminen toimimaan sekä pelastuksen että ensihoidon ympäristöissä täyttäen uusimmat STM:n vaatimukset. Pelastuslaitos on seurannut ja kommentoinut aktiivisesti myös Helsingin kaupungin yhteisiä tietojärjestelmähankkeita.

Käytössä oleva materiaalinhallintajärjestelmä ARTTU on ohjelmistoteknisesti vanhentunut. Myös pelastuslaitoksen henkilöstösuunnittelujärjestelmä HESU on tullut tiensä päähän.

8.1.2 Tavoite ja kehittämistarpeet

Järjestelmien ja laitteiden elinkaarenhallintaa hankintojen ennakoitavuuden ja suunnittelun sekä teknisen ylläpidon näkökulmasta kehitetään edelleen toimintaprosessien menetelmällisyyttä lisäämällä.

Tulevalla suunnittelu- ja toteutuskaudella arvioidaan kriittisesti nykyisten tietojärjestelmien jatkokehittämisen mahdollisuudet verrattuna siirtymiseen uusiin teknologia-alustoihin turvaamaan jatkuvuus ja käyttäjien kasvavat tarpeet. Tähän sisältyvät ja vaikuttavat keskeisesti myös tietojärjestelmien kasvavat verkottamisvaatimukset tietoliikenneyhteyksineen mukaan luettuna tietoturvallisuus.

8.1.3 Toteutussuunnitelma

Käynnistetään materiaalihallinnon toiminnanohjausjärjestelmän uudistustyön selvitys.

Operatiivisen henkilöstösuunnittelujärjestelmän HESU:n uusimishanke on alustavasti suunniteltu vuodelle 2015. Selvitetään mahdollisuudet yhdistää VSS-HESU ja operatiivisen henkilöstösuunnittelujärjestelmä (HESU) samaan järjestelmään.

Kehitystyössä huomioidaan, että sekä materiaalihallinnon että henkilöstösuunnittelujärjestelmien tulee olla integroitavissa kaupungin yhteisiin järjestelmiin..

8.2 Osaamisenhallinta

8.2.1 Nykytila

Pelastuslaitoksen tuottavuuden kasvu perustetaan henkilöstön ja organisaation osaamisen kehittämiseen sekä sen tehokkaaseen hallintaan.

Sammutus- ja pelastustoiminnan osalta henkilöstön osaamisen hallinnan runko perustuu vuorokoulutukseen, joka on päivittäistä ja joustavasti aikataulutettua toimintavalmiuden ja hälytystehtävien ehdoilla. Koulutus ja harjoittelu toteutetaan vuotuisen vuorokoulutussuunnitelman mukaan, rinnakkain ensihoidon kanssa. Oppituntien, harjoitusten ja erityiskohteisiin tutustumisten avulla pyritään kattamaan kaikki pelastustoimintaan liittyvät osa-alueet. Täydennyskoulutus mahdollistaa haastavampien, laajempien ja pitkäkestoisempien koulutusten ja harjoitusten järjestämisen sekä suuntaamisen yksilöllisemmälle kohderyhmälle. Kaikki vuoro- ja täydennyskoulutus tilastoidaan ja arvioidaan (mm. osallistumisprosentit ja koulutuksen vaikutus operatiivisiin tehtäviin) ja sen avulla seurataan jatkuvasti kehitystarpeita. Pelastuslaitos laatii vuosittaisen koulutussuunnitelman, joka kattaa sekä vuoro- että täydennyskoulutuksen.

Ensihoitoyhteistyösopimuksen mukaan pelastuslaitoksen tulee huolehtia siitä, että ensihoitajien tieto- ja taitotaso on riittävää ja että he kykenevät suoriutumaan sopimuksen edellyttämistä tehtävistä potilasturvallisuus huomioiden. Tätä varten laaditaan vuosittain ensihoitajien koulutussuunnitelma, missä huomioidaan uuden tiedon käyttöönotto ja säännöllinen perehdytys-, vuoro- ja täydennyskoulutus. Tämän lisäksi pelastuslaitos vastaa uusien pelastajien tutkintokoulutuksesta. Pelastuslaitos laatii vuosittaisen koulutussuunnitelman yhteistyössä HUS ensihoitoyksikön kanssa. Uusien työntekijöiden perehdytyksestä on olemassa pelas-

tuslaitoksen laatima kirjallinen perehdytysuunnitelma. Perehdytyksen yhteydessä varmennetaan uuden henkilöstön osaaminen. Ensihoidon vuorokoulutusta varten pelastuslaitos laatii vuosittain vuorokoulutus suunnitelman, jonka ensihoidon vastuulääkäri hyväksyy. Vuorokoulutusta annetaan keskimäärin yhtenä työvuorona viikossa ja henkilöstö osallistuu siihen operatiivisen tilanteen sallimissa rajoissa. Ensihoitajien itsenäisen työskentelyn tukemiseksi henkilöstön kykyjä toimia perus- tai hoitotason tehtävissä arvioidaan säännöllisesti. Operatiivisen henkilöstön ammattitaidon arviointi tapahtuu vähintään joka toinen vuosi sairaanhoitopiirin ohjaamana. Erityisryhmien (lääkäriyksikön henkilöstö ym.) koulutus ja muu erityistäydennyskoulutus (simulaatiokoulutus, ETS ym.) sovitaan vuosittain erikseen.

Onnettomuuksien ehkäisyn osalta osaamisen hallinta perustuu sisäisesti järjestettyyn koulutukseen, työtehtäviä tukevaan ulkopuoliseen koulutukseen sekä työnantajan tuella suoritettavaan ammatillista kehittymistä tukevaan tutkintoon joltavaan koulutukseen. Uusille työntekijöille järjestetään 8 viikon mittainen ammatillinen perehdytysjakso.

8.2.2 Tavoite ja kehittämistarpeet

Perustehtävien osaamisen hallinta vaatii jatkuvasti ylläpitokoulutusta, jotta erilaiset taktiikat, tekniikat ja työturvallisuus pysyvät määritellyllä tasolla. Suuret muutokset kaupungin infrastruktuurissa, erilaiset määräykset ja kehittyneet pelastusvälineet asettavat uusia vaatimuksia henkilöstölle ja osaamisenhallinnan suunnitteluun. On tärkeää tarkoin määritellä ne osaamisen alueet, joihin henkilöstön osaamisessa keskitytään.

Operatiivisen henkilöstön työn luonteen ja laajuuden takia työvuoron aikana tapahtuva koulutus ja harjoittelu vaativat avukseen henkilöstöresurssien ja soveltuvien harjoittelupaikkojen kehittämistä. Kehittämistyön alle otetaan myös pelastusalan miehistötutkinnon suorittaneiden henkilöiden perehdytyskurssit turvallisuuskouluttajiksi tai mahdollisesti palotarkastajiksi. Onnettomuuksien ehkäisyn osaamista lisätään myös paloiesimiestasolla sekä palomestartehtävissä työskenteleville. Pelastustoiminnan koulutus toteutetaan koulutus suunnitelman mukaisesti ja sitä mitataan ja raportoidaan säännöllisesti.

Ensihoidon koulutus toteutetaan koulutus suunnitelman mukaisesti ja sitä mitataan ja raportoidaan säännöllisesti. Pelastuslaitoksen tulee mahdollistaa henkilöstönsä osallistuminen työaikana täydennyskoulutukseen irrotettuna operatiivisista tehtävistä. Koulutus voi olla HUS:n tai työnantajan järjestämää tai ulkopuolelta hankittua.

Pelastuskoulun roolia ja resursseja osaamisenhallinnassa tulee vahvistaa.

8.2.3 Toteutussuunnitelma

Osaamisvaatimuksia, osaamista sekä kehittyvien tehtävien edellyttämän kompetenssin tulevaisuuden vaatimuksia seurataan suunnitelmallisesti ja osaamista kehitetään tämän mukaisesti. Pelastuslaitos kannustaa henkilökuntaansa kehittämään osaamistaan ja tarjoaa osaamista vastaavaa työtä.

Pelastuslaitos mahdollistaa henkilöstönsä osallistumisen työaikana ensihoidon täydennyskoulutukseen. Täydennyskoulutusvelvoite on perustasolla vähintään kaksi päivää vuodessa, hoitotasolla vähintään kolme päivää vuodessa ja kenttäjohtajilla neljä päivää vuodessa.

Sekä ensihoidon että pelastustoimen ja tukitoimintojen täydennyskoulutuksen vaatima koulutussuunnitelma lasketaan mukaan laitoksen henkilöstömitoitukseen ja koulutussuunnitelmat laaditaan toteutettavissa olevalle tasolle.

Selvitetään mahdollisuudet lisätä onnettomuuksien ehkäisyn osaamista pelastustoiminnan tehtävissä työskentelevälle henkilöstölle.

8.3 Tutkimus- ja kehittämistoiminta

8.3.1 Nykytila

Kansallisesti pelastustoimen tutkimus- ja kehittämistoiminta on ollut vähäistä, johtuen pääasiassa alan tutkintokoulutuksen rakenteesta, josta puuttuu toimialan oma ylempi korkeakoulututkinto. Alempi korkeakoulututkinto saatiin käyntiin vuonna 2001 osana ammattikorkeakoulunuudistusta, joka myötä henkilöstön tutkimus- ja kehittämisvalmiudet ovat parantuneet. Kansallisesti tutkimus- ja kehittämistoiminnan vahvistaminen on ollut yksi toimialan kehittämisen painopisteitä.

Pelastuslaitoksella on toimintojen kehittämiseksi pyritty järjestelmälliseen tutkimukseen, jonka voimavarat ovat kuitenkin niukat. Pelastuslaitoksella on vuosittain ollut käynnissä 1-3 kpl valtakunnallisia tutkimushankkeita, joissa pelastuslaitoksella on ollut vetovastuu. Tämän lisäksi pelastuslaitos on osallistunut aktiivisesti muiden tahojen päävastuulla olevien tutkimushankkeiden toteuttamiseen ja ohjaamiseen. Pelastuslaitos on toteuttanut aktiivisesti myös useampia sisäisiä tutkimus- ja selvityshankkeita. Lisäksi pelastuslaitoksella on koko ajan

käynnissä useita sisäisiä kehitysprojekteja ja työryhmiä, jotka kehittävät aktiivisesti oman osa-alueensa toimintoja.

8.3.2 Tavoite ja kehittämistarpeet

Pelastuslaitoksen visiona on olla alan edelläkävijä, jonka menestys perustuu osaamisen, yhteistyön ja henkilöstön hyvinvoinnin lisäksi tutkittuun tietoon.

Kansallisesti tutkimus- ja kehittämistoiminnan vahvistaminen on ollut yksi toimialan kehittämisen painopisteitä. Edelleen pelastustoimessa on runsaasti toiminnan vaikuttavuutta ja tuottavuutta parantavia mahdollisuuksia, joiden toteuttamiseksi kehittämistyötä on jatkettava sekä kansallisella että paikallisella tasolla. Yhden pelastuslaitoksen voimavarojen niukkuuden vuoksi, toiminnassa tulee nojautua vahvasti valtakunnalliseen tutkimus- ja kehittämistyöhön.

Tavoitteena on, että toimialan tutkimus- ja kehittämistoiminta tukee tehokkaasti päätöksentekoa sekä toiminnan, tekniikan ja henkilöstön kehittämistä ja tutkimusten tulokset integroidaan luontevaksi osaksi toimintaprosesseja. Pelastuslaitoksen tutkimus- ja kehittämistoimintaa tulisi kehittää tiiviimmäksi osaksi johtoryhmän strategista ja operatiivista toimintaa, jotta kansallista, Helsingin kaupungin, pelastuslaitoksen ja sen kumppaneiden ja asiakkaiden tavoitteiden toteuttamista voitaisiin paremmin tukea sekä mahdollistaa toiminnan systemaattinen arviointi, vertailu, tutkimus ja kehittäminen.

Pelastuslaitos osallistuu jatkossakin aktiivisesti ajankohtaisten pelastustoimea kehittävien valtakunnallisten tutkimushankkeiden valmisteluun ja toteuttamiseen. Pelastustoimen tutkimuksen etenemisen hidasteena on toimintaan käytettävien resurssien vähäisyys. Tutkimus- ja kehittämistoiminnan vauhdittamiseksi tarvitaan panostusta tutkimustoimintaan käytettäviin resursseihin.

Pelastuslaitoksen sisäistä tiedonvaihtoa käynnissä olevista kehityshankkeista ja –projekteista tulisi parantaa.

8.3.3 Toteutussuunnitelma

Pelastuslaitos osallistuu aktiivisesti ajankohtaisten pelastustoimea kehittävien valtakunnallisten tutkimushankkeiden valmisteluun ja toteuttamiseen.

Selvitetään tehokkaimmat menettelyt tutkimus- ja kehittämistoiminnan vahvistamiseksi ja pelastuslaitoksen sisäisten kehittämistoimintojen koordinoimiseksi

ja ryhdytään tarvittaviin toimenpiteisiin.

9. Kehittämissuunnitelma

Erityisenä kehittämiskohteena palvelutasopäätöskauden aikana on onnettomuuksien ehkäisykeinojen monipuolistaminen ja nykyisten henkilöresurssien entistä laajempi käyttö onnettomuuksien ehkäisyn tehtävissä. Vuoden 2013 aikana tehdään selvitys pelastustoimintaan osallistuvan henkilöstön työajan käytöstä ja valmistellaan toteuttamissuunnitelma työajan ohjaamisesta onnettomuuksien ehkäisyn tehtäviin. Toimenpiteet käynnistetään vuonna 2014. Onnettomuuksien ehkäisyn osa-alueista lisäresursointia nykyhenkilöstöstä tullaan ohjaamaan erityisesti yleisötilaisuuksien valvontaan sekä rakenteellisen paloturvallisuuden ohjaukseen ja neuvontaan, johon panostetaan erityisesti pelastustoiminnan asiantuntemusta ja kokemusta.

Pelastustoiminnan toimintavalmius pidetään sillä tasolla, että tapahtuneista kii-reellisistä onnettomuuksista vähintään 60 % saavutetaan vahvuudella 1+3 enintään 6 minuutissa riskiluokan I alueilla, 10 minuutissa riskiluokan II alueilla ja 20 minuutissa riskiluokan III alueilla. Toimintavalmiusajan ja onnettomuuksista aiheutuneiden vahinkojen korrelaatiota tutkitaan aktiivisesti. Tämän perusteella arvioidaan tarvetta nostaa pelastustoiminnan tuottavuutta yksiköiden hajautusta tai hälytysvastetta kehittämällä.

Palvelutasopäätöskauden aikana pyritään parantamaan alueella asuvien ja toimivien omatoimisen varautumisen tasoa. Toimenpiteet aloitetaan vuonna 2013 riskiperusteisesti valituista asuinkiinteistöistä. Vuoden 2013 aikana kartoitetaan uusia omatoimisen varautumisen koulutukseen, ohjaukseen ja turvallisuusvies-tintään käytettäviä menetelmiä ja toimintamalleja sekä menettelyjä sen laadun ja tuottavuuden mittaamiseksi. Selvityksen pohjalta valmistellaan turvallisuusvies-tinnän strategia vuoden 2013 loppuun mennessä, jonka ohjaamana toimenpiteet aloitetaan vuonna 2014.

Palvelutasopäätöskauden aikana muodostetaan eri uhkamalleihin soveltuvat yhtenäiset Helsingin pelastustoimen varautumisen ja toimintavalmiuden järjeste-lyt. Pohjatyötä suorittaa suuronnettomuustyöryhmä, jonka tehtävänä on vuoden 2013 aikana selvittää suuronnettomuus- ja poikkeusolojen valmiuksien väliset rajapinnat, kriittiset tekijät ja miten varautuminen eri uhkamalleihin on tarkoi-tuksenmukaisinta organisoida pelastuslaitoksessa.

Riskianalyysi vakiinnutetaan jatkuvaksi prosessiksi. Vuonna 2013 tätä tarkoitusta varten perustetaan säännöllisesti kokoontuva, pelastuslaitoksen eri ydintoi-mintojen asiantuntijoista koostuva työryhmä. Riskianalyysin ja pelastustoimen kehittämiseen liittyvän tutkimustyön tulokset huomioidaan koordinoitusti toi-minnan suunnittelussa ja palvelujen kohdentamisessa.

Toimitilojen osalta Haagan pelastusaseman peruskorjaus toteutetaan vuosina 2014-2015. Peruskorjauksen käynnistäminen edellyttää, että kaupunginvaltuusto hyväksyy hankesuunnitelman kustannusarvioineen 10,7 M€

Riittävän ensihoitopalvelun järjestämiseksi Lassilan aseman rakentaminen tulee toteuttaa ja Laajasalon ja Sipoon liitosalueen uusille asemille perustaa uusi ambulanssi. Lisäksi Erottajan ja Haagan ambulanssien valmiudet tulee muuttaa ympärivuorokautiseksi ja ensihoidon kenttäjohtajan yksikkö miehittää kahdella henkilöllä. Tämä edellyttää 18 uuden viran perustamista. Suunnitelmien toteuttaminen edellyttää, että niitä koskeva lisärahoitus saadaan sekä HUSin yhteistoimintasopimukseen että pelastuslaitoksen käyttötalous- ja investointiraamiin pelastuslaitoksen tekemän esityksen mukaisesti. Mikäli Lassilaan tulee rakennettavaksi asema ensihoidon palveluiden tarpeisiin, esitetään samalle asemalle sijoitettavaksi myös pelastustoimen valmiutta.

10. Palvelutason seuranta

Palvelutason toteutumista seurataan pelastustoimen onnettomuus- ja resurssitilastojärjestelmä PRONTO:n sekä pelastuslaitoksen tuottavuuden muutosten seurantaan tarkoitetun tuottavuusmittariston avulla. Niille osa-alueille, joista PRONTO-tilastointi tai tuottavuusmittaristo eivät tuota riittävästi informaatiota seurantaan varten, kehitetään palvelutasopäätöskauden aikana toimivimmat seuranta menetelmät.

Palvelutason toteutumista valvoo aluehallintovirasto (PeL 85 §).